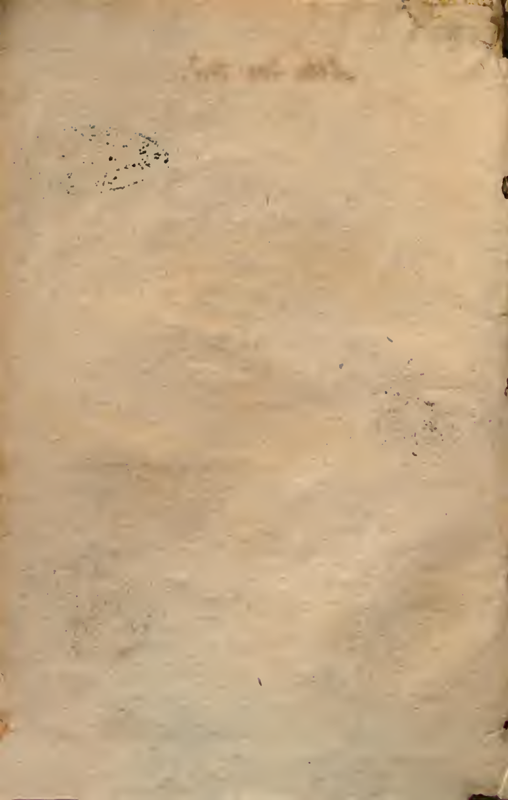

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
24 0
8

Acta Conc. Trid.

EX ACTIS CONCILII TRIDENTINI,

Chriſtianorum Principum, ad Sacrum Concilium Tridentinum Literæ, & Mandata. Legatorumque ab ijſdem miſſorum, habitæ Orationes. Vnà cum Sanctæ ipſius Synodi Reſponſionibus. Pio Quarto Pontifice Maximo, & Ferdinando Primo Cæſare Auguſto.

COLONIAE,
Apud hæredes Arnoldi Birckmanni.
M. D. LXV.
Cum gratia & priuilegio Cæſareæ Maieſt.

ARNOLDVS BIRCKMANNVS LECTORI CHRISTIANO.

EA demùm, quæ aliqua de re suscipitur explicanda quæstio, præcipuè perspicitur à nobis, intelligitur, penitiusque cognoscitur: cùm nos eius discussioné, quemadmodũ summus Peripateticor. Princeps indicat, ad sua principia reuocamus. Quo fit: vt, qui rectè iudicandis cuiuscunque disciplinæ controuersijs, prudentiam adhibent: ij, præ cæteris, earum origines ac fontes, inquirant. Hoc equidem, si quo alio vllo in negotio, sacris certè modo cõstituendis, planè præstari conuenit. Nam, si quis ista nostra, vtì se nunc habent, paulò altius memoria repetat; cùmque priscis illis conferet: facilè videbit; ea, nõ paucis in rebus, à pijs illis antiquisque ritibus, discrepare. Hæc autem Sacrorum corruptio, principiorum vetustatis ignoratione, contigit. Ergo, minimè reprehé-

di debent, qui vehementer vrgent illa; quibus emendatio proponatur. Itaq;, cùm nihil æquè, secundū Propheticos Apostolicosque libros, Vetere tantùm Nouoque fœdere complexos, ad id cō ducat, ac veteris illius Pię Matris Ecclesiæ cognitio: ei vni diligēter incumbendum est. Scientia quippe vetustatis; ea igitur, doctrinæ rituum morumque reformationi, vna viā aperiet. Cognitio hæc verò, & ex Patrum scriptis hauritur, & Conciliorum disciplina constat. Adeò inquam, ipsa Concilijs continetur: vt, qui diuinarum humanarumque rerum notitia præcellunt; ij, plurimùm sanè doleant; aliquot pręcipuorū Acta, nobis, magno cū publico damno, iam olim perijsse.

Quò igitur, & hanc ipse cognitionem, qua possum, adiuuem: ego, nunc primùm, quod ad Patres attinet, Theophylacti, vetustissimi Theologi Græci in Apostolorum Acta commentarium; omnibus Philosophiæ Christianæ studiosis, per eruditum hominem Laurentium Syfanum Latinè verti curo. tum,

quia

quia neutra vnquam lingua, hactenus in publicum prodijt: tum quòd is verò est & eruditionis, & veræ pietatis auctor, qui præclarum aliquod lumen adferat multis intelligendis, quæ vel ętatis longæ vitium obscurauit, vel recẽs opinionum prauitas fœdauit. Quem librum, clarissimus vir Ioannes Sambucus Pãnonius, pro docta sua, in illustrandis omnibus cũctarum artium studijs, humanitate, mecũ liberaliter ex instructissima sua bibliotheca, cõmunicauit. Idemq́ue quò sibi magis pietatis amantes deuinciat: proximè scriptis Vienna literis, ad Ioannem Metellum Sequanum Iurisconsultum, vltrò pollicetur; octingentas, varijs sacris de luculentis grauibusq́ue rebus, vetustissimorũ primæ clasis Græcorum Patrum, Epistolas, à se, nuper magno labore; quia nunquam editæ sint, ex diuersis, totius propemodũ Europæ Bibliothecis, vti ait, collectas. Valde ergo, amo; & amo quidẽ, quin potius veneror; antiquos istos, prioris illius præcipuè, ac purioris Ecclesiæ, Patres. Adeoq; amo, vt omnes,

 om-

omnibus probè cognitos esse, mirũ in modũ cupiã. Eò sanè studiosius: quòd nõ solùm innocentia vitæ claruerunt: quo nomine valde commendantur: verumetiam, pro tuenda fide, & adserenda cælesti doctrina; multas ętumnas, ac pericula subire; denique propriam vitã profundere; nunquam dubitarunt. Nũ deinde verò, si nos, abiectis nouarum factionum studijs, æqui iudices esse volumus: spirat in eorum scriptis longè claris, eruditissima quædam pietas? num eminet in ea pietate, religiosissima grauitas; elucet, in grauitate Christiana simplicitas? Huc accedit; quod, hisce, tũ alijs virtutibus, illustres: ipsi, magnam & inconcussam auctoritatem, ex perpetuato ad hæc tempora piorũ cœtu; non vno, immò omnium ore fuerint consecuti. Sed, hæc hactenus.

Porrò autem, quantum ad Concilia pertinet; quibus tota, ni fallor, veteris Ecclesiasticę disciplinæ notio, ratio, cognitioque comprehenditur: Geruinus Calenius, Sororius, Iurisconsultus; editionem omnium; iam superiori proxima,

ima, vel tertia parte,locupletiorem pa-
rat. Maximis videlicet impenſis : quo-
niā,in Gallia,Hiſpania,Germaniaq́ue,
& vndecūque poteſt; is,per amicos eru
ditosq́ue viros, ea, quæ publicè nō ex-
tant,conquirit. quo, ſacrarum literarū
cupidis hominibus, homo pius ac dili-
gens:theſaurū totiùs antiquitatis, ipſe,
ab initio vniuerſæ naſcētis Eccleſiæ, ad
hanc vſque noſtram tot næuis defor-
mē; integrum, quoad fieri queat; com-
paret. Itaque, fructus multò ex his vber
rimus,quod optamus ambo, conſeque
tur. Nihilque propè iam reliqui fiet,co
gnoſcendis hodie controuerſis de Reli
gione rebus:ad quarum exemplū quę-
cunque nunc,vel in dogmatibus corru
pta ſunt,vel in diſciplina eſſe valde col-
lapſa,vel in cæremonijs mutata, ſubla-
táue cōſpiciuntur; oporteat reformari.

Interim verò,nos ex actis Concilij,
quod poſtremo Tridenti fuit habi-
tum:auulſa quædā membra, nec enim
plura nanciſci iam licuit; tanquā præ-
des,totum poſthac & integrū eius cor-
pus,in vniuerſa illa omnium collectio-

ne, per Calenium exhibendi, damus. Quoniã ergo, ſoli huius Canones, vtì nunc adpellantur, ſunt editi: operæpretium fore viſum eſt: ſi iam Principum virorum, ad hoc Concilium literas, deinde Mandata: præterea, habitas ad id, præclaras aliquot Orationes: eius demum, ad illas, Reſponſa, proferrentur. Vt, dum cætera quiſquam ſtudiosè cõparabit: vel eius hiſtoriam Concilij, plenius explicabit: id, quorum hominum auctoritate Concilium coactũ ſit; quorumque conſenſu niteretur; quorũ itẽ ſuffragijs, probatum fuerit; id omne, ijs, qui ei non interfuerunt, clarè, vereque liqueat, & ſatisfactum hoc tempore nonnullis, aliqua ſaltem ex parte, videatur.

LITERARVM, MANDATORVMQVE PRINCIPVM, & Orationum eorundem, necnon, Concilij ad eas Responsionum INDEX.

M. D. LXII.

COMPARITIO *Oratorum Ferdinandi Imperat: 24. & 26. Feb. 1562.*

Mandatum Ferdinandi Imp. Electi, tanquam Regis Hungariæ, exhibitum in Congregatione Generali 24. Febr. 1562. & in Seßione II. Die 26. Febr. 1562.

Mandatum eiusdem tanquam Imperatoris ac Regis Bohemiæ, & Archiducis Austriæ, exhibitum Seßione secunda.

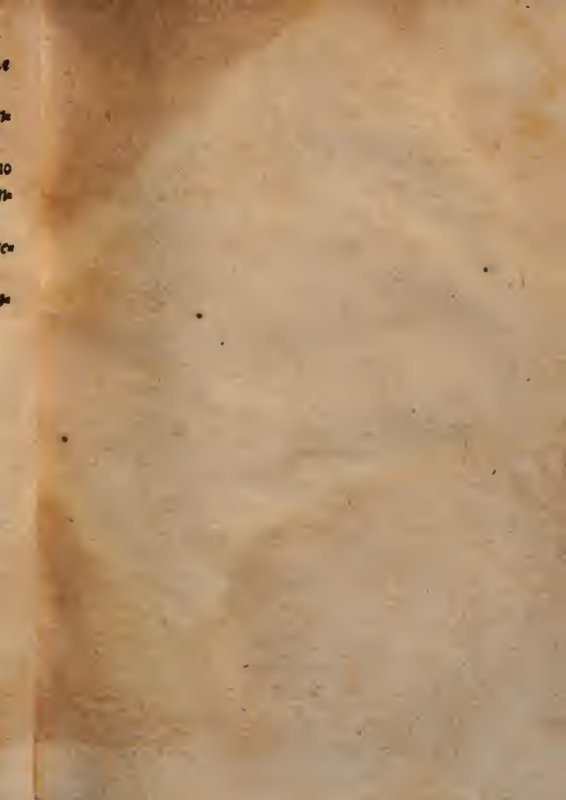
Literæ eiusdem, quibus constituit Oratorem in Concilio uti Rex Hungariæ, exhibitæ in Congregatione Generali, die 6. Febr. 1562.

Oratio Georgij Drascouitij Episcopi Quinque Ecclesiarum Legati Ferdinãdi Imper. pro regno Hũgariæ: habita in Congregatione Generali 24. Februarij, 1562.

Responsum Sanctæ Synodi ad Oratores Cæsareos, in eorum Comparitione, die 6. Febr. 1562. & in Seßione secunda, Februarij. 26.

Responsum Sanctæ Synodi in secunda Compari-

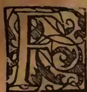
FINIS.

MANDATVM FERDINANDI IMPERATORIS ELECTI, IN personam sui Oratoris, pro Regno Hungariæ, exhibitum die 24. Feb. 1562. in Congregatione Generali, & in Sessione 2. die 26. dicti Mensis.

ERDINANDVS diuina fauēte clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus: ac Germaniæ, Hungariȩ, Bohemiæ, &c. Rex: Infans Hispaniarū: Archidux Austriæ: Dux Burgundiæ, &c. Marchio Morauiæ, &c. Comes Tyrolis, &c. Memoriæ commēdamus, ac recognoscimus, notum facientes tenore præsentium vniuersis: quòd cùm beatissimus in Christo Pater, Dominus Pius IIII. diuina prouidentia, Sacræ Romanæ, ac vniuersalis Ecclesiæ, Pont. Max. superiori anno indixerit Sacrum Oecumenicum, & Generale Conciliū, in ciuitate Tridentina, ad sacratissimam diem Resurrectionis Dominicæ, proximè præteritam, celebrandam: atq; nos nō modò per bullam super istiusmodi indictione emanatam, verumetiā per

nuncios & literas paternè hortatus ſit, vt ſi ei Concilio, vel ipſimet adeſſe non poſſemus, mitteremus ſaltē Oratores noſtros, Viros prudētes, graues & pios. Nos verò qui iam dudum ardētiſſimis votis ac deſiderijs expetiuimus, ſummoq; ſtudio quantū in nobis fuit, promouimus Cōcilij celebrationē: in quo nimirum ratio aliqua ſanandæ Reip. in tot partes diſtractę, ac pacis publicę, inter Reges & Principes Chriſtiani orbis firmandę, & ſtabiliendę, nec nō vitę in omni hominum ſtatu, & ordine emendandæ ratio iniretur, & omnia ea communibus conſilijs tractarētur: quæ neceſſitas Reip poſtularet, principio eiuſcemodi Cōcilij, propter alia ardua negotia ſacri Rom. Imperij, Regnorūq;, & Dominiorū noſtrorū ipſimet perſonaliter intereſſe nequeamus. Nolentes ſanè propter abſentiam noſtram, tā pio & pręclaro inſtituto quicq̄ impedimēti aut difficultatis inijci, aut quicq̄ à nobis deſiderari, quod ad rem iuuandam pertinere queat, cōfiſi de ſingulari pietate,

tate,religione,fide,ꝓbitate,eruditiõe, iudicio, ac multarum rerũ vſu & experientia Reuerẽdi,deuoti Georgij Draſcouitij Epiſcopi Eccleſię Quinquecclesienſis,& Cõſiliarij noſtri,fidelis nobis dilecti, eundem in ſolidũ ſolẽniter, & ex certa noſtra ſcientia animoq́; benè deliberato, & omnibus melioribus modo,via,iure,cauſa, forma,& ordine, quibus poſſumus & debemus,Cõmiſſarium,Oratorem,nuncium,procuratorem,& mãdatarium noſtrũ facimus,cõſtituimus,& ordinauimus: ac per præſentes facimus,conſtituimus, & ordinamus,dantes, & attribuẽtes ei plenam & omnimodã facultatẽ cum libero & amplo mandato, vt celebrationi dicti Concilij,noſtro nomine,tanquã Regis Hungarię adeſſe,& intereſſe,ac locũ & vices noſtras in omnib. Seſſionibus,cõſultationibus,deliberationibus,tractationibus & actibus obtinere, & gerere, conſiliũ,ſuffragiũ,votũ & decretũ noĩe noſtro dare,ferre & interponere,aliaq́; oĩa & ſingula agere, tractare, exercere,

cõcludere,& determinare poſſit, & debeat: quę ad conſtituendam verę fidei, & religionis concordiam, & vnionem, ac Chriſtianæ Reip.ſalutem,& conſeruationem promnuendã facere,& expedire videbuntur: et quę nos ipſi facere, dicere,agere,tractare,exercere, concludere & determinare poſſemus, ſi præmiſſis omnibus,& ſingulis perſonaliter intereſſemus: et ſi talia forẽt, quę mãdatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus eſt expreſſum,promittentes in verbo noſtro Regio,nos totũ id, & ꝗcꝗd per dictũ Oratorẽ,Cõmiſſariũ &mãdatariũ noſtrũ,modò ꝑmiſſo actũ, dictũ,geſtũ,factũ,& ꝓcuratũ fuerit: ratũ,gratũ,firmũ, & validũ habituros eſſe: dolo fraude poſtpoſitis penitùs, & ſemotis.Harũ teſtimonio literarũ, ſigilli noſtri impreſſione, & manus noſtræ ſubſcriptione, munitarum: mediante. Datę Pragę 1.die Menſis Ian. An.1562. Regnorũ noſtrorũ Roma.32. aliorum 36.Electionis verò noſtrę Imperatoriæ Quinto.

FERDINANDVS.

MANDATVM INVICTISSIMI FERDINANDI, TANQVAM *Imperatoris Electi, & Regis Bohemiæ, & Archiducis Austriæ, in personam suorum Oratorum. exhibitum in Seßione secunda Tridentina: sub* Pio PP. IIII.

ERDINANDVS, diuina fauente clementia, Electus Romanorũ Imperator semper Augustus: ac Germaniæ, Hũgariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauonię, &c. Rex: Infans Hispaniarũ: Archidux Austriæ, Dux Burgũdiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ: Marchio Morauiæ &c. Dux Lucenburgiæ, ac superioris & inferioris Silesiæ, VVirtembergę, & Teckę, Princeps Sueuiæ: Comes Habspurgi, Tyrolis, Ierreti, Kiburgi & Goritiæ: Landtgrauius Alsatiæ: Marchio Sacri Romani Imperij, Burgouiæ, ac superioris & inferioris Lusatiæ: Dominus Marchię Sclauonię, Portus Naonis, & Salinarum &c. Memoriæ cõmẽdamus, & recognoscimus, notum facientes tenore pręsentiũ vni-

uersis, quòd cùm Beatissimus in Christo Pater Dominus Pius IIII. diuina prouidentia sanctæ Romanæ ac Vniuersalis Ecclesiæ Pontifex Maximus, superiore anno indixerit sacrũ Oecumenicum & Generale Concilium in ciuitate Tridẽtina, ad sacratissimum diem Resurrectionis Dominicæ proximè pteritum, celebrandũ, atque nos nõ modò per bullã super istiusmodi indictiõe emanatam, verùm etiam per nũcios & literas paternè hortatus sit, vt si ei Cõcilio ipsimet adesse nõ possemus, mitteremus saltẽ Oratores nostros viros prudentes, graues, & pios. Nos verò, qui iamdudum ardentissimis votis, ac desiderijs expetiuimus, summoque studio quantum in nobis fuit, promouimus Concilij celebrationem, in quo nimirum ratio aliqua sanandæ Reip. in tot partes distractæ, ac pacis publicæ inter Reges & Principes Christiani orbis firmandæ, & stabiliendæ, necnon vitæ in omni hominum statu, & ordine emendandæ ratio, & omnia ea communibus

con-

conſilijs tractarẽtur, q̃ neceſſitas Reip. poſtularet, principio eiuſcemodi Cõcilij ꝓpter alia ardua negotia ſacri Rom. Imperij, Regnorũq; & Dominiorũ noſtrorũ, ipſimet perſonaliter intereſſe nequeamus. Nolentes ſanè propter abſentiã noſtrã tã pio, & p̃claro inſtituto q̃cquã impedimẽti aut difficultatis inijci, aut quicq̃ à nobis deſiderari, quod ad rem iuuandã pertinere queat, cõfiſi de ſingulari pietate, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac multarũ rerum vſu; & experientia Reuerendi, deuoti fidelium ac nobis dilectorũ Antonij Archiepiſcopi Pragẽſis, ac Sigiſmundi à Thun Conſiliariorũ noſtrorũ eoſdem, & vtrunq; eorum in ſolidũ ſolenniter & ex certa noſtra ſciẽtia animoq́; bene deliberato, & oĩbus meliorib. modo, via, iure, cauſa, forma, & ordine, quibus poſſumus, & debemus, Cõmiſſarios, Oratores, Nũcios, Procuratores, & Mandatarios noſtros fecimus, conſtituimus, & ordinauimus, dantes & attribuentes eis, & vtrilibet eorum

plenam & omnimodam facultatem cū libero & amplo mādato, vt celebrationi dicti Cōcilij, nostro nomine: tanq̃ Electi Romanorū Imperatoris ac Regis Bohemiæ, necnon Archiducis Austrię, adesse, & interesse: ac locū, & vices nostras in omnibus Sessionibus, consultationibus, deliberationibus, tractationibus, & actibus obtinere, & gerere, consilium, suffragiū, votum, & decretum, nomine nostro dare, ferre, & interponere: aliaq́; omnia & singula agere, tractare, exercere, cōcludere, & determinare possint, & debeant: quę ad constituendam verę fidei, & religionis concordiam, & vnionem: ac Christianæ Reip. salutē, & conseruationem promouēdam facere, & spectare videbuntur: & quæ nosipsi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, & determinare possemus, si præmissis omnibus & singulis personaliter interessemus: & si talia forent, q̃ mandatum exigerent magis speciale, q̃ præsentibus est expressum. Promittentes in verbo nostro Cæsareo, ac Regio,
nos

nos totũ id,& quicquid per dictos Ora
tores, Cõmissarios, & Mandatarios no
stros modò præmisso, actum, dictũ, ge-
stũ, factũ, & procuratũ fuerit: ratũ, gra-
tum, firmum, & validũ habituros esse,
dolo & fraude postpositis penitùs, &
remotis. Harum testimonio literarum,
sigilli nostri appensione, & manus no-
stræ subscriptione munitarũ, mediante.
Datum in Arce nostra Regia Pragę, die
prima mensis Ianuar. Anno Dñi 1562.
Regnorum nostrorũ, Romani 31. aliorũ
verò trigesimo sexto.

FERDINANDVS.

LITERÆ FERDINANDI IMP. ELECTI, QVIBVS CONSTITUIT *Oratorem in Cõcilio, utì Rex Hungariæ: exhibitæ in Generali Congregatione, die 6. Feb. 1562.*

ERDINANDVS, diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator semper

Auguſtus,ac Germaniæ,Hungariæ,Bohemiæq; &c. Rex, &c. Reuerende fidelis nobis dilecte,luce clariùs tibi conſtat Sanctum Oecumenicum Concilium à Sede Apoſtolica Tridenti indictum eſſe. Ad quod multorum Chriſtianitatis Principum Legati,cęteriq; Pręlati,Patriarchæ,Archiepiſcopi, Epiſcopi,ac alterius ſtatus,indies pluribus cõfluentibus,plurimi cõuenére. Nos qui inter Chriſtianitatis potentatus Principem locum tenemus, hoc ſanctũ inſtitutum promouere, ac optatum ſaluberrimũq; exitũ ſortiri ſummopere deſideramus. Quare Legatos noſtros iam mittendos,& expediendos, alios quoque Prelatos ex Regnis, & Prouincijs noſtris,qui per bullã Apoſtolicam moniti ſunt,primo quoq; tẽpore iter arripere decreuimus. Te itaque ex Hungaria in perſona noſtra Regia, ſingularem ob morum integritatem ac ſcientiarum peritiam, ad ſacrum hoc Concilium mittendum ante alios elegimus, committimusque fidelitati tuæ, vt, nulla in-

nterposita mora vel difficultate, iter
maturare, neque expectatis alijs nimi-
rirum Canadiense, & Tiriniense, qui
ambo pro vniuerso Clero proficiscun-
tur, antecedere, ac ad quintumdeci-
mum diem Ianuarij instantis Tridenti
adesse debeas. Instructionẽ vnà cũ alijs
Legatis nostris es accepturus. (Quod
verò ad expensas attinet, quantum in
priori Concilio Episcopus Tauriensis
habuit, tantundem tibi quoq; dari sta-
tuimus, commisimusq́; Camerarijs no
stris Hungar. , vt in præsentiarũ ante
omnes alios bonam summã pro itinere
dare debeant. secus igitur non feceris)
Datæ ex arce nostra Pragensi x x. De-
cemb. Anno Domini M. D. LXI.

FERDINANDVS. &c.

Reuerendo Georgio Brascouicio, Episcopo
Quinqueccleslensi, necnon Comitatus Ba-
ronien. Comiti perpetuo, ac ad Sacrum
Concilium Tridenti. Legato, &
Consiliario nostro, Fideli
nobis dilecto.

ORATIO, HABITA A REVERENDISSIMO D. GEORGIO

Drascouitio, Episcopo Quinqueecclesiensi, Augustissimi D.Ferdinandi, Romanorum Imperatoris electi, &c. Consiliario & pro Regno Hungariæ Oratore Tridenti.in Generali Congregatione. Die 24. Februarij. 1 5 6 2.

Vnà cum Responsione Sanctæ Synodi.

SI vobis, Illustriss. Legati, pręclarę domus, quæ est Ecclesia Dei, optimi firmissimiq; Cardines, huic Sacrosanctæ generali Synodo diuinitus dati, ac donati Præsidentes: Vosq́ue Patres ac Pastores Amplissimi atque vigilantissimi: si vobis, inquam, Ferdinandi Cæsaris Augustissimi fides, pietas, vita propemodũ angelica, ac in retinenda defendẽdaq; Christiana Catholica religiõe perpetuę vigiliæ, labores plurimi, indefessumq́ue omni tempore studium, iam antea perspectissima non essent, crederem equidem, me si hæc sciens tacerem, non modò accusandũ meritò, verumetiam tanquam

quam omnes impietatis limites dolosè transgressum, iure optimo damnandū esse. Verùm, quia optimi Catholiciq́ue Cæsaris rarę & inauditę virtutes, vobis notiores sunt, quàm vt à me in mediū proferri debeant, hæc tanta tamq; præclara, & planè cælestia dona, in hoc nobilissimo omnium Christianorū Principum capite, stellarum instar micantia, maxima admiratiōe venerāda rectius, quàm oratione etiā splendidissima celebranda esse, meritò existimauerim. At, nisi hunc talem tantumq́; nobis Imperatorem Deus, pro sua benignitate, nobis dedisset, infelix ꝓfectò, infinitis ꝓpè malis afflicta hęc nostra tempestas, & esset, & haberetur. Gratias itaque Deo ęterno supplex agere debebit: quod illi præter vllum meritum, hic alter Constantinus Catholicus obtigerit, Nā per Deū immortalē, nónne verum Constātinū, aut eo etiā maiorē, dixeris? qui ante aliquot secula hæresis vel schismatis iniuria collapsas Ecclesias, imò verò penitùs deletas, hisce calamitosissimis tē-

poribus, noua liberaliq́; fundatione re ſtaurat. Collegia & cœnobia euerſa, ſo loq́, ęquata reparat,& noua etiã magna impenſa exædificat. Clerum deniq; ipſum, vnà cum orthodoxa religione, in pleriſq; locis ferè extinctũ, nõ ſine maximis curis, & incredibilib. ſumptibus priſtino ſplendori reſtituere oĩbus viribus annitit̃. Sed ne curiosè magis explicare, q̃ ſtrictim quædam attingere voluiſſe videar, illud hoc loco dicam, & verè quidem, laudatiſſimi huius Imperatoris cura atque opera perfectũ eſſe, vt multorum ſcelere deformata religionis noſtrę facies, ſuum decus, ſuum nitorẽ, recuperare poſſe videatur. Iam verô quantum illud eſt, quod vt Chriſtianos è Turcorum faucibus eripere, eosq́; à ſęuiſſima illorum Tyrannide, in libertatẽ aſſerere poſſit, nihil eorũ, quæ ad hanc rẽ rectè ac laudabiliter gerendã adhiberi debent, omittit, ſed continuis bellis, magno ſtudio, incredibili cura, ita ſe impio illorũ conatui opponit, vt ꝙ Germani, quòd Itali, ꝙ Galli, quòd Poloni,
quòd

uòd aliæ propè omnes gentes ſecuri-
s viuant, id ipſi vni ſecundũ Deum, ac-
ceptum referre debeant. Quis enim eſt
n orbe Chriſtiano locus, quẽ nõ Tur-
arum rabies iam olim peruagata eſſet,
iſi hic talis tamq́ue pius Imperator
e ſuosq́ue chariſsimos liberos huic pe-
ti obieciſſet, eiusq́ue impetũ ſolus ex
omnibus Chriſtianis Principibus ſuſti-
nuiſſet. Sed hæc eiuſmodi ſunt, vt nul-
is verbis, nulla ratione ſatis explicari
poſsint. Atque hunc quidem Impera-
torem, omnium virtutum heroicarum
cumulatiſſimum theſaurum, ſi vobis
Patres laudatiſſimi hîc corã intueri li-
ceret, verbis exprimi non poteſt, quan-
to gaudio perfunderemini, viciſſimq́ue
ne cogitatione quidẽ cõplecti poſſum,
quali quamq́ue inexplebili lætitia ſua
Cæſarea Maieſtas afficeretur, ſi in hoc
auguſtiſſimo loco, eũ in quo olim para-
cletus ille Spiritus ſanctus ſub ignitarũ
linguarum forma viſibilis apparuerat,
verè repreſentante tot doctiſſimorum
ac religioſiſſimorum, imò verè Apoſto
lico-

licorum locum tenentium Patrũ venẽ randas facies præſens inſpiceret, certè tẽperare nõ poſſet, quin in omniũ veſtrũ ſancta oſcula rueret. Imò, quo eſt in rem Chriſtianã ſtudio, ipſamet Maieſtas ſua huc libenter veniſſet, ſi propter plurimas eaſdemque grauiſſimas Sacri Ro. Imperij. Regnorũq; & Dominiorũ ſuorũ occupationes, in præſentiarũ ſuę Maieſtati id facere licuiſſet. Ne tamen interim quicq̃, quod in hac parte muneri Cæſareo incũbit, omitteretur: voluit ſua M. Oratores, & Commiſſarios ſuos, ad hoc Sacroſanctũ Oecumenicũ Cõcilium, tempeſtiuè, & ante oẽs alios Chriſtianos Principes, mittere, qui & perſonam ſuam referrent, & cum plena authoritate & mãdato, nomineq; & loco M. ſuæ celebrationi huius ſacræ Oecumenicæ Synodi intereſſent. Quẽadmodũ hæc, & alia multa præclara, quæ in mãdatis habebant, Reuerendiſs. Dominus Anthonius Muglitius Archiepiſcopus Pragenſis, & Mag. D. Sigiſmundus à Thun M. ſuæ Cæſ. Oratores hic

præ-

ſentes vobis Illuſtriſs. DD. Legati,
iatim luculenta oratione, copioſè
oſuerunt. Ex his itaque, quæ iam di
ũnt, Antiſtites ſanctiſsimi, manife-
pparet, quo ſtudio quamq́; propé-
oluntate ſit eius Maieſtas, in hãc Sa
n Synodũ, præſertim verò cùm nõ
abeo, q modò vniuerſam illuſtrat
leſiã Pont. Max. verè Pio IIII. ve-
tiam ab aliquot ſuæ Sanctitatis pde
orib. Põt. Max. (piæ memoriæ) ma
cõtẽtione ſemper petiuerit, vt iam
dem maiorum ſuorum exempla ſe-
, cõuocato veteri de more generali
cilio extirpátisq; hæreſib. & veteri
leſiaſtica diſciplina reſtituta, Chri-
delium ſaluti proſpicerent. Quãuis
ctiſs. quoq; D. N. Pientiſs. Paſtor,
m in ipſo Pontificatus ſui felici ini-
nte alias oẽs grauiſſimas vrgentiſſi
q; curas, hanc data opportunitate,
rimis de cõgregando vniuerſali Cõ
, ſpinisq; ex agro Dominico reſecã
pro ſibi innata pietate & ſapientia
ſuſceperat. Id quod iam Sanctita-
ſuã laudatiſſimè, omniũq; Chriſti-

 fide-

fidelium mirifico applausu, re ipsa præstare cernimus. Pater cælestis serua hæc orbis lumina, quæ ad conseruandam tuendamque Rempub. Christianam, imò verò pretioso filij tui Domini nostri Iesu Christi sanguine acquisitã Ecclesiam virtutibus, pietatisq; studijs cumulata, ita coniuncta esse voluisti, vt alterũ in altero cernere liceat. Quod sanctitatis suæ preclarũ, summoq; Pont. ac Pastore dignum, vniuersoq; orbi Christiano salutare studiũ, cùm non sine magna animi voluptate Christianiss. Imp. videret, sua quoq; M. Cęs. tanq̃ primogenitus Ecclesiæ Catholicæ sedisq́, Apostolicæ addictissimus filius, hoc Sacrosanctum Oecumenicum Conciliũ, quod in Spiritu sancto ritè ac legitimè cõgregatum agnoscit, pro Cæsareo suo munere, quotienscunq; res postulauerit, ab omnibus iniurijs tueri, manutenere atq; defendere sese promptã ac paratam benignè offert: Quo aũt hãc suã voluntatem eius Maiestas vobis magis testatã faceret, nõ solùm vt Imp. Rom. ac Bohemiæ Rex, & Archidux Austrię,
hos

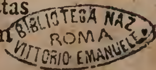
graues & præſtãtes, muneriq; huic
undo maximè idoneos viros, quos
àm cernitis, Oratores ſuos huc mit-
dignata eſt, ſed etiam quatenus eſt
inclitæ Hungariæ, antiquiſſimi il-
& nobiliſſimi Chriſtiani orbis pro-
naculi, me licèt immeritũ huic San
imę Synodo, nomine ſuo Regio, cũ
na authoritate & mãdato intereſſe
uit. Et quãuis literas eiuſmodi plenę
horitatis mãdatiq; vobis nuper exhi
e certas ob cauſas nõ poterã, locũ ta
Regi Pannoniæ debitum Amplitu
es Veſtræ Illuſt. & Reuerend. non
ectatis literis, quas iã ad manus ha-
, mihi dandum & aſſignandum be-
niſſimè adiudicarunt, imò abſque
ua mora humaniſſimè aſſignarunt,
ederunt. Quod Amplitud. Veſtra-
egregium & memorabile factum,
veſtræ erga Catholicum Impe-
rem, Regemque meum Sereniſſi-
n obſeruantiæ & amoris ſit illu-
teſtimonium, Maieſtati ſuæ gratiſ-
ım, omnibusq, amoris & beneuo
iæ officijs penſandum accidit. Ego

verò pro hac Amplitudinū Veſtrarū erga me inſigni beneuolentia, quum oīa; quæ ad cumulū officij mei ſpectare cognouero, diligētiſſimè impleuero, Deū etiam ęternum votis omnibus ſupplex exorabo, vt Vos omnes & ſingulos hic felices conſeruet, & poſt hanc vitā donet eam, quæ neſcit temporis modum. Poſtremò, vt & officio meo, & Illuſtriſſimarum ac Reuerendiſs. Amplitud. veſtrarum expectationi ſatisfaciam, fidemq; Reuerēdiſsimi D. Archiepiſcopi Pragenſis Oratoris Cæſarei, nuper pro me interpoſitam redimam, literas plenæ authoritatis, & mandati Regis mei reuerenter exhibeo, orans, vt & illas in hoc Ornatiſſimo Conſeſſu pro recepta iam conſuetudine publicè perlegi facere, & me cœpta hac ſua ſingulari benignitate, atque humanitate complecti dignentur.

RE-

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI AD ORATORES CAE-
sar.M. in eorum comparitione, Die VI. Febr. M. D. LXII. & in Seſsione ſecunda XXVI. Men. Febr.

REuerendiſſimi Domini, Aduẽtus Dominationũ veſtrarũ magnam huic Sanctæ Synodo lætitiam attulit, tum propter magnam beneuolentiam & obſeruantiã, Synodus ipſa ſuam Cæſareã Maiestatem proſequitur, tum propter eũ hominẽ, qui ei ex hac nobiliſſima Potẽtiſ atq, Religioſiſsimi Principis legatione acceſsit. Quare Sancta ipſa Synodus Dominationes veſtras, quas præstanti virtute ac pietate præditas eſſe non ignorat, lætis amplectitur atq; recipit animis. Mandatumq; & literas ſuæ Cæſareæ & Regiæ Maieſtatis in hoc loco lectas & recitatas, quantum de iure debet, admittit.

COMPARITIO SECVNDA ORATORVM Ferdinandi Roma. Imper.

Electi, pro Imperio Regno Bohemiæ & Archiducatu Austriæ, & pro Regno Hungarię separatim Mãdata duo. Die VI. Febr. M. D. LXII. Oratio habita ab Episcopo Quinqueccleſienſi Oratore Hungariæ.

Reſponſa duo Sanctæ Synodi.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN SECVNDA COMparitione R. D. Epiſcopi Quinqueccleſienſi, Oratoris Cæſarei pro Regno Hungariæ, die XXIIII. Febr. 1262. & in Seßione ſecunda XXVI. Febr.

Llustris & Reuerendissime Domine Orator. Dupliciter S. Synodus Reuerendiss. D. Vestrę aduentu exhilarata est, & quod Cæs. Maiestas D. Vestrã inclyto suo Regno Hungariæ hisce otijs, quæ pro vniuersa Christiana o.suscepta sunt,interesse voluerit, & alẽ virũ miserit,cuius in primis pruntia ac consilio adiuta,tot tantisque lis, quibus passim Ecclesiæ membra lictantur,opportuna ac maximè ac-nmodata remedia adhibere se posse gnopere confidit. Cùm autem prointelligat quãtus ex vtroq; ornamẽc dignitatis ad suam auctoritatẽ culus accesserit, in primis Deo Opt. x.gratias agit,quòd talem Christiaorbi Imperatorem sibique aduocan largitus sit, qui malis improbon hominum artibus labefactatam ac pè iam labentem Ecclesiam corre non sinat, sed incredibili virtute apientia fulciat ac sustineat.Deinde ò tantùm se eius Maiestati debere

profitetur, vt neque obſeruantiæ, neq; ſtudij,quo eam proſequitur, magnitudo vlla ſatis oratione explicari poſſe videatur. Ac quoniam pro ſummo in Eccleſiam ſtudio, præclarisq; erga ſe meritis parem referre gratiam ſe non poſſe intelligit,ſaltem id,quod poteſt,hoc tẽpore faciet, Deum Max. ſupplex orabit, vt in quo Conſtantini illius Magni pietas ac Religio,multis alijs virtutibus aucta cumulataque ita elucet,vt vniuerſum terrarum orbem clariſsima ſua luce colluſtret,eidem quoq, Conſtantini felicitatem largiatur:vt &immanes barbaros Chriſtiani populi ceruicibus imminentes longè repellere ac propulſare poſsit, & Eccleſiam in eũ ſtatum adducat,vt magna calamitate propemodũ oppreſſa, iam tandẽ aliquantũ reſpirare ac veluti reuiuiſcere queat. Quòd autem ſacra eius Maieſtas fauorem atque etiam ſecuritatẽ ipſi ſanctæ Synodo pollicetur, etſi de eo nunquã antea dubitauit, tamẽ gratiſſimo animo ſummaque ſpe recipit,ac quas poteſt maximas eius Maieſtati gratias agit. Cæterũ quod

uod priuatim ad D.V. Reuerendissi-
mæ personam attinet, tum propterea
uòd eam præstanti virtute, prudentia
c pietate præditam esse Sancta Syno-
us non ignorat, tũ eò etiam ꝙ magnis
ineribus, summa cum celeritate pri-
ius omnium Oratorum in ipso Con-
lij inchoati die huc appulerit, lætis a-
imis recipit atque amplectitur. Postre
iò, mandata eius Maiestatis Cæsareæ
Regiæ, quæ reddidisti, quantum de
ire debet, admittit.

ESPONSVM SANCTÆ YNODI AD ORATORES CAES.

in eorum comparitione die VI.*Februar.* M. D. LXII. *& in Sessione secunda.* XXVI.*Febr.*

Euerendissimi Domini, Aduentus Dominationum vestrarum, magnam huic Sanctæ Synodo lætitiam attulit, m propter maximam beneuolentiã obseruantiam, qua Synodus ipsa suã æsaream Maiestatem prosequitur, tũ opter eum honoré, qui ei ex hac no-

bilissima potentissimi atque religiosissimi Principis Legatione accessit. Quare Sancta ipsa Synodus Dominationes vestras, quas præstanti virtute, ac pietate præditas esse non ignorat, lætis amplectitur atque recipit animis. Mandatumq; & Literas suæ Cæsareæ & Regię Maiestatis, in hoc loco lectas & recitatas, quantum de iure debet, admittit.

COMPARITIO ORATORIS SEBASTIANI PORTVgalliæ Regis, die IX. Februar. M. D. LXII.

Literæ.	Mandatum.
Oratio.	Responsum.

LITERÆ SEBASTIANI REGIS PORTVGALLIÆ ad Concilium Tridentinum exhibitæ per eius Oratorem die IX. Febr. M.D.LXII. in Cõgregatiõe Generali, & postea in Sess. secunda, die XXVI. dicti Mensis.

SAcro Oecumenico Generali Concilio in Spiritu sancto legitimè Tridēti con-

ti congregato vniuersalẽ Ecclesiã repre sentanti D. Sebastianus Dei gratia Portugalliæ Algarbiorumq; Rex in Africa; Dominus Guineę, Nauigationis, Expeditionis, Cõmercij, Æthiopię, Persidis, & Indiæ, synceram obedientiam, & filij deuotissimi obseruãtiam offert. Etsi maximo Christi Domini Seruatorisq; nostri beneficio, Regnis, Prouincijs nostræ ditioni subditis intelligimus, hactenus fuisse cõcessũ: vt pestilentissimorũ errorũ, q nostra, patrũq; memoria, impia multorũ persuasione eruperũt, labe minimè cõtaminarẽtur: cõmunibus tamẽ Christianę Reip. malis ita angimur, & ne seditiosę nefarięq; impietatis, longius serpat cõtagio ita veremur, vt quoniã nõ aliunde p̃sentius remediũ, q̃ à sacro Cõcilio poterat expectari, nihil nobis gratius iucũdiusq; accidere potuerit, q̃ Oecumenici huius Cõcilij authoritate Põtificia repetiti indictio. Ad eã verò lætitiã quã initiò de indictiõe conceperã, magna accessio facta est; postea q̃ & q p̃essent, & q adessẽt cognoui. nã & amplissimorũ Legator. auctoritas, &

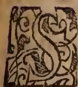
præ-

præſtantiſsimorũ Patrũ integritas magnam mihi ſpem ſapienter conſtituendæ à Sacro Concilio Chriſtianæ Reip. præbuerunt. Cui ne deeſſem, mittendũ curaui Legatũ, qui & meam erga Sacrũ Conciliũ obſeruantiã præſens teſtaretur, & quæ à me in mandatis habebat, vobis accuratè exponeret. Is eſt Ferdinãdus Martinus Mazcarenius, generis ſplendore, pietate, integritate, multisq́ue alijs eximijs animi dotib. mihi inprimis gratus. Quem ſpero fore, vt benignè humaniterq́ue excipiatis, & ea ſi de audiatis, noſtro nomine de publicis priuatisq́; rebus agentem, qua & nos, ſi Sacro Concilio intereſſe, & corã vobis eadẽ, quæ illi in mãdatis dedimus, agere licuiſſet. Sacrum Oecumenicum Generale Concilium Spiritus Dei ſanctus ſuam gratiam Sanctiſſimæ Synodo largiatur, vt ea ſtatuat atque decernat, quæ & diuini nominis gloriam augeãt, & totius Vniuerſalis Eccleſiæ commodis conducant. Olyſſipponę III. Cal. Octob. Anno M. D. LXI.

REYNHA.

MANDATVM SEBASTIANI REGIS PORTVGALIAE IN

personam sui Oratoris in Concilio Tridentino, in eius comparitione in generali Congregatione IX. Febr. M.D.LXII. & in Sessione secunda, die XXVI. dicti Mensis.

SEBASTIANVS Dei gratia Portugalliæ & Algarbiorum Rex, citra & vltra mare in Africa, Dominus Guineæ, Expeditiōis, Nauigatiōis, Cōmertij, Aethiopiæ, Arabiæ, Persidis & Indiæ, Vniuersis & singulis notum facimus, quòd cōfidentes nos multū de fide, integritate, diligentia & industria Nobilis Viri & in aula nostra liberaliter educati Ferdinandi Martini Mazquarenhas Cōsiliarij nostri fidelissimi, designamus, deputamus, constituimus apud Sacrū Oecumenicum & Generale Cōcilium à Sanctissimo D.N. Papa Pio IIII. in vrbem Tridentinam indictū, & in eadem vrbe Deo auxiliante celebrandum, nostrum Oratorem, & concedimus illi plenum mandatum & omnimodam potestatē

in eodẽ ſacro Cõcilio, dicendi, agendi, proponẽdi, tractãdi oĩa, quæ ad proſequendũ cõcludendũq; Conciliũ, & noſtro nomine cætera agenda, quæ ad cæterorũ membrorũ cum Romano Pontifice Catholicæ Eccleſiæ ſupremo Præſide & Chriſti Vicario, ſanctaq; Sede Apoſtolica oĩm Eccleſiarũ Parẽte & Magiſtra, vnionẽ, hęreſũ errorũq; extirpationẽ, & morũ reformationẽ, & reliqua q̃ ad Catholicæ religionis augmẽtum, fidei exaltationẽ, & Chriſtiani noĩs hoſtium debellationẽ expedire & conducere Sacro Concilio, & eidem noſtro Oratori videbũtur: etiam ſi eſſent talia, quæ ſpeciale mandatum exigerent, oĩa denique, q̃ ipſi ſi præſentes eſſemus, facere poſſemus. Eaque ita per noſtrum Oratorẽ acta, tractata, & concluſa promittimus nos rata, grata & firma habituros. Et quoniã Apoſtolicę ſedis beneficio, trium militiarũ Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſancti Iacobi, & de Auis ordinis Ciſtercienſis, noſtrę Regiæ coronæ in perpetuũ gubernatio eſt annexa, & ſingularũ nomine iuxta illarum ſtabi

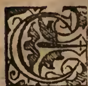
limen

ſlmenta & ſtatuta, etiã ad ſacrũ Concilium ire perſonaliter, vel ſufficiẽtem & idoneũ Procuratorẽ mittere tenemur, cùm ipſi per nos id facere ad prę ſens nõ poſſumus, eundem noſtrũ Oratorem, Procuratorem cum plenaria poteſtate, ipſi ſingularũ dictarũ militiarum perpetuam adminiſtrationẽ noſtræ Regię coronæ annexã habentes, ſingularũ prędictarum militiarũ & noſtrum Procuratorem etiam deputamus, deſignamus, & conſtituimus, ad ea omnia, quàmuis ſpecialia & ardua, quę ipſi tanquam earundem militiarum Magiſtri magni & perpetui gubernatores, ſi præſentes eſſemus, agere, proponere, tractare, concludere poſſemus. In quorum fidem & teſtimonium fecimus præſentes literas ſcribi, & Regio noſtro ſigillo, poſtquã noſtra manu ſubſcriptę fuerint, communi. Olyſsipponæ 28. Septẽb. Anno Domini

M. D. LXI.

REYNHA.

ORATIO HABITA SERENISSIMI PORTVGALIAE ALgarbiorumq; Regis Sebaſtiani nomine, in Concilio Tridentino. Die IX. Februarij. M. D. LXII.

VM ad tuendam Chriſtianæ religionis integritatem, Sacrorum Conciliorum accommodata ſemper fuerit auctoritas, his tamen noſtris, poſt hominũ memoriam, turbulẽtiſſimis temporibus, quibus & pietatis ſynceritas tot eſt erroribus contaminata, & veteris diſciplinæ ſeueritas omnium ferè ordinũ luxu cupiditateque diſſoluta, huius Sacroſancti conuẽtus celebritas ſic omnibus de Chriſtianæ Reip. ſalute cogitantib. neceſſaria viſa eſt, vt non alia ratione ſyncera religio ſuæ puritati reſtitui, collapſa morũ diſciplina inſtaurari poſſe videantur. Et quoniã ſingulari Dei Opt. Max. beneficio effectum eſt, vt tandem aliquando magno animorum cõſenſu publicus vniuerſi Chriſtiani nominis cõuentus Põtificia authoritate in hanc

vrbem

bem indictus ageretur, confidimus
anè futurum, vt quam apud omnes
hriſtianæ pacis ſtudioſos expectatio-
m commouit ſacri huius venerandi-
ıe cœtus religioſa maieſtas & ampli-
do, non modò perſanatis aliquot re-
ionis vulneribus, impleat, ſed ita ſu-
ret, vt ſaucio, debilitatóque Chriſtia-
Reipub. corpori omni ex parte me-
atur. Nam ſiquis animo atque cogi-
ione velit paulò altius repetere eas
ficultates, quibus non ſolùm noſtra,
ſuperiori etiam memoria, Sacri Cõ-
j ꝓgeſſio fuerit interrupta, facilè in-
iget & tunc fuiſſe multa, quæ Oecu
nici Concilij ſplendorem obſcura-
& curſum impedire videbantur, &
ıc fuiſſe nonnulla, quæ niſi conſtan-
ıa prudentia, & pia planè conſtan-
Sanctiſſimus Pont. Pius IIII. ſupe-
et, non modò, quam hic hodie ſum-
cum voluptate intuemur, Chriſtia-
Reipub. viuam ſanè, & ſuis omni-
propemodum membris expreſſam
iẽ, minimè haberemus, ſed vix exi-
m illius, obſcurúmque ſimulacrum
D cerne-

cerneremus. Et aliorum quidem Ponti ficum ſtabilis perpetuaque in promulgando, indicendoq; Sacroſancto Concilio ſententia, vehemẽs illorum ſtudiũ erga Chriſtianam Remp. non obſcurè declarauit, & conſtantiæ pietatisq; laudem apud poſteros illis cõciliauit: qui nullis temporum aſperitatibus perturbationibusque deterriti, rem toties parùm feliciter tentatam diuinæ ſapiẽtiæ conſilijs innixi ſibi repetendam iudicarunt. Sanctiſsimi verò D. N. Pij IIII. Pont. & Apoſtolicæ dignitatis faſtigio, & animi ornamentis verè Maximi, laudibus, nulla ſanè par vllo vnquam tempore oratio poterit reperiri, qui, vt excellens in Chriſtianam Rempublicam ſuæ vnius curę ſollicitudiniq; diuinitùs traditam, ſtudium teſtaretur, cùm primum fuit Pontifex Max. declaratus, vt quod ſalutari auſpicatoque planè nomine pollicebatur, adhibita inueteratis Eccleſiæ malis medicina præſtaret, in Concilij celebrandi ratione, quo vno remedio omnium mentes ad ſanitatem reduci poſſe videbantur, omnes

ſuas

ſuas curas cogitationesque ab ipſo ſui Pōtificatus exordio collocauit. Cuius cùm pios conatus & Paternæ pietatis viſcera proſpicerent hi, quos ille & nuncijs & amantiſsimis literis in hanc vrbem ad œcumenicum Concilium celebrandum adhortabatur, conuenerunt frequentes, vt videmus & vt ſperamus, non modò illius auctoritate, ſed huius etiam Concilij Sanctiſsimi exemplo celebritateque incitati frequentiores in dies conuenient, & huius Sacroſanctæ Synodi dignitatem ſua pietate magis illuſtrabunt. Quòd ſi œcumenicorum Conciliorum auctoritas Sacrarum literarum monumentis non tam eſſet diſertè comprehenſa, quis tamen ſobriæ, ſanæque mentis crederet, pio tot integerrimorum, Sanctiſſimorumque Præſulum conuentui Sanctum Dei Spiritum defuturum, qui in medio duorũ, triúmue de pietate agentium, ſe promiſit futurum? Cùm verò tanta ſit Sacrorum Conciliorũ dignitas & religio, vt quæ in illis decernuntur, pro diuinis oraculis excipiantur ab oībus, quis ſibi

aut quam vim habeant nō perſpiciunt, aut cuius authoritate nitantur, non intelligunt. Hos quidem fructus, aut vberiores etiam poſtulat à nobis Chriſtiana Reſp. hos expectat Sereniſs. Princeps Sebaſtianus Portugaliæ, Algarbiorumq; Rex huius nominis primus. Qui licèt ſuum in Chriſtianam Remp. ſtudium ſatis vobis crederet perſpectū, et cognitum, vt tamen ſuam erga Sacroſanctum Concilium obſeruantiam illuſtriore teſtimonio declararet, ornatiſſimum virum, quem videtis, D. Ferd. Martinez Maſcarenium ad hoc Sacrum Concilium deſtinauit, non Oratorem ſolùm, ſed pignus, obſidemq; perpetuæ ſuæ erga Sacroſanctum Concilium obſeruantiæ & pietatis. Quantæ verò curæ optimo religioſiſſimóq; Principi fuerit œcumenici huius Concilij celebritas, & amplitudo, teſtari apud vos poterunt non ſolùm antiſtites Bracharēſis, Cobricenſis, Lerienſiſq;, ſacrarum literarum ſcientia, ſpectata pietate, & vitæ integritate inſignes, qui ſe explicare celeriùs, & maturiùs in hanc vrbē

venire potuerunt, ſed & qui conſtitutis ſuarum Eccleſiarum rationibus aderũt ex illius Regnis & Dominijs, quos omnes Chriſtianæ pietatis ſtudioſſimus Princeps accuratè eſt per literas hortatus, vt quàm diligentiſſimè poſſent ſe ad maturam profectionem componerent, ne vel iubenti, volentíque Summo Pontifici ſegniùs parere, vel laboranti Eccleſiæ ſeriùs, quàm cùm eorum pietas, tũ periculi magnitudo poſtulabat, adeſſe viderentur. Quæ omnia à Sereniſſimo Rege ſtudioſiſsimè ſunt curata, partim vt ſuæ erga Sacrum Concilium obſeruantiæ ſatisfaceret, partim etiam vt Clariſsimorum Portugaliæ, Algarbiorumque Regum Maiorũ ſuorum religioni, pietatíque reſponderet, Quorum res fortiter & feliciter geſtæ, ita ſemper fuerunt cum publica Chriſtianæ religionis vtilitate & dignitate coniunctæ, vt tot defuſis profligatíſque Barbaris Regibus, victorijs, tot direptis expugnatíſque hoſtium oppidis, tot arcibus in aduerſo Numidiæ, Getuliæque littore ad comprimẽdam

Bar-

Barbarorum audaciam, erectis, non tam sui Imperij fines proferre, quàm Christianæ Religionis gloriam propagare voluisse videantur. Incitabantur illi quidem Regij animi excellenti magnitudine, sed ad natiuam, insitamque eorum propensionem accedebat aculeus ille, quem Alfonsus primus Portugaliæ Regni conditor; & auctor posterorum Regum amnis impressum reliquit. Quòd si apud Clarissimos Portugalię Reges, tãtum valuit exemplũ perpetua quadã serie velut per manus traditum, quid vobis Amplissimi Patres, expectare par est à Serenissimi Regis Sebastiani animo, quem non solùm superiorum Regum Illustria exempla, sed recens, spiránsque adhuc Emanuelis proaui, Ioannisque Tertij aui memoria ad prouehendæ religionis studium vehementiús accendit? Quomodo enim potest vel Emanuelis Regis pronepos non ijsdẽ vestigijs insistere, vel Ioannis Optimi, maximíque quondam Regis nepos, cognita ab omnibus propemodum, qui hic adestis, illius pie-

tatis exẽpla, minimè conſectari? Quorum ille ſubiectis Apoſtolicæ Sedis Imperio, tot in Oriẽte Regnis, Prouincijs, Barbariſque nationibus, eius gloriam longè, latéque illuſtrauit. Hic verò non modò ſubactos ab Emanuele, feliciſſimę recordationis, Rege patre ſuo populos in officio, fideq́; continuit, ſed etiã ſtudio diligentiaque perfecit, vt repudiato nefario inanium ſimulacrorũ cultu, Chriſtianę religionis pietate imbuerentur, & noſtræ diſciplinæ ſacra, moreſque libenter ſequerẽtur. A quo propagandæ latius noſtrę religionis curſu, cùm partim finitimorum Africæ Regũ infeſtis excurſionibus, partim magnis à Solymano ad euertendum noſtrum in Oriente Imperium miſſis claſſibus ſubinde interpellaretur, illorum quidẽ audaciam, temeritatẽq́;, grauiſſimis illatis damnis, repreſſit. Huius verò nauales copias in ipſo Dij, florentiſsimæ totius Cambaiæ Rẽgni vrbis conſpectu, ita oppreſſit, vt Solymanus purpuratorũ Satraparum apud Barbarum & immanẽ Tyrannum gratia & auctoritate longè maxi-

cimus, qui Classi summo cum Impe
præerat, multis depressis triremib.
eris, truncatisq; aliquot nauigijs, æ-
sit fuga salutem consecutus. Quæ
ro breuiter, cursimque à nobis sunt
mmemorata, Patres Amplissimi, nõ
odò vt intelligeretis, quanto suorum
riculo, & sumptu suo, Clarissimi, ꝓ-
rendæque latius Christianæ Religio-
is studiosissimi Portugaliæ Reges, nõ
n oppositæ nobis Africæ solùm proxi
nis, sed in Asiæ etiam remotissimis dis-
unctissimisque prouincijs grauissima,
periculosissimaque bella susceperint,
quaque ea vel animi magnitudine ges-
serint, vel constantia felicitateque con
fecerint, sed etiã vt cognosceretis, eun-
dem erga Sanctam Sedẽ animum, idẽ
ad Christianam Religionẽ amplifican-
dam, propagandamque, studium, ean-
dem erga hoc sacrum Concilium obser
uantiam, eandem deniq, pietatẽ expe-
ctãdam à Sereniss. Rege Sebastiano, &
Regia præstantissimę indolis significa-
tione ad excellentes oẽs virtutes pro-
penso, & domesticis imaginibus, Cla-

rissimorumq; Regni Illustribus exemplis incitato. Qui, quod Sanctissimo Pōtifici, suis literis est pollicitus, hodie cumulatè præstat, & suum ad illustrandā huius Sacrosancti Concilij celebritatē, studium, vobis Amplissimi Patres, hodierna die per D. Ferdinandum Martinez Mascarenium suum Oratorem, Virum non solùm antiqua generis nobilitate, & familia, multis Asiæ, Africæq; triumphis insigni, sed fide, integritate, cæterisque ornamentis longè præstantem effusè pollicetur. Sperat autem fore, vt quoties cùm de publicis Christianæ religionis atq; disciplinę, tum de priuatis negotijs nostrarum Ecclesiarū, q̄ singulari Dei Opt. Max. beneficio, nec ab Ecclesiæ Romanæ cęterarum parentis & magistræ obseruantia deflexerūt, nec à veteri receptoq; semel cultu recesserunt, apud vos illius Orator agere volet (quod pro sua prudētia, non nisi necessarijs aut grauibus certè causis impulsus faciet) Vos, cognitis Serenissimi Regis mandatis, cum pro vestra humanitate benignè excipiatis.

RE-

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI, DATVM ILLVSTRIS.

Oratori Sereniſſimi Regis Portugaliæ in eius comparitione. Die IX. Februa. 1562. & in Seſsione ſecunda, XXVI. Februar.

Llustris D. Orator. Mandatum & literæ Sereniſſimi Portugaliȩ Regis, quȩ modò à Dominatione veſtra exhibitæ in hoc ſacro loco recitatȩ fuerunt, nec non ea, quæ ornatiſſima Oratione expoſita ſunt, huic Sanctȩ Synodo iucundiſſimũ nunciũ attulerunt, cùm declararent eximiã quãdã ac perpetuã clariſſimorũ Portugaliȩ Regũ, ac pcipuè Sereniſs. Sebaſtiani Regis in Deũ pietatẽ, inſigne in Rẽp. Chriſtianã ſtudiũ, ac ſummã erga hoc Oecumenicũ & Generale Cõciliũ, obſeruantiam, licèt nihil noui huic Sanctæ Synodo allatum ſit. Nemo enim eſt, cui compertiſſima non ſint præclara Regum Portugaliæ facinora in Chriſtiana religione, veráque Chriſti fide in Orientis partibus propaga-

paganda. Non minor tamen Maiestati suæ, maioribusque suis pijssimis & Clarissimis Regibus laus & gloria hac tempestate debetur, quòd in his calamitosis temporibus, tot dissidijs, tótque in Ecclesia exortis hęresibus, Regna & Ditionem suam in Orthodoxa fide, Ecclesiæq; Catholicæ vnitate (vtì verè Christianos Principes decet) semper cõseruauerint, quàm in Barbaris & idolorũ cultui deditis Nationibus ad veram religionem traducendis. Quamobrẽ hæc Sancta Synodus Deo, & Patri Domini nostri Iesu Christi meritas de his omnibus gratias agit, Dominationemq; vestram, tum ipsius Regis causa, tum ob singularem eius prudentiam, ac sanguinis splendorem, grato ac beneuolo animo recipit. Regium verò mandatum, quantum de iure debet, admittit.

...MPARITIO ORATO-
...S PHILIPPI HISPANIA-
...rum,&c. Regis *Catholici.* XVI. *Martij.*

M. D. LXII.

Mandatum. Oratio.
Responsum Sanctæ Synodi.

...NDATVM PHILIPPI
...PANIARVM REGIS CATHO...
...i in personam sui Oratoris in Conci...
...lio Triden. exhibitum. Die XVI
Martij. 1562. & in Sessione
tertia. Die XIIII. Maij.

PHilippus Dei gratia Rex Hispaniarum, vtriusque Siciliæ, Hierusalem, &c. Archidux Au...e, Dux Burgundiæ, Brabantiæ & ...diolani, &c. Comes Habspurgi, Flã...e, Tyrolis, &c. Recognoscimus & ...um facimus tenore præsentium vni...sis. Cùm Beatissimus in Christo Pa... & Dominus noster, Dominus Pius ...I. Diuina Prouidentia Sacrosanctæ ...manæ Sedis Pont. Maximus, vt his ...lis & diuisionibus, quibus Christia... Respublica iam diu vexatur, & Religio

gio noſtra tot ac tam diuerſis opinioni bus impetitur, eo remedio quo Sancta & Vniuerſalis Eccleſia vti ſolet, mederetur, & ad veram in fide conuenientiũ vnionem oẽs Chriſtifideles reducerentur, vti optimus & vigilantiſsimus Paſtor, Paterq; amantiſsimus, omni cura & ſtudio procurauerit, vt Oecumenicum Concilium quod Tridenti ceptũ & per aliquot annos ſuſpenſum fuerat, ꝓſequeretur, atq; ad eam rem eius Diplomate ſub Datum Romæ apud Sanctum Petrum tertio Calend. Decemb. Anni M. D. LX. Pontificatúſque eiuſdem Anno primo, Vniuerſale & Oecumenicum Conciliũ Tridentinũ, ſublata ſuſpenſione quacunq;, Tridẽti continuandum denuò indixerit & aperuerit, atq; ad diẽ Reſurrectionis Dominicæ Anni proximi præteriti conuocauerit, & præfixerit: Nosque tum per literas, tum per nuncios exhortatus fuerit, vt quando præſentes celebrationi eiuſdem intereſſe nõ poteramus, noſtros ad illud Oratores idoneos, qui ibi aſſiſterent, mandare vellemus. Nos, qui

ipſius Concilij celebrationē, vt Ca
licū Principem decet, tanq̃ verū &
:um malorū remediū, ardentiſsimè
derabamus, libenti aĩo obtulimus
id facturos, oēmq; operã daturos,
rædictum Cōciliū, quantū in nobis
:, non ſolùm promoueretur, verū
, Deo ductore, ad optatū finē per-
eretur. Nolētes igitur hac in re no
officio deeſſe, quin potius oĩa ea,
:ad noſtrum munus ſpectant, abun
ręſtare & exhibere, vt noſtro nomi
1 p̄dicto Cōcilio cōpareat noſtráſq;
es agat, Illuſtrem, fidelem, nobis di
1m Dominū Ferdinandum Franci
1 Daualos de Aquino Conſiliariū
ateralem, Locumtenētem & Capi
:um Generalem noſtrū in Ducatu
)ominio noſtro Mediolani, cuius
i, probitati, religioni, & rerum lon-
:xperientiæ quàmplurimum confi-
ıs, Oratorem, Nuncium & Pro-
ıtorem noſtrum fecimus, cōſtitui-
;, ac deputauimus, ac tenore p̄ſenti-
facimus, conſtituimus & deputa-
;. Dantes ei plenam facultatem, &
po-

poteſtatem vnà cum amplo & libero mandato, citra tamen aliorum noſtrorum Procuratorum & Mandatariorum conſtitutorum & cõſtituendorũ reuocationem vel præiudicium, vt in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadẽ celebrationi Concilij deputato, corã Reuerẽdiſsimis, S. Rom. El. Cardinalibus à Beatiſsimo Pontifice Legatis nominatis & deſtinatis, alijsq; Patribus ibidem congregatis, noſtro nomine comparere, prædictæq; Concilij celebrationi interuenire, eiq; adeſſe & intereſſe, locumque & vices noſtras in omnibus Seſsionibus, Cõſultationibus, Deliberationibus & Actibus obtinere, atque omnia alia agere, facere, dicere, gerere, tractare, procurare & promouere poſſit, & valeat, quæ ex vſu Reipub. Chriſtianæ & dignitate noſtra fecimus, conſtituimus, ac deputauimus, ac tenore præſentium fore videbuntur, quæque nos ipſi, facere, dicere, gerere & tractare poſſemus, ſi coram p̄ſentes eſſemus, etiamſi talia eſſent, quæ mandatũ exigerent magis ſpeciale, q̃ his expreſſum eſt.

Habituri proinde ratum & gratum, quid per prędictum Oratorē, Procuratorem, & Mandatarium nostrum missō modo, actum, dictum, gestū, ... am & procuratū fuerit, dolo & frau... remotis. Harum testimonio litera..., manu nostræ subscriptarum, & si... nostri impressione munitarū. Da... Madriti, Die XXVIII. Mensis Ian. ...no M.D.LXII. Regnorum autem no...rum, sexto.

PHILIPPVS.

...LEATII BRVGORÆ ...RICII MEDIOLANENSIS ET Fisci Patroni Oratio, habita Tridenti in Conci... Patrum, nomine Illustrißimi & Excellentissimi Marchionis Piscariæ, Regis Catholici Oratoris, Die XVI. Martij. M. D. LXII.

QVOD vnū ægrotæ Reipubl. Christianæ remedium esse, semper visum est, Patres Amplissimi, illud omnino fuit, ... indicto Concilio spes bonis inie... ...st, negociū felix, ac salutare à Pon-

E tificibus,

tificibus, à Cæsare, à Regibus vna suſceptum iri, vt magnis concursibus omnium gentium ac Nationum celeberrimi conuentus peragerentur. Ea re Pius Quartus Pontifex maximus dignitatis Reipublicæ Christianæ, otijque amantiſſimus, vt ad benè de omni Reipub. ſperandũ, quaſi ſignũ aliquod omnibus ſuſtuliſſe videretur, nihil antiquius putauit, quàm Concilium illud à Paulo Tertio Põtifice Max. hoc ipſo in loco indictum, retentũ animo, remiſſum tẽporibus, longo interuallo intermiſſum reuocaret. Etenim ſi vllum vnquam tempus huiuſmodi rem deſiderauit, hoc ipſum profectò eſt, quo multæ gentes, ac Nationes diſcerptæ, diuulſę, conquaſſatæ ſunt varietate opinionũ, & licentia impiè diſputãdi: Quo multi à Chriſtiana Republ. aberrarunt: Quo deniq; omnis propè Chriſtiana Ciuitas inteſtinis malis, ac diſcordijs laborans, multa perdidit, & ornamẽta dignitatis, & prę ſidia ſtabilitatis ſuę. Quãobrem cùm Pius Quart. Pont. Max. quaſi bonus parẽs, & tutor fidelis, curaret ne patri-

rimoniũ dignitatis Reipub. à prędo
us nefarijs deriperetur, & ſi multa
dem pro illius dignitate, ac ſalute
it, quæ orbis terræ iudicio, ac teſti-
nio comprobantur: Tamẽ nihil cla
, nihil glorioſius, nihil deniq; com-
ndatius effecit memoriæ hominum
piternę, quàm quod vos potiſsimũ
git Patres Ampliſs. qui de ſumma re
omniũ deliberaretis. Nã quod cõ-
m? quæ mẽs? niſi vt diuina ſapiẽtia
ra ſedaretis hęc mala, peſſimeq; affe
n ciuitatẽ Chriſtianã ſanaretis, fir-
nq; aliquãdo, ac vegẽtã redderetis.
amobrẽ vos Patres Ampliſs. quaſi
cula ciuitatum, quaſi Moderatores
ulorũ, quaſi Architecti quidã ac fa
à Pont. Max. eſtis aduocati, vt huic
tiſsimi Reipub. adſitis, & ſi illa ſtet
nuniatis, ſi labatur erigatis. Cui ne-
io, cùm Philippus Rex Pius, fortis,
elix erga Chriſtianã pietatẽ, iuſtum
hunc ipſius Principatum eodem
do affectus ſit, quo modo Patrem
n prudentiſsimũ, & ſapientiſsimũ
eratorẽ Carolũ V. Cęſ. Auguſtum

omnibus temporibus affectum fuisse memoria tenet, libentissimè quidem, nisi multis, ac magnis occupationibus distineretur, interfuisset, coramq; graui oratiõe declarasset, quo studio, quo ardore, qua animi pietate semper fuerit & hoc tẽpore maxime sit erga authoritatem sacrosanctæ sedis, totãque Rẽpublicam Christianã; idque eo libẽtius fecisset, vt & cæteri Reges, & Principes Ciuitatem ipsius exemplo adducti frequentiores hunc ipsum in locum conuenissent, & vos Patres amplissimi maiore animi alacritate omnia, quæ dilapsa iam fluxerũt, seueris legibus uinciretis, & Reip. uulnera curaretis. Quibus præter vos, vos inquã, Patres amplissimi mederi nemo põt. Sed cũ multis iustisq; de causis adesse ipse nõ potuerit, ex multis Heroibus, quorum magnam copiam habet, Franciscum Ferdinandum Daualum Marchionẽ Piscarium elegit, dignũq; iudicauit, cui munus hoc legationis obeundæ ultrò deferret. Qui, & si in nullo ocio, at in summo negocio Prouinciã Mediolani cũ

perio administrat, tamen ab ipso Re
qui cum antea semper, tum hoc vel
xime tempore os, oculos, mentem
ique ipsam in vnam Rempublicam
ristianam cõuertit, iussus est ea om-
, quæ ad sanctissimam Religionem
tinent, rebus humanis omnibus an
rre, & huc se quàm primum recipe-
Adest igitur Franciscus Ferdinãdus
atholico Rege missus, & eo nomi-
vt & Regis personã hoc ipso in loco
ineat, & omnia eius officia, operam,
orem, copias denique omnes ad am
udinem vestram cõferat. Denique
is præsto adsit, faueat, prosit quibu-
que rebus Rex ipse possit. Etsi. n.
publica Christiana maioribus præ-
s tegitur, ac Dei opt. max. numine
mnibus insidiis aduersariorum de-
litur, tamen humanis etiam opibus
uando contra vim, & scelus visa est
isse. Etenim idcirco potissimum Re
sancti appellantur, & terris à Deo
sunt, vt & ad rerum temperatio-
sedeant, & Reipublicę Christianæ
modo excubias, & custodias, sed

etiam laterũ ſuorum oppoſitus,& corporum polliceantur. Primũ igitur cùm Pont.max.vigilet,adſit,prouideat Reipubl. Deinde magni animi ſint in bonis viris, magna cõcordia, incredibilis conſpiratio, Deus denique ipſe immortalis ac præpotens huic ſuo populo Chriſtiano,huic clariſſimo Imperio, huic pulcherrimæ Reipub. auxiliũ continẽter ferat, non eſt deſperandũ fore, vt vos Patres Ampliſſimi non modo labenti Chriſtianæ Reipub. ſubueniatis, verum etiam in veterẽ libertatem, &dignitatem vindicetis.Ipſa certè,quę nuper creſcentibus malis, quæ ipſam interimũt,capiti,ſalutiq; ſuæ prope deſperare videbatur,& miſeris temporib. ac perditis moribus afflicta,&oppreſſa iacebat, nunc tandem aliquando benè ſperare, freta pręſertim medicina conſiliorum veſtrorum,ſalutaribusque auxilijs cœpit. Confidit.n. ſe veteris morbi grauitatem nobis curatoribus depulſuram: confidit à nouis tentationibus veſtra diligentia liberam futuram: Confidit denique antiquum robur,
ac cor-

c corporis firmitatem breui recupe-
aturam. An verò cùm ſciat vos, quos
on tanquam aliquos ex vrbe ROMA
iſſos, ſed de cœlo delapſos intuetur,
loco tam excelſo pulcherrimè ſede-
,& ad defenſionem ſuam ſtare, non ſe
excitet? non ſeſe erigat? non caput
tollat? Quæ cùm ita ſe habeant,
cilè omnes in eam ſpem ingrediun-
r, fore, vt omnes qui fortaſſe aliquo
odo aberrarunt, redeant in viam, &
ritas multis incommodis debilitata,
dem opera, & equitate veſtra recree-
r, & locum, in quo conſiſtat, repe-
re poſsit. Poſtularet fortaſſe hoc loco
agnitudo rei, expectatio veſtri, quæ
irabilis eſt, vt Franciſcus Ferdinand.
mmoneret vos, Patres ampliſsimi, vt
hac turbulentiſsima tempeſtate Rei
bl. in tam grauibus cogitationibus
ſtris omnia diligentiſsimè diſpicere-
. Sed cùm ſecum ipſe conſideret in-
edibilem ſapientiam veſtram, ac pro-
diuinam, nullamq; rem tantam eſſe,
tam difficilem, quàm vos, non &
nſilio regere, & integritate tueri, &

virtute conficere poſſitis, nihil ſibi temere faciendum eſſe putat, nihil vos cuiuſquã monitis egere arbitratur. Videt vos quaſi in vigilia quadam manere, nec vſquã diſcedere, nec à Repub. deijcere oculos, ex eo die, quo in hoc Concilium conuocati eſtis. Videt in tantis tenebris erroris à Deo opt. max. clariſſimum lumen præferri mentibus veſtris. Videt animos veſtros Reipublicæ conſeruãdæ cupiditate ſua ſpõte incenſos, ab eodem inflãmari. Intelligit vos nihil neque cupidè, neque temerè, ſed omnia, & ſapienter, & fortiter adminiſtrare: Intelligit vos ab omnibus cæteris cogitationibus ad vnam ſalutẽ communem conferri. Intelligit denique vos cogitationes, & mentes veſtras in hoc vno fixiſſe, & locaſſe, vt Rempublicam conſtituatis, & in priſtinum gradum reſtituatis. Quæ Omnia cùm videat, & quantum in vobis fuit, præclarè ieciſſe vos iam fundamẽta ſtabiliẽdę Reipublicæ, & eam ſuauiſſimè nunc à vobis tractari, arte, quæ lenit, non exaſperarat, ſanat, non vlcerat, mouet, non pertur-

perturbat animos hominum, & in posterũ nulla vos in re, muneri veſtro defuturos eſſe: Vnum illud reſtare putat, ut in proprio ſuo officio permanẽs, Philippi maximi, & potentiſſimi Regis nomine ſtudium, officium, operam, gratiam, authoritatem, copias deniq; omnes vobis, Patres Ampliſſimi, ſine vlla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut tẽporis polliceatur, ac deferat.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE ORAtoris *Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici.* XVI. *Martij,* M. D. LXII. *& in Seßione* III. *Die* XIIII. *Maij.*

Et ſi, Franciſce Ferdinãde Marchio Excellentiſſime, piũ ſtudium Inuictiſſimę Auſtrię domus, atque animi propenſio erga Rempublicam Chriſtianã, veramque Chriſti religionem Romanis Pontificibus, ſanctæq; Sedi ſpectata, atque probata ſemper fuit: hoc tamen potiſſi-

mum tempore Catholici, potentissimique Philippi Regis, cuius personam merito Legatus sustines, promptus, paratusque animus in vera religione, quę ad paucos redacta est, conseruanda: & à tot impietatibus reuocanda, ac in veteri dignitate, & sinceritate tuenda, adeò exoptatus, adeò iucundus sacræ huic generali Synodo extitit, & omnium animos erexit, vt spem certam attulerit, Christianæ Reipublicæ grauiter quidem ægrotanti, salutare remedium, magnaque ex parte cõuulsæ, atque collapsę, verum, firmumque subsidiũ afferri posse, præsertim Pio Quarto Pont. Max. Pastoreque vigilantissimo duce, & authore, qui è Romana sacra illa, & non violabili speculá, salutare, & expectatum Concilij signum erexit, Tridentumq́, remisit, quo Christi oues à feris apris dispersas, & imanium luporum faucibus crudeliter absorptas, ad Christi tandem gregem nostris humeris, nostris inquam, humeris patienter, mansuetcq́; portaremus: Ferdinando Cæsare opt. Romanæ Ecclesiæ Pri-

ſiæ Primogenito, Regibus, Chriſtianisſ-
que denique Principibus, quorum hic
frequentes, inſignesque legatos adeſſe
cernimus, fautoribus, beneque iuuanti
bus, è quorum numero facilè Princeps
Philippus Rex Caroli quinti Cæs. Inui
ctiſſimi cuius memoria in benedictione
eſt, & omnibus virtutum numeris cu-
mulatiſſimi, vt aliarum heroicarum vir-
tutum: ita etiam veræ religionis veriſſi
mus hæres, & imitator, omnē operam,
ſtudium, induſtriā, facultates, omnem
denique corporis ſui laborem beni-
gniſsimè polliceatur, & ſi opus fuerit,
fideliſſimè præſtabit, quem ita pium,
ita ſanctum, vereque regium animum,
atque ſtudiū generalis hęc ſancta Syno
dus, ita libenter tota mente amplecti-
tur, ita merito laudat, & extollit, ita iu-
re lętatur, & in eo cōquieſcit, vt magnas
quidē gratias potētiſsimo, Chriſtianiq;
nominis firmiſſimo ꝓpugnaculo, atq;
vindici per me oīm Patrū noīe agi vo-
luerit: Tibiq; etiā Dauale Princeps Cla
riſs. vel multis tuis noībus, vel honorifi
cè huius legationis noīe plurimū debere
fateatur.

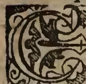
fateatur. Atq; omnia, quæ ad ipſius iuſtiſsimi, pientiſsimique Regis honorẽ, auctoritatẽ, dignitatẽ pertineant quantum, licuerit, libẽtiſsimè ꝓ ſuis meritis Sancta Synodus præſtabit: Deumque Optimum Maximum obſecrat, vt talium, tãtorumq; Regũ, ita pios animos, ita pro Chriſti fide, veraq; religione accẽſos, atque inflãmatos perpetuo conſeruare, ac tueri liceat. Mãdatum vero Regiũ quantũ de iure debet, admittit.

COMPARITIO ORATORIS COSMI DVCIS FLORENTIÆ & Sen. Die XVI. Martij M. D. LXII.

Litteræ.	*Mandatum.*
Oratio.	*Reſponſum.*

LITERÆ DVCIS FLORENTIÆ AD GENEROSISſimos Legatos exhibitæ per eius Oratorem, die 16. Martij 1562.

Reuerendiſsimi & Illuſtriſsimi Domini, Patrésque omni ueneratione Colendiſs.

CVm ſummo affectu, ſummaq; pietate iam inde à maioribus noſtris Sanctam Sedem Apoſtolicã, ſummoſq; Pontificis Ieſu Chriſti Do-

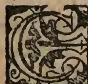
ti Domini N. Vicarios, & Catholicam
Ecclesiam in fide ac sinceritate patrum
nostrorū coluerim semper ac studiosè
obseruauerim : officij ac reuerentiæ
meę fore arbitratus sum, ne in Sancta i-
a tantorum patrum Vniuersali Syno-
o, auctore Deo, summoque Pontifice
ientissimo, congregata, cessare, quin
ro virili mea per Ioannē hunc studio-
ssimum Legatū nobilitate natalium,
de, moribus ac doctrina insignē Reue
ndissimis atq; Illustrissimis D. D. Ve
ris adessem, qua optimum sanctę Ca-
olicæ, atque Apostolicæ fidei alum-
um decet promptitudine, atque obse
uio: Hunc ego quæso, amplissimi Pa-
es, vt æquis animis, atque auribus Re
rendissimæ & Illustrissimæ D. D.
estræ accipiant integra in his, quæ ex
andatis exponet, tractabitque fide
on secus ac me ipsum coram audi-
nt: sibique ipsæ persuadeant, for-
nas nostras vniuersas in præclaro i-
negocio, in earum potestate ac nu-
fore prōptissimas. Quarum votis &
tionibus Deus ac Dominus N. Iesus
Christus

Christus adsit, & faueat precor; meque illis summopere commendo. Pisis &c. Calend. Maij M. D. LXII.
Earundem Reuerendissimarum & Illustrissimarum D D. V V. Deditiss.

Cos. Med. Florentiæ & Sen. Dux.
Reuerendiss. & Illustriss. Dom. Patrib. Obseruand. S. Rom. Eccl. Card. Apost. de latere Legatis in Concilio Trident. Præsidentibus.

MANDATVM ILLVSTRIS.

D. COSMI MEDICES FLOrentiæ & Senarium Ducis in personam sui Orator. in Sess. III. Itidē XIIII. Maij M. D. LXII.

Osmus Medices Dei G. Flor. Senar. Dux secundus, &c. Vniuersis has patentes literas inspecturis salutē, ac sinceri dilectionis affectum, sanè iam inde ab administratione quam gerimus, diuino fauore suscepta, officij nostri esse cognoscimus, more instituto q; Maiorum S. Cathol. atque Apostolicæ Ecclesię, cuius fidem pietatemq; profitemur, vestigijs atque obsequijs studiosè, ac reuerenter insistere

lere :atq; eò feruentius, quo grauiorū
egociorū curarumq; solicitudo, & pō
us incumbit, vt in pñti conuulsæ Reli
ionis morūq; lapsorū discrimine im-
inere cōperimus; quapropter, vt no-
ri perpetuò similes, eiusdemq, volun-
tis, ipsi quoque pro virili nostra pio
uic muneri adesse videremur. Nobilē
irum nobis dilectißimū Ioann. Stro
ū fide, probitate, atq; eruditione prę-
arum, ipsisque rerū experimentis pro
atum, ad sacrosanctā Triden. Syno-
um, Deo authore, ac Sanctiss. D.N.
ummo Pontifice pientißimo congre
tam, destinauimus cum Mand. Eun-
mq; itē Nuncium, Procuratoremq;
ostrum ac negociorum gestorē dici-
us, constituimus, atq; harum paten-
i litararū serie deputamus, vt nostro
licet noīe, nostraq, possit auctoritate,
uoties oportuerit Reuer. Illustrißi-
nisq; sedis Apost. Legatis, amplißi-
orumq; Patrum Sacrosancto Conci-
, ipsorum cuilibet adesse, atq; in Ses-
nibus, congregationibus, & extra: &
omnibus tam celebri negocio quo-
dolibet opportunis & expediētibus

adſiſtere,interuenire,proſequi,& obſe qui: Cùm Ceſareæ quoque Maieſtatis & Sereniſsimorũ Regum ac Sublimiũ Principũ Legatis, nũcijs, negociorúm ue geſtoribus,& eorum quolibet quo- ties expedierit, ipſiq́ue Ioanni procu- ratori placuerit ea, quæ Sanctæ Tri- nitatis, Deiq́ue, ac Domini noſtri Ie- ſu Chriſti gloriam cultumq́; ac ſanctæ Matris Catholicę atque Apoſtolicę Ec cleſiæ fidem, vnitatem,authoritatẽ,pu ritatẽq́; reſpiciunt profiteri, promoue- re,ſuadere,agnoſcere,& acceptare,cęte raq́ue ad hæc pertinentia gerere, tra- ctare & explicare. Etiamſi nominatim nũcupanda & ſpecialiori nota cẽſenda eſsẽt, plena videlicet ac libera ipſi pote ſtate per nos attributa. Cuiꝰ acta,geſta, tractata & explicata quæcũque fuerint bona fide, rata nos & grata, perpetuo Iure, atque optimo recipimus & profi temur. Date in Ducali noſtra Ciuitate Piſarum Anno M. D. LXII. Indi ctione quinta,nonis Aprilis more Flo- rentino.

Cos.Med.Florentiæ & Sen. Dux.

COMPA-

COMPARITIO ORATO-
RVM REIP. VENETORVM.
Die XXV. April. M.D.LXII.

Literæ. Mandatum.
Reſponſum.

LITERÆ REIP. VENET.
D SACRVM CONCILIVM EXHI-
bitæ ab eius Oratoribus. Die XXV. April. 1562. In Congregatione Generali, & in Seßione tertia, Die XIIII. Maij.

SAcroſancto Oecumenico & Generali Concilio in Spiritu ſancto Tridenti legitimè con-
regato, Hieronymus Priolus Dei gra
a Dux Venetiarum, &c. Commenda
onem & omnimodam reuerentiam.
ùm Pio IIII. digna Dei prouidentia
acroſanctæ Romanæ ac Vniuerſalis
cclesiæ Pont. Max. (vt Chriſtiani gre-
s incolumitati, ſalutique conſuleret)
niuerſale placuerit in iſta Vrbe Tri-
ento haberi Concilium, quòd Sanctũ
Venerabile omnibus ſemper habitũ
, ac propterea eo mandauerit conue
re tot ſingulari ſapientia ac religione

prǽditos viros, qui Chriſtianam diſciplinam diuina inprimis aura fauente in ſuam reſtituant integritatem, ad nos etiam pertinere viſum eſt pro ſumma noſtra in CHRISTVM Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuandæ Religionis deſiderio, proq́ue ea, qua eundem Pōt. Max. Chriſti Vicarium in terris gerentem proſequimur obſeruātia, quæ omnia à maioribus noſtris edocti, perpetuò retinere & volumus & debemus, præter Eccleſiaſticos noſtræ Ditionis viros, quos iſtuc ſe quàmprimum conferre curauimus, noſtros certos & graues homines eodem legare, qui noſtro nomine Sancto iſti Concilio interſint ac faueant. Itaq́ue primarios de noſtra nobilitate Viros, eoſdemq́ue integros & ſapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, ac Matthęum Dandulum Equitem, Oratores noſtros mittimus eādem ob cauſam, rogamusq́; Illuſtriſſimas ac Reuerendiſs. Dominationes veſtras, vosq́; cæteros Reuerēdos Patres, qui omnes in Spiritu ſancto congregati, Sacroſan-
ctam

ctam istam Occumenicam Synodum cōficitis, vt ijs Oratoribus nostris eam fidem omnibus in rebus adhibeatis, quam nobisnetipsis, si præsentes essemus, coramq́, loqueremur, adhiberetis. Datæ in nostro Ducali Palatio. Die XI. Aprilis, Indictione V. M. D. LXII.

MANDATVM REIP. VENETIARVM, IN PERSONAM

suorum Oratorum, exhibitum in Seßione tertia. XIIII. *Maij.* M.D.LXII.

Ieronymus Priolus Dei gratia Dux Venetiarum, &c. Cùm Sanctisimus & Beatiss. in Christo Pater & Dominus noster, Dn̄s Pius IIII. digna Dei prouidentia, Sacrosanctæ Rom. ac Vniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. vt ijs dissidentium opinionū malis, quibus Christiana Religio iādiu vexatur, eo remedio, quo Sācta & Vniuers. Ecclesia vti solet, mederetur, & ad veram in fide concordiam omnes Christifideles reduceret,

Oecumenicum &, Generale Conciliũ Tridenti celebrari voluerit, nosq; inter alios Chriſtianos Principes & Potentatus,vt huiuſmodi ſancto operi faueremus,& ad Sacroſanctũ ipſum Generale Concilium Oratores noſtros id circo mitteremus, paterna charitate ſit hortatus. Nos iuuandę Religionis deſiderio,ac pro ſumma noſtra in eundem Pontificem Maximum Chriſti Vicariũ in terris gerentem obſeruantia, ſedulã adhibuimus operam, vt Eccleſiaſticos noſtræ Ditionis viros,Doctrina, Religione,ac vitę integritate pręſtantes,ſeſe Tridentum quàmprimũ conferrent, & cùm ipſimet adeſſe nequeamus, primarios etiã de noſtra nobilitate Viros, eoſdéq, integros & ſapientes, Nicolaũ de Ponte Doctorẽ & Equitem, & Mattheũ Dandalũ Equitẽ,Oratores,Nuncios, & Procuratores noſtros ad Sacroſanctã ipſam Oecumenicã Synodũ fecimus,conſtituimus, & deputauimus,ac tenore pſentiũ facimus, conſtituimus, ac deputamus,dãtes eis & vtrilibet eorum omnibus melioribus modo, via,

iure,

iure & forma, quibus possumus & debemus plenam & omnimodam facultatem & auctoritatem cũ libero & amplo mandato, vt eiusdem Concilij celebrationi nostro nomine adesse & interesse, ac vices nostras in omnibus Sessionibus & Cõgregationibus gerere, eaq; omnia agere, dicere, & procurare ad veræ Christi Seruatoris nostri fidei & religionis cõcordiam, decus & dignitatẽ spectantia, possint & valeant, quæ nosmet ipsi agere, dicere & procurare possemus, si præsentes essemus, etiamsi talia forent, quę mandatum exigerẽt magis speciale quàm præsentib. est expressum, habituri proinde ratum & gratũ quicquid per dictos Oratores, Nũcios & Mandatarios nostros modo præmisso, & quo supra nomine actum, dictũ, & procuratum fuerit. In quorum fidẽ & testimonium præsentes Literas nostras in hac patẽti forma fieri iussimus, & nostri soliti sigilli, quo in similibus vtimur, appẽsione muniri. Datæ in nostro Ducali Palatio. Die XI. Aprilis, Indictione quinta. M. D. LXII.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE

Oratorum Reip. Venet. Die XXV. Aprilis. M. D. LXII. & in Seßione tertia XIIII. Maij.

.?.

ON poteſt Sancta Synodus non incredibilem lætitiam & voluptatem capere, maximasque Deo immortali gratias habere, cùm tot nobiliſsimis Legationibus hunc ſacrum & legitimum conuentum augeri & honeſtari videat. Nam cùm à Pio Quarto Pontifice Maximo, cuius ſapientia & vera in Deum pietas nunquam ſatis laudari poterit, Sacroſanctum hoc Generale Concilium ad Catholicæ Eccleſiæ pacem & dignitatem vel conſtituendam vel recuperandam conuocatum fuerit, non ignorat quantum præſidij ad diuinæ eius mentis cogitata perficienda, omnium Chriſtiani orbis gentium & populorum conſenſus & conſpiratio afferre poſſit. Verùm ita vobis, Oratores

Am-

Amplißimi, Sancta Synodus persuaſum eſſe vehementer velit, illud ſibi in optatis ſemper maximè fuiſſe, vt quam antea Veneta Reſpublica in tuenda DEI Eccleſia alacritatem oſtendiſſet, quamque in ea mentem & voluntatem eſſe difficillimo hoc Reipublicæ Chriſtiano tempore dubitare non poterat, eandem etiam miſſa hac Legatione, omnibus declararet, quam ſtatim indicto Cōcilio, Senatus veſtri auctoritate decretam fuiſſe in ore omnium atque ſermone poſitum erat. Ac profectò in eo Concilio, in quo de cōponendis Eccleſiæ diſcordijs ac morū diſciplina reſtituenda ageretur, Veneti nominis in orbe terrarum clarißimi auctoritas & amplitudo deeſſe non potuit. Nam pręter alias innumeras virtutes, quas in Reip. adminiſtratione veſtri prudentißimi Ciues melius expreſſerunt, quàm vlli ſapientes homines ratione & pręceptis tradiderunt, nihil vnquam diligentius, quàm veram pietatē & religionem coluiſtis, atq; ad pacem & concordiam conſeruandam, & cum

dignitate retinendam, omnes curas & cogitationes contulistis. Neque verò alia vobis studia sanctiora & antiquiora vlla esse debent, vt qui à præclaris ijs maioribus orti & procreati estis, qui cùm in misera illa totius Italiæ vastitate, mirandæ Vrbis nostræ fundamenta iacerent, non tam illi quidem sibi ipsis videntur ocij, & securitatis profugium quæsiuisse, quàm pacis & tranquillitatis publicæ sedem stabilem & domicilium certum collocasse. Nam quod ad Religionem attinet, hæc vestræ beatissimę Reip. hęc, inquam, vera, summa & propria laus est, quòd fidem Christi nō accepit, sed in ea nata & piè educata, eam deinceps per tot sęculorum ętates puram atq; integram sanctè & religiosè conseruarit: ita vt quàm latè Venetorum Imperiū & Ditio pateat, nusq̃ vllum peregrinæ doctrinę vestigiū, nusquam interruptus Orthodoxę fidei cultus appareat, vbique Sanctitas, vbique Religio, & Catholicæ Ecclesiæ disciplina atque instituta plurimum vigeant, quin potiùs quod in extremis Orientis parti-

partibus adhuc lumen aliquod veteris & synceræ religionis eluceat, id totum Christi Ecclesia in primis Dei clementiæ, deinde Venetorum pietati & virtuti acceptum refert. Hæc aũt Oratores Amplisſ. cò dicta sint, non quòd Sancta Synodus vestræ Reip. laudes, q̃ ne longa quidem oratione comprehẽdi possent, hoc loco prosequendas existimet. Verùm vt intelligatis quantam sibi hilaritatem & lætitiam, quantum spei præter illam quàm antea adiuuante Domino, rei benè gerendæ haberet, aduentus hic vester optatissimus attulerit. Accedit autem ad maiorem harũ rerum cumulũ, quòd huiusce Legationis munus vobis præcipuè optimis & Ornatissimis viris delatum est. Etenim si generis splendor, si rerum vsus & prudẽtia (cuius egregia exempla in Romana Legatione semel atque iterum à vobis pro patria suscepta intueri omnib. licet) si optimarum artium cognitio, si pietas requiratur, hæc ipsa ornamenta omnia tam clara atq; illustria in vobis sunt, vt aliquem fortasse vobis compa-

randum eſſe (vt magnam habet Reſpu-
blica veſtra Præſtantium Virorum ac
Ciuium copiam) neminem certè ante-
ponendum Sancta Synodus iudicarit.
Quod igitur reliquum eſt, primū quidem Mandatum veſtrum, prout iuris
eſt, libenter admittit. Deinde Vos,
Oratores Clariſsimi, tum veſtro meri-
to, tum optimæ & ſanctiſsimę Reipu-
blicæ veſtrę nomine, benigno & lętan-
ti animo excipit. Et quoniam diuina
prouidentia factum videri poteſt, vt in
ipſum Diui Marci ſolemnē diem, quē
Venetæ Ciuitatis Patronum & cuſto-
dem ſumma religione colitis, aduen-
tus veſter incurreret, quemadmodum
certè eo deprecatore futurum ſperat,
ita à Domino petere & obſecrare nun-
quam deſiſtet, vt hęc ipſa Legatio, con
ſiliaque veſtra omnia, vobis & Catho-
licę Eccleſię proſperè ac feliciter eue-
niant. Poſtremò quòd Veneti Imperij
amplitudinem, opes, fortunáſque om-
nes tam prolixè & liberaliter ad com-
munem Sanctę matris Eccleſię cauſam
iuuandam detuliſtis, de hoc vobis ea-

dem Sacrosancta Synodus se plurimū debere agnoscit. Hanc autem voluntatis vestrę pręclaram significationem eò lubentius accipit, quod cùm in hanc Tridentinam Vrbem Pontificis Maximi iussu & omnium Principum approbatione conuenerit: quàmuis ex altera parte Inuictissimi Cæsaris potentia & auctoritate non solùm ab omni iniuria defendatur, sed ab omni etiam periculi metu liberetur: ex altera tamen quod vestræ etiam Ditionis tutela, & præsidio tecta & munita sit, permagni faciendum esse merito atque optimo iure existimat.

ORA-

ORATIO HABITA A MAGNIFICO D. IOANNE STROZIO Oratore Illustrißimi Cosmi Medicis Ducis Florentiæ & Senarum, in eius comparitione. Die XVI. Martij. M. D. LXII.

OSMVS Medices Florentinorum, & Senensium Dux, & Dominus meus, optimi, atque ijdem Amplissimi Patres, cùm sit Christianę Religionis omniũ maximè studiosus, & Romani Pontificis atque Apostolicæ sedis auctoritati plurimum semper tribuerit, cùm ipse inquã, præsenserit tot dignissimos Sacrorum Antistites, eiusdem Pontificis voluntate summa, atq; consensu in hanc vrbem Tridentinam, ideo conuenisse, vt Sacrum Oecumenicum & gegerale Concilium celebraretis, atq; ita permultos, qui nunc rapti varios in errores à fide Catholica desciuerunt, ex illis nouis opinionibus moueretis, consilijsque vestris ad vitam piè sanctequе traducẽdam dirigeretis, huc me misit,

vt vobis vniuersis, Sapiẽtissimi Patres, declararem sui ipsius animi singularem voluntatem, ad ea validissimè pertractanda, atque adeò perficienda, quæ in primis ad Dei optimi Max. laudem, honorem & gloriam, ac totius suæ Ecclesię vtilitatem, conseruationemq́, potissimum spectarent. Vobis, item ad hunc præclarissimum cœtum auctore & Duce Pio IIII. Pont. Max. profectis, omnia prolixè pollicerer, quibus huic tanti momenti, & ponderis negotio adiumẽto esse valeret. Quod ipsum hoc maius ac dignius à bonis omnibus haberi etiam debet, quo magis circa actionẽ aliarum omnium humanarum honestissimam, perfectissimamq́, versatur, quando ea vis est nostræ cognitionis, atque intelligentiæ, quæ quidem absolutior, eademq́ue perfectior, si nunc philosophantibus hominibus fidem tribuere velimus, sanè videtur, cùm obscurata nullis est inscitiæ tenebris, atque caligine, sed ab omni procul credendi vanitate alienũ quicquid ipsa iam percepit, ita etiam planè continet, atque ita intelli-

telligit,id quod à Christiana doctrina quæ quidē altius sese extollit, minimè alienum esse arbitror: quandoquidem non sola veritatis inquisitio,sed etiam Dei eiusdē veritatis grauissimi auctoris,& magistri contemplatio est: quicquid summi boni,quicquid summæ felicitatis, quicquid demum requietis à Christi fidelibus optari, haberiq; possit. Hæc inquam veritas si iuxta priscorum ritè philosophantiū virorū sententiam,in ijs,qui perditis essent moribus, atq, sceleribus contaminati haudquaquam poterat reperiri: quanto facilius quæ Sanctissimi,& Religiosissimi homines suis ipsi monimentis commendarunt,id nobis patefaciunt. Omnes etenim,quæ extāt sacræ literæ nos vtramque edocent. Sed magna mea nimirum esset audacia,si in tot eruditissimorum consessu, nunc ego id pluribus verbis velim disserere: quod cùm veteris,tum nouæ scripturæ memoria apertissimè nusquam non explicatur omni asseueratione affirmando, Christum Iesum, vt nos quocunq; maleficij genere con-

cõtaminatos ablueret, noſtrã hanc induiſſe humanitatẽ, & vtrãq; nos veritatẽ docuiſſe. Verùm hæc oĩa miſſa nunc faciã, dicamq́;, ꝙ ſi in cognitione veritatis vis omnis, ac notio noſtrę ipſius intelligentiæ potiſſimũ cõſiſtit, profectò eiuſmodi veritatis cultores in hac vita aliorũ oĩm beatiſſimi, & feliciſſimi habendi ſunt, cõtraq; prorſus miſeri & infelices illius expertes, qui nihil loci rationi & cõſilio relinquẽtes prauas multis de rebus animo opiniones imbibũt, atq; in illis acquieſcẽtes de ſanitate mẽtis impendio magis deturbantur, q̃ qui miſero diuturnoq́, morbo interdũ affliguntur, ijs igitur ſi magnę pietatis eſſet medicinam adhibere, & corporis incolumitati conſulere, multò maioris etiã foret illorum animis ſalutem afferre, & ad integritatem, innocentiamq́ue adducere. Quod opus tantò maius planè habetur, quantò eſt anima præſtantior corpore: quantum deniq; æternitas mortalitatem ſuperat: Huius rei cauſa, Pius ille Pater Sanctiſſimus & verus animarum noſtrarum Paſtor & cu-

& custos, nõ immemor quàm eximio, quàm singulari studio ac voluntate, eas sibi Christus commendauerit, cùm dixit Petro primo sui Vicario, & deinceps omnibus ijs, quibus Sanctarũ clauium munus diuino numine traderetur, si me amas, pasce oues meas: Cùm ille Christianæ Religionis conseruator intelligat, quanta ingluuie lupus insatiabilis palàm quotidie magis irrũpat in Christianum gregem, neque sibi sit quicquam deliberatius, quàm illũ quacunq, ratione possit funditùs dissipare, quandoquidem post semẽ illud bonũ, quod Christus antea sparserat, quod Apostoli ipsius imitatores, quod etiam alij integerrimi hoĩes, in quibus quasi lumen quoddam, sanctitas admirabilis continenter eluxit, summa diligẽtia auctum in Christiana Repub. conseruare studuerunt: Venit inimicus homo, & superiecit zizania, quę cùm in dies singulos accrescãt, iactum ab initio semẽ bonum, suffocare planè videntur: quãobrem, inquam, Pius Quartus Pont. Max. vt hanc nefariam pestem ac perniciem

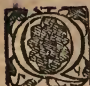
ciem à nobis depellat, Concilium hoc peragere ſemel induxit animum, vbi vos & vitæ innocentia, & eruditionis magnitudine viri admodum inſignes, de vera ſinceraque Chriſti doctrina cō monefaciatis, atque illa etiam Euangelij dogmata planiſſimè explicetis, & quæ tandem præcepta à Chriſtifidelibus tenenda ſint declarare non prætermittatis. Necnon quæ conſilijs veſtris atque ſuffragijs, ſed Spiritu ſancto impulſore, & auctore confirmata, certa, & rata eſſe pręcipuè decreueritis, vt fideliter, vt religiosè, vt ſapienter facta authoritate atque iudicio, Max. Pont. comprobentur: Non vt alia veritas ab illa quam viri Catholici omnes coluerunt, renouetur, ſed vt rurſus indicetur ijs, qui ſeſe ab eadem temerè nimis remouentes, varijſq; imbuti erroribus, ſuaque in ſententia obſtinatione quadam incredibili conſtantes, latum vnguē de illa decedere tergiuerſantur. huius tanti ac p̄clari muneris functioni Deus omniū rerum ſapientiſſimus diſtributor, vos ampliſſimos, & religioſiſſimos,

ſiſſimos Antiſtites propoſuit. Pius autẽ Pontifex, vtì fidelis adminiſter, & verus Chriſti Vicarius, hoc vnum aſſiduè cogitat: hoc vnũ ſedulò quærit: hoc vnũ potiſſimè ſtudet: diſſipatum videlicet domini ſui gregem congregare, & oues grandi profectò macie iam confectas, læta in paſcua reducere, & omni prorſus calamitate liberatas ſummo cunctarum rerum conditori, veſtra tamen ope adiutus, tandem reſtituere. Qua de re pluribus diſſerere cõſulto iam omittã, quò negocia, quæ grauia ſatis in hoc celeberrimo cõuentu obituri eſtis, minus impediã, illud tamen attingã, quod Coſmus Princeps & Dux meus ad vos Patres optimi adlegauit me, vt eius nomine deferrem ſe Pio Pontifici Max. eſſe coniunctiſſimum, ſeque in ea Sacri Concilij huius benè & feliciter peragẽdi voluntate perpetuò ſecum, atq; etiã vobiſcum eſſe manſurum: vt igitur in tanto negocio explicando curã omnẽ, cogitationemq́ue ponatis, pro illa ſumma obſeruantia, qua vnumquemque veſtrum ſtudioſiſſimè colit: Vos etiam

atque

atque etiã cohortatur,& omnibus precibus item petit in hanc rem vnam,(id quod omnes ad vnum perlibenter vos esse facturos iam sibi penitus persuasum est) toto pectore incũbatis:& quẽadmodum Pio Quarto suas olim opes, facultates & copias omnes obtulit:vt dignitati Pontificiæ consuleret,& Romanę.Sedis maiestatẽ sicubi opus esset, conseruaret:ita & nunc vobis hîc diuino numine congregatis nullum finem facit offerendi sui,si modò hæc res in primis honesta & maximè salutaris,in qua vna totius Christianæ Reip. summa disceptat ex omnium bonorũ animi sententia,demũ cõficiatur,& Christiani nominis honor,& existimatio augeatur. Cuius eximiæ volũtatis vt amplissimum testimonium tribueretur, non modò misit me huc, sed vt nusquam à vobis ego discederem,etiã imperauit, vt quãdocunque me cõspiceretis, eius animum promptum,& alacrem esse ad rem istam modis omnibus adiuuandam,& defendendam statim recordaremini.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE Oratoris Illustrißimi D. Cosmi Ducis Florentiæ & Senarum, in generali Congregatione. Die XVI. Martij. M. D. LXII. In Seßione tertia, XIIII. Maij.

Vàm optatus & iucũdus Sanctæ Synodo aduentus sit iste tuus, Præstantisſime Orator, ex maxima hilaritate atq; lætitia, quæ in te accipiendo, ſeſe affectam eſſe declarauit, pleniſsimè animanduertere potuiſti: Quippe quæ perſpectum habet ſtudium Illuſtriſsimi Ampliſsimique Ducis, qui te huc Legatũ miſit, de Catholica Eccleſia, ac de Sanctiſsima Sede Apoſtolica benemerendi. Neque enim de huius Principis propẽſa in dignitatem, tranquilitatemque Reipublicæ Chriſtianæ voluntate dubitandum eſt. Cùm ex ea familia Coſmus Medices prudẽtiſsimus Princeps omnibusque animi, ingenijque ornamentis cumulatiſsimus, originẽ ducat, quę duos quidem ante hac Põtifices Maximos, eoſ-

eosque sapientissimos, Leonem Decimum, & Clementem septimum, Ecclesiæ dederit. Nunc autē Pium Quartū, qui noctes & dies nihil aliud cogitat, quàm tranquillitatem, pacemq; Ecclesię vniuersæ, salutem omnium Christianorum, impietatis euersionem, pietatis incrementum. Quas ob res Concilium Oecumenicum in hunc locum, omni industria, omni diligentia, omni deniq; opera conuocandū curauit, Hæreditaria itaq; Florentini, Senensisq; Principis hæc laus est, sed illa certè propria, quæ nunquā satis cōmendari potest, quod hac temporum infelicitate, hac rerum omnium perturbatione, maiorum suorum pietatem, nō modò seruat, verùm etiam auget. Quòd autem Synodum hortatur ad veritatis lucem explicandam, quam Apostoli, & post eos sanctissimi Patres docuerunt, facit piè ille quidē atque vt decet Principē Christianum. Verùm hoc velit Sancta Synodus, sibi ille persuadeat, se in eam causam toto pectore incūbere, eā operam enixè dare, in id omnes suas curas;

cogitationesque conferre, neque labori parcere, neque incommodi quicquã deuitare, vt Sanctissimo Pontifice authore, ac duce optimo, Imperatore fauente, potentissimis Regibus, Principibusque adiuuantibus, necnon Sapientissimo Duce, cuius hoc loco personam geris, clarissime Legate, opem afferente, ignorantiæ tenebris depulsis, veriq; perspicientia patefacta, omnis dissensio discordiaque tollatur. Quodque ad id Dux ipse suas opes, facultates, copias denique omnes pollicetur. studiũ illud suum erga Religionẽ, Christiano Principe dignum, de quo dixi nõ esse dubitandum, planè declarat. Quas ob res ipsa Synodus pro singulari eius prudentiss. Principis erga summum Pontificem voluntate, pro summa erga Ecclesiam pietate, pro incredibili erga se animi propensione, maximas ei gratias agit, & habet: rogatque etiam atque etiam, vt secũ Rempub. Christianam, quemadmodũ pollicetur, toto animo complectatur. Te vero huc accessisse, Orator præstãtissime, mirificè lætatur:

Cùm de tua virtute,ea sibi promittat, quæ congruunt tam pij, sapientisque Principis Legato. Atque illi ipsi mirum in modum gratulatur, quod viro tam solerti, tam nauo, tã industrio, tam denique literis erudito,legationem earũ rerum causa detulerit. Sperat enim diuino spiritu afflante, ea mente,eoque consilio te fore,vt secum sensurus sis, quæ illa eodem spiritu afflata constituenda esse censuerit,atque libentissimo animo complexurus. Mandatum verò, quod ille tibi ad se dedit, ita accipit vt iuris est.

COMPARITIO ILLVSTR. D. COMITIS A LVNA, ORATORIS *Philippi Regis Catholici, In generali Congregatione. Die* XXI.*Maij*. 1563.

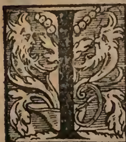
PROTESTATIO IPSIVS CO- *mitis super præcedentia.*

Mandatum Regis Catholici.

Oratio.

Responsum Sanctæ Synodi.

PROTESTATIO FACTA AB ILLVS. D. COMITE DE LVna, *Oratore Philippi Regis Catholici, in eius prima Comparitione in generali Congregatione,* Die XXI. *Maij.* M.D.LXIII. *super præcedentia; quam sibi deberi proximam Oratoribus Regis Romanorum, adserit.*

ILlustrissimi & Reuerendissimi D. Sanctissimi Patres, Don Claudius Fernãdez, Vegil de Quignones Comes Lunæ, &c. Philippus Hispaniarum, vtriusque Siciliæ, Hierusalem, &c. Regis Catholici, Archiducis Austriæ, Ducis Burgundiæ, Brabãtiæ & Mediolan. &c. Comitis Habspurgi, Flãdriæ & Tyrolis, &c. Ad hoc Sacrum Oecumenicum Tridentinũ Cõciliũ, Orator, &c. Et si mihi, vt tali Oratori, is & aliàs, & in hôc Consessu locus debetur, qui primus post Imperatoris Romani Oratorum sedem est (quod ante omnia testificor & protestor) Verùm cùm hic locus, & ea causa, qua de agitur, tẽpusq; etiam ipsum Reip. sit eiusmodi, vt humanis

manis vllis cōtentionibus Sāctissimus hic diuinarum rerum, & salutis publicę petendæ cursus impediri minimè debeat: Cumq; sit maximè consentaneū, vt qui ad iuuandum, suscipiēdum, prestandum hoc communis causæ consilium adsint, ij primū ipsi diligentissimè curent, dentque operam, ne, quam à se afferant contentionis, discordiæ, secessionis vllis hominibus vel minimā causam: cùm hæc ita sint, quod ad locum sedemque attinet, accipio quod datur, eoque in præsentia, & quoad erit commodum vtar: ita tamen, vt omnes intelligant velle me (id quod sedulò prædico ac protestor) ne quòd hęc mea moderatio & salutarium huius Sacri Oecumenici Conuentus deliberationum, à me habita ratio præiudicium vllū vlla ratione dignitati, Maiestati, iuri Principis mei Philippi Regis Catholici, posterísue eius afferat: néue attulisse videatur, quominus & hoc & alio quouis tépore, ac loco quauis causa, ius id suum integrum eis saluumq; sit. Quas ob res iús id Domini mei Philippi Regis Ca-

tholici,posterorumq; eius nomine iustissimam, verissimamq; intentionem omnibus vt Regibus, loco & honore omni præferatur: & ad has,& alias omnes causas omnia loca, tempora reseruatum esse volo, ac reseruo: vt semper ea iura,eamq; intentioné & prosequi & tueri perinde possint, ac si hoc tempore & hoc loco debitus mihi, vt tali Oratori locus quem dixi, datus fuerit, ijs omnibus,quæ à quouis hominũ obiecta,huic meæ asseuerationi & protestationi aduersari videri poterunt, minimè obstãtibus omninoq; abnegatis. Quam meam protestationé, hoc libello comprehensam à Vobis peto. Patres Sanctissimi, vt actis huius Sanctissimæ Synodi inseri,adscribique faciatis: neque sine eius integro exemplo hodiernæ actionis huius monimenta circumferri,edíue cuiquam patiamini: mihiq; inprimis huiusce rei exemplum, testationemq; publicis tabulis obsignatam à Reuerendiss. Secretario, Scribisque vestris iubeatis dari Patres Reuerendissimi.

RE-

RESPONSVM ORATORVM CHRISTIANISSIMI REgis, ad Protestationem Oratoris Regis Catholici, super praecedentia in generali Congregatione.

Die XXI. Maij. M.D.LXIII.

SI nos hodie in hac Sancta Synodo alio loco sederemus, quàm semper maiores nostri, & nouissimè in Cōcilio Cōstantiensi, & vltimo Lateranensi, qui primi post Imperatoris, & ante omnes cęterorum Regum Oratores sederunt: si etiam nouus hic locus, in quo nunc extra ordinem Oratorum se dereincipit Clariss. Catholicæ Maiestatis Orator Illustriss. Comes à Luna, posset nobis aut alijs Oratorib. esse damno. Vos certè Patres Sanctiss. qui Ecclesiā Vniuersalē repre sentatis nobili vestro officio, & maiorū exēplo nos oēs ad antiquū Ordinē reuocaretis, aut saltē denunciatiōe Euan gelica nobiscū ageretis. Cùm aūt taceatis, neque etiā huic nouitati intercedāt Clarissimi Cæsar. Maiestatis Oratores, quibus cū causa nostra non potest non esse cōmunis. Nos qui hodie in ordine Oratorum, & proximi Cæs. Maiestatis

Ora-

Oratori priſtinam poſſeſsionem Regi noſtro conſeruamus,fretiq́ue fide, amicitia,& affinitate Maximi & Potentiſſimi Philippi Regis Catholici in Carolum fratrem pupillum Regem Chriſtianiſs. poſtulamus tantùm à Vobis,vt hodiernum dictum & factum Illuſt. Comitis à Luna ita interpretemini, ne ꝙ inde præiudicium fieri poſſit antiquiſſimæ prærogatiuæ,& perpetuæ poſſeſſioni Regis Chriſtianiſsimi. Idq́ue in acta veſtra referri iubeatis.

MANDATVM PHILIPPI REGIS CATHOLICI EXHIBItum ab Illuſt. D. Comite à Luna eius Oratore in generali Congregatione. Die XXI. Maij. M. D. LXIII.

PHilippus Dei gratia Rex Hiſpaniarũ,vtriuſq; Siciliæ, Hieruſalẽ,&c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgund. Braban.& Mediol.&c. Comes Habſpurgi, Flandriæ, & Tyrolis,&c. Recognoſcimus & notum facimus tenore p̃ſentium vniuerſis. Quod cùm ſuperioribus diebus Sanctiſsimus in

in Christo Pater ac Dominus noster D.Pius Quartus, diuina prouidentia Sanctæ Romanæ, ac Vniuersalis Ecclesię Pont.Max. Concilium Oecumenicum,&Vniuersale Tridēti cœptum,& per aliquot annos suspensum, ibidem prosequendum indixerit ac cōuocauerit.Nos volētes tam sancto vtili ac necessario operi,quando præsentes,vt cupiebamus, adesse non poteramus, per nostros Oratores fauere,& assistere, Illust. Marchioni Piscarię in mādatis dedimus, vt Oratoris nostri munus in ea Sanctissima Synodo gereret, nomineq́ue,ac vice nostris omnia ea ageret & procuraret, quę ad prosecutionem ipsius Concilij & felicē eius progressum, vtilia,& necessaria fore existimaret, nostram operam,studium, & fauorem Patribus in eo congregatis,nō modò polliceretur:sed re ipsa etiā pręstaret. Isq; munus hac in parte (vt de eius probitate,fide,& prudentia confidebamus) adimpleuerit. Veruntamen cùm eidē Sacro Concilio interesse, nostrisq; rebus in Insubria, cuius administrationi

pręest

pẽſt, vno & codẽ tẽpore adeſſe nõ poſſit, ita vt cùm Tridẽto abſit, cauſæ Dei deeſſe, cùm à Mediolano diſcedat noſtris rebus nõ benè conſultũ eſſe videatur, cùm propterea Mediolani ſe cõtinere iuſſimus, & in eius locũ aliũ Oratorẽ, qui in eodẽ Sacro Cõcilio Trid. noſtro nomine cõpareat, noſtrasq; partes agat ſufficere, & nominare decreuimus. Cõſiderantes ergo ſingularẽ fidẽ, religionẽ, & ſtrenuũ animũ, ac in rebus gerẽdis experientiã & dexteritatẽ Illuſtriſ. fidelis nobis dilecti Dõ Claudij Ferdinandez de Quignones Comitis Lunæ Cõſiliarij, & apud Cæſ. Maieſtatẽ Oratoris noſtri, eũ ad Sacrũ Cõc. Trid. Oratorẽ, Nũciũ, & Procuratorẽ noſtrũ (citra aliorũ Procuratorũ, & Mãdatariorũ noſtrorũ reuocationẽ) fecimus, cõſtituimus & deputauimus, atq; harũ ſerie facimus, cõſtituimus & deputamus. Dãtes ei inſolidũ plenã facultatẽ, & poteſtatẽ, vnà cũ amplo & libero mãdato, vt in dicta ciuitate Triden. & loco in eadẽ celebrationi Sacri Cõcilij deputato, corã Reuerẽdiſſ. in Chriſto Patrib. S. R. E. Cardinalib. ac Beatiſſ.

Pontificis Legatis, nominatis, & desti-natis, alijsq́, Patribus ibidē cōgregatis nostro noīe cōparere, p̄dictæq́; celebra tioni Cōcilij interuenire, eiq́; adesse & interesse, locūq; & vices nostras in om nibus Sessionib. cōsultationib. delibe-rationib. & actibus obtinere, atq; alia oīa, & singula agere, facere, dicere, gere-re, & tractare, ꝓcurare & promouere possit, & valeat, q̄ ex vsu Reip. Christia næ & dignitate nostra fore videbūtur, queq́; nos ipsi facere, dicere, gerere, tra ctare possemus, si corā p̄sentes essemus, etiā si talia essent, q̄ mandatū exigerēt magis speciale, q̄ p̄sentibus est expres-sum. Habituri proinde gratū, & firmū, quicquid per dictū Oratorē, Procura-torē, & Mandatariū nostrū p̄misso mo do actū, gestū & procuratū fuerit, dolo & fraude remotis. Harū testimonio lite rarū manu nostra subscriptarū, & sigilli nostri impresſione munitarū. Datæ in oppido nostro Madınti. Die 20. Octo. 1562. Regnorū aūt nostrorū, videlicet citerioris Siciliæ, Anno nono: Hispa-niarū verò & aliorū, septimo.

Philippus. Gonsaluus Perezius.

PETRI FONTIDONII SEGOVRENSIS, DOCTORIS THEOLOGI

ORATIO HABITA AD PATRES

in sacro Concilio Tridentino, nomine Illustrißimi Viri D. Claudij Fernandez Quignonij, Comitis Lunensis Regis Cathol. Oratoris.

Die XXI. *Maij.* M. D. LXIII.

Irabitur fortasse quispiã vestrûm Illustrisimi Legati, Sanctissimique Patres, Clarissimi Oratores, Quid sit, quòd cùm in ipsis huius sacri Cõcilij primordijs, Philippus Rex Hispaniarũ Catholicus, & Inuictisimus, Illustrisimũ Marchionem Piscariũ, lectisimum, & ornatisimum virum ad vos iam Legatum miserit, qui alijs grauisimis suæ Maiestatis negotijs occupatus diutius hic adesse non potuit: nunc tandem in ipso Concilij flexu, extremoq; decursu eius etiam nomine, Claudius, hic, Quignonius Comes Lunensis, vir maiorum

iorum gloria, & maximarum ipſe virtutũ ſplẽdore clarisſimus, euocatus ex Germanica legatione, qua apud Cæſarem fungebatur, denuò legatus Tridẽtum aduenerit: Sed cum huius conſilij cauſam rationemq; cognouerit, nihil ab eo fieri conſultius, nihil ijs tẽporibus aptius excogitari, nihil vobis nũc Sanctiſſimi Patres gratius, nihil iucũdius accidere potuiſſe iudicabit. Nã cùm poſt decimum octauum iam annum quo ſacrum iſtud Concilium inceptum, temporum iniurijs intermiſſum, bellorũ procellis iactatũ, & inimicorum noſtrorum inſidijs ſæpè diſsipatum fuiſſe videmus, Portum quẽ iam, veluti ex alto conſpicitis, Grauiſsimi P. diuini ſpiritus aura fauente, breui, complicatis velis, ſitis occupaturi, in quo & vos ex tã longa iactatione nauſeaq; recreati conquieſcere, & afflicta Eccleſia Chriſtiana, ope, & auxilio veſtro, erepta, ex hoc miſerrimo naufragio reſpirare, & placidiorem deinde feliciorẽque ſibi poſſit curſum polliceri: Cúmq; decreta veſtra Sãctisſima, quæ

ſuſpenſis omnium bonorum animis ſpectantur in omnes Chriſtianorũ prouincias diffundi iam,atque dilatari debeant,quæ magnopere Regum præſidium,authoritatemque requirant, in tãtis pręſertim huius ſeculi infeliciſsimi perturbationibus,quibus ſic æſtuat orbis Chriſtianus, vt neque Conciliorũ auctoritates ſpectẽtur,neque leges audiantur,ſed vis,furor,audacia, gladijq; dominentur,cùm deniq, inſtet iam tẽpus illud, in quo Reges & Principes Chriſtianos,quos hactenus hîc per legatos rerum,quæ à vobis gerebantur, teſtes,& ſpectatores habuiſtis: Nunc patronos, & defenſores ſitis habituri, Nunc inquam,nunc voluit Catholica Maieſtas vobis per hunc ornatiſsimum virum renunciare, ſe paratum iam eſſe ad agendas illas partes, quas Martianꝰ Imperator,qui Cõcilio interfuit Chalcedonẽſi Imperatorib.& Regib. Chriſtianis dixit eſſe ſuſtinendas, vt veritatem per ſacrum Concilium inuentã ſic ili tuerentur, vt exorientibus illius cauſa tumultibus obuiam irent, & exor-

tos

tos ſeuera animaduerſione coërcerẽt. Voluit ſignificare, ſe libenter omne ſuum Imperium, quod ſibi in primis ad Eccleſiæ ſalutem, ad conſeruandã religionem, ad tuẽdas veſtras ſanctiſsimas leges diuinitus ſentit eſſe tributum, ad protegendum hoc ſacroſanctum Concilium, & illius decreta eſſe collaturũ. Voluit demum ſignificare, ſe cupere vehementer hanc ſanctam ſynodum, quam CAROLVS. V. Imperator clariſsimus eius pater primo naſcentẽ fouit, aluit, prouexit, & vt adoleſceret ſummo ſtudio elaborauit, cuius cauſa bella difficillima & periculoſiſsima ſuſcepit: & quam nũc etiam religioſiſſimus, & Inuictiſsimus FERDINANDVS Imperator eius patruus, ſumma pietate, & ſtudio reſarciendæ religionis inflammatus, conſilio, & opera ſuſtentat, ipſe etiam ſimul eam ad felicem exitum frugemq́ue perducere. Nam ab illo die, quo Chriſtianam religionẽ ſimulq́ue cum ampliſſimo Regno à paternis humeris in ſuos deuolutam inclinantemq, proſpexit, omnia ſua cõſilia,

ſtudia, cogitationes ad eam inſtaurandam & reficiendam conferendas putauit,& cum duo ſint officiorum genera, quæ à Principibus Chriſtianis, ijſce potiſſimum temporibus Eccleſia Chriſti ſuo iure posſit exigere, Alterum vt cogẽdo celebrandoq; Concilio,(quod vnicum ſemper fuit afflictis, & calamitoſis illi rebus remedium) adeſſent, atque fauerent : Alterum,vt Prouincias ſibi ſubditas in antiqua religione, & obedientia ſedis Apoſtolicæ conſeruarent,ſic in vtroque præſtando ſe geſſit,vt ſi glorioſam illã Catholici Regis compellationẽ à maioribus hæreditario iure non accepiſſet,illam nunc iure optimo fuiſſet omnium iudicio ampliſſimam conſequutus,acceptam verò poſteris longẽ ſit illuſtriorem traditurus. Etenim cum PIVM. IIII. ſanctisſimum, & pijsſimnm Pontificem Maximum & perſona, quam ſuſtinet,& pietas incredibilis, & miſerabilis Eccleſiæ ruina, & Chriſti gloria ad cogendũ,& terminandũ iã hoc tantũ Conciliũ impuliſſet : nullũ ille officiũ, quod

à verè Catholico Principe ſperari poſſet prætermiſit. Paſtores Hiſpanos (ipſum inquã Hiſpaniæ florem) quos hîc præſentes intuemini, è ſuis illico ſedibus excitauit, & Tridentũ miſit, quorũ ſtudiũ in tuẽdã religione, in inſtauranda veteri diſciplina, grauitatem, ſapientiam in dicẽda ſententia, in tuenda conſtãtiã, in optãda Eccleſiæ ſalute, pietatem, in quærenda, diligentiam, fidem & induſtriam nobis tacentibus, vel hæc ipſa amplisſima veſtra ſubſellia teſtantur. Doctores etereà omni literarum & virtutis genere præſtantes, quorum ſingularem eruditionem, quorum ſtudium in inueſtiganda veritate, in refellendis erroribus, vim, & acrimoniam, ſuggeſtum etiam illud theologicum abundè vobis Sanctiſſimi Patres indicauit. Curauit preterea diligenter, ne quid detrimenti Concilium ab aduerſarijs, acciperet, ne quid Eccleſiæ hoſtes molirentur, & ne illorum inſidijs, aut hoſtilibus armis hic veſter curſus felicisſimus impediretur, ſolicitè prouidit: ſuas omnes vires atq; po-

tentiam ad protegendum hunc locum pollicitus est, Vt sine vllo metu, sed summa securitate Ecclesiæ saluti consuleretis. Quanta verò solicitudine, Prouincias, Regna, Nationes suo Imperio subiectas in officio continuerit, & cõseruauerit, ne ab Ecclesiæ vnitate, & Romani Pontificis obedientia abducerentur, vel illud abundè magno est argumento, quod in illis potissimum sinceram religionem, & Apostolicæ sedis obseruantiam florere videamus. Testis est in primis Hispania, in qua cùm tot haberet PHILIPPVS domestica exempla clarissimorum Regum, qui acerrimi religionis assertores extiterũt, à quibus degenerare turpissimum, quorum virtutem imitari gloriosum duceret: Cùm in mentem reuocaret veterẽ illam religionem, & antiquum iusiurandum, quod decretis Toletani Concilij ab Hispaniæ Regibus exigebatur, ne aliquem non Catholicum in ea prouincia versari paterentur: Cũ aui PHILIPPI cum ataui FERDINANDI recordaretur, de cuius singulari

in religionem ſtudio, nulla vnquam æ-
tas, nulla poſteritas conticeſcet. Cùm
CAROLI. V. Imperatoris maximi
parentis ſui viua recensque memoria
immortalitate digniſſima antè illius o-
culos obuerſaret, memor antiquę reli-
gionis, memor Hiſpanicæ gloriæ, me-
mor patriæ auiteq; virtutis: veritus ne
Hiſpania in has tantas hæreticorum
inſidias incideret, ne communi hoc
totius orbis naufragio religioſiſſi-
ma prouĩcia mergeret, verit9 deniq; ne
aliqua ſua culpa, aut negligentia Hiſ-
pania dehoneſtata & maiorum ſuo-
rum gloria obſcurata videretur, tam
ſolicitam curam, tam vigilans ſtudium
adhibuit, vt eius beneficio inter ſau-
cias, & furẽtes vicinas ꝓuincias Hiſpa-
niam incolumem, & ſanam habeamus,
tanto cæteris Regibus antiquis maio-
rem gloriam adeptus, quãto eſt glorio
ſius, nauem in magna aliqua tẽpeſtate,
quam in portu regere, & conſeruare,
quanto eſt illuſtrius & magnificentius
Hiſpaniam ex tam pernicioſo, tã fune-
ſto, & tam vicino incendio, & quaſi ex

ipſis ſæpe hæreticorũ vnguibus & faucibus eripuiſſe. Etenim cum noſcet illud hæreſum vafrũ, & callidum ingenium, quæ inſidias amant, quæ latêre cupiunt, quæ occultis meandris & cuniculis irrepunt in hominum mẽtes, omnia tam ſolicitè circũſpexit, vt non modo vtcũque tectos & occultos hæreticos, ſed ipſam hæreſim in ipſis animorũ venis medullisq; latentẽ detexerit, morbum ipſum tacitè graſſantem, tam diligentet inquiſierit, tam ſapienter aperuerit, tam opportunè ſauauerit: Vt ſi vlli mortalium, illi potisſimum, ſecundum Deum tãquã aſſertori religionis, acceptã Hiſpaniæ ſalutẽ referre debeamus. Quoties obſecro ille hæreſim per vtrasq; Pyrinęorum montium fauces ex vicinis Prouincijs in Hiſpaniã irruere conãtẽ propulſauit? Quoties illã ſe tacitè inſinuantẽ, & obſcurè ſerpẽtẽ, è tenebris in lucẽ, è latebris in hominũ cõſpectũ extraxit, & ſublatis nefarię coniurationis ducibus extinxit? Quoties illã ad extremos Indos nauigarę cupientẽ represſit? Nulla vnquam hære-
ſis

s Sanctisſimi P.. tāto exarſit ſtudio ſe
ropagādi, ſicuti hęc, quæ miſerè nunc
ffligit Eccleſiam, quæ non contenta
s Europæ regionibus, quas omnes
rmè crudeliter vulnerauit, neq; in
rra flammas, neq; in mari naufragia,
on hominum gladios, neq, diuinam
am perhorreſcens, eméſo uaſtisſimo
elago in occidentalem Indiam cōmi-
rare cupiebat, vt illic in ipſis Indorum
nimis primo naſcentis, & pullulantis
eligionis ipſas radices inficeret: Et in
lam latisſimam regionē, in quam Rex
itholicus FERDINANDVS HI
anorum ſigna, CHRISTI nomē
lis gentibus inauditum, & purisſimā
ıſtiſſimamq; religionem Chriſtianam
rimus inuexit. ipſa furias & erinnes
portaret ad illius pacem tranquillita
mq; turbandam. Et niſi illius nefa-
æ cupiditati interceptis ſæpe libris &
eleratis Sathanæ miniſtris com-
ehēſis, obuiā iſſet PHILIPPVS,
ſi ab illo curſu, quo in Indiæ pernici-
n properabat, ab illa improba ſpe co-
ıtuq; depulſa fuiſſet, haud dubiè iā in

Indiã cũ ingẽti illius orbis periculo,& acérbissimo Ecclesiæ dolore penetrasset. Cum magnum præterea Hispaniæ periculum ab hęreticorum libris immi nere conspiceret, omnes maritimas oras, quæ mediterraneo mari & oceano abluunt̃, diligẽti custodia muniuit, vt nullus aditus huiusmodi libris, aut scele ratis ministris patere potuisset. Qđ si contingeret aliquando (vt est insidiosa hæresis) vt latebram aliquam (qua sese insinuaret) inuenisset, Omnib. in locis & in omnib. oppidis industrios, & ocu latos homines collocauit, qui omnia odorarentur, & subolfacerẽt, omnia cu riosis oculis rimarẽtur, vt obsessa ijs fir missimis pręsidijs, hęresis cõtra religio nem se commouere non posset, quin quamprimum emersisset, comprimeret̃. Sic ergo Dei in primis optimi maximi clementia, & huius clarissimi, & verè Catholici Principis industria, viget in Hispania religio, fides, & doctri næ puritas, sic floret antiqua disciplina sic sãcta illa, & minimè curiosa, sed verè christiana prudensq; simplicitas in His pa-

panorũ animis cõſeruatur, Vt mihi quidem, quoties afflicta Mater Eccleſia, reliquas Prouincias, erroribus ęſtuãtes, à quibus ſe pulſam lamentatur, ægro & conſternato animo luſtrat, cùm deinde luctu, meroreque confecta, oculos lacrymis manãtes, in Hiſpaniã cõuertit quam ſibi iactatæ portum dulciſsimũ, & ſacram anchorã, quam afflictæ ſolatium, quam miſeræ perfugiũ, quam denique exuli & calamitoſæ vnicam arã ad quam confugiat intuetur, ſuas omnes miſerias illius ſuauiſsimo cõſpectu conſolari videatur. Vtinam, vtinã Sanctiſs. P. hanc Catholici Regis ſeueritatem, in coërcẽdis ijs hominib. nouarũ rerum cupidis, Principes omnes, & Reſpub: Chriſtianæ fuiſſent imitatæ. Vos vtique hac celebrãdi Cõcilij ſolicitudine, & Eccleſiam ijs tantis erũnis & calamitabus liberaſſent. Neque vero hoc ardens inſtaurandæ religionis Catholicæ Maieſtatis ſtudium, Indiæ ſolũ Hiſpaniæq; regionib. terminatũ eſt, ſed in alijs etiã Chriſtianis Prouincijs emicuit. Teſtis eſt Anglia celeberrima inſula,
qua

qua cum hac hæresum peste non infe-ctâ modo, sed perditâ propè atque de-speratam doleret: MARIAM Angliæ Reginam lectissimam, & religiosissimã fœminam non alio nomine duxit vxo-rem, quàm vt si fieri potuisset collap-sam ibi religionem erigeret, & tantum illud in Ecclesiæ fortunis, ab Henrico Rege excitatum incendium extingue-ret: Quod tãto animi ardore, tanta cõ-tentione, tam certa spe, aggressus est, vt breui tempore, vniuersam insulam, ad Ecclesiæ sinũ, vnde abstracta fuerat, ad-duxerit, & vt publicè IVLIO III. Pon. Max. obedientiam restitueret, vt in Sa-thanæ ministros animaduerteret. Et vt Ecclesiæ Ro: leges, & instituta sequere tur, impetrauerit: & nisi ĩmatura mors, Regina sublata, hãc tantã Angliæ felici-tatem inuidisset, aut nisi potius diuina bonitas, illorum hominum crudelita-te, & sceleribus offensa, vt de illis suppli cium acerbissimũ sumeret, fœminam sanctissimam, & religiosissimam vnicũ eius gentis remedium illis eripuisset, haud dubiè eam insulam, si nõ prorsus

sa-

ſanam, non tamen ita vulneratã & ſau-
ciam haberetis. Teſtis eſt Flandria, quę
cùm nonnihil ſordium iſtarum genti-
um commercio & conſuetudine con-
traxiſſet, niſi illi⁹ ſaluti opportunè fuiſ-
ſet diligenterq́, cõſultũ, eodẽ fuiſſet iã
cum reliquis Prouincijs funere ſublata.
Teſtis eſt Mediolanum, Neapolis, Sici-
lia, cæterę́q; Inſulæ, Regna, Prouinciæ,
Nationes, quotquot eius latisſimo cõ
tinentur imperio, quibus antiqua reli-
gio ſummo Catholicę Maieſtatis ſtudio
cõſilio, & induſtria cõſeruatur. Teſtis
eſt demũ, nunc etiam vicina Gallia, in
qua cũ videret hæreſes in apertũ furorẽ
prorupiſſe, arma cõtra Regem Chriſti-
anisſimũ & cõtra religionẽ arripuiſſe:
nonnullos Angliæ & aliquarum pro-
uinciarum Germaniæ Principes ad illa
etiam infelicia & ſacrilega arma ſolici-
taſſe, omnia iã turbaſſe, õnia cõmouiſ-
ſe, incendijs omnia, & cedibus funeſtaſ-
ſe, miſerorũ Gallorũ ſanguine ipſa tem
pla cruẽtaſſe, flumina infeciſſe, odiũ ſu-
um, crudelitatẽ, & rabiem ſaturaſſe, ea
deniq, immanitatis exẽpla in amicos, in
fra-

fratres, in parentes, in Patriam & in Ecclesiam ædidisse, quę silicem dolore frãgere, quæ ab ipsis rupibus & saxis cõmiserationem & lacrymas extorquere potuissent, ne ruẽti in Gallia religioni, ne Christianisimo & amicissimo Regi, ne clarissimo Regno deesse in tanto discrimine videretur, contra tantam vim sceleris, audaciæ, & proditiõis eorũ hominũ, qui prætextu religionis Regi suo & infanti, & pupillo nefarium bellum intulerunt, suas oẽs vires, potentiã, opes, se deniq; ipsum cũ magno exercitu ad propulsandam illam insignem iniuriã, obtulit Christianisimo, & sibi charisimo Regi, ille verò, qui iam exercitũ numerosum contra ciues contumaces & perfidos proditores, comparauerat, & ad id bellũ clarisimis Galliæ Ducib. vtebatur, exiguis Hispanorum, & Germanorũ auxiliaribus copijs contẽtus; Deo auspice, ita fœliciter cũ aduersarijs pugnauit, vt parta clarisima victoria, quam acerrimis illis religionis propugnatorib. præstantisimisq; Ducib. Catholici adepti sũt, fracti hostiũ conatus,

&

&afflictis Gallorum rebus, signũ quod dam salutis sublatum fuisse videretur. Etenim si penes aduersarios extitisset illa victoria, nullus erat, qui non de religione, & de Catholicis omnibus actũ in Gallia esse iudicaret. Memini vos Sanctissimi P. exhilaratos illo lætissimo nuncio & in maximam spẽ erectos, eo die decretis supplicationibus, ad agẽdas Deo Opt. Max. gratias pro tam singulari bnneficio in Diui Vigilij templũ lætis animis conuenisse; neq; enim vllus dies lætior Galliæ, aut felicior illuxit illo, quo illas teterrimas furias oĩa populantes in acie concidisse cõspexit: Nullumq; tunc ex vobis extitisse, qui diuinam misericordiam agnoscens non exclamarit, ò diuina bonitas, ò summa clementia, & misericordia summi Dei, qui licet hęc mala in Ecclesia Christi ob nostra scelera, exoriri patiaris, nõ tamẽ illa diutius ad nostrã perniciẽ & tuã cõtumeliã dominari permittis. Neque enim sine diuino consilio accidisse, tunc omnes arbitrabãtur Sãctissimi P. vt illi tã perditi religionis hostes & Regni pro

ditores ex occultis illis, & perniciosis insidijs, in apertũ latrocinium conijcerẽtur, vt debitas aliquãdo tãtis sceleribus pœnas sustinerent, & ut illa ferox, audax, cruẽta, & superba hæresis, quæ erecta ceruice, euaginato gladio, ardẽtibus oculis, furorẽ & crudelitatẽ spirãs: tot populorũ strages, Vrbium euersiones, templorum ruinas, cædes miserabiles ædebat, interitũ deniq; Galliæ, & extremã perniciẽ minabatur, fracta tũc, atq; debilitata iaceret, & ingemisceret, & Ecclesia illa Gallicana, quæ quõdam inter summas Christianę religionis delitias, ob eius pietatẽ incredibilẽ habebatur, & tũc toto corpore saucia, & animo cõsternata iacebat, oculos illos, quos lacrimis prę dolore madidos, prę pudore in terrã defixos habebat, ad aspiciendã lucem attolleret. Hęc sunt Sanctissimi P. Catholici Regis in Christianã religionem officia, quę nõ solum in suorum Regnorũ finibus, sed in alijs etiam Prouincijs atq; Nationibus versantur. Quę quidem ego omnia, vt omnibus nota, & explorata, silẽtio libẽter

præ-

terijſſem,niſi,non tam ego,huius tanti Principis laudes,quàm veſtrum,& afflictę Eccleſię ſolatium,ſpectaſſem, quod in tantis ærumnis & calamitatibus huius Clariſſimi Regis,& rerum ab illo geſtarum commemoratione capere debuiſſet.Neq; verò illud prætermittendum exiſtimo, quòd ad ſummam eius laudem,& totius Chriſtiani orbis vtilitatē arbitror pertinere,quod cùm grauiter,& iniquo animo ferret religionē non terra modò,ſed mari etiam ab hoſtibus infeſtari, quod infinitis ſit prędonibus refertum,à quibus non ſolùm oræ maritimæ omnes, miſerè crudeliterque vexentur: ſed quod eſt omniū longè miſerrimum Chriſtiani innumerabiles captiui abducantur, qui (quod ſine lachrymis & dolore commemorari non poteſt) partim blanditijs allecti, partim miſera,& longa ſeruitute fracti, partim metu,viq; tormētorum coacti, ad deſerendam (proh dolor) Chriſtianam religionem impellātur.Cùm nullæ ꝑtereà maritimę ciuitates,nulli portus,nullę orę,nulli abditi,& ſepoſiti ſi-

sinus tuti satis, atq; securi sint. Cũ nulla Nauis, nulla Triremis orã, per hosce annos è portu soluat, q̃ non interitum, aut seruitutẽ ꝑtimescat, vt aut hyeme, cum fluctibus, aut vere, cum pyratis sit predonibusq; pugnandum: classem parat numerosam, qua clausa vobis maria patefaciat, qua pyratis expurget, qua securam reddat nauigationem, qua denique Christianam religionem terra marique tueatur. Et tamen in hoc tam vasto curarum Oceano, cùm spem omnem Ecclesiæ sitam in Vobis nũc, & collocatam, è vestris Sanctissimis Decretis potissimum pendere videat, nunquam ab hoc Sacro Concilio remouet oculos, sed vt Regem vigilantem, & religiosum decet, omnia circumspicit, consilia atque conatus hostium diligẽter obseruat, ne vllis technis, aut prauis hęreticorum consilijs dissipetur, quo sublato, simul etiam spem omnem salutis Ecclęsiæ sublatam, & ereptã intuetur. Militũ si sit necesse firmissima hìc prędidia collocaret, & si ad tuendum hunc locum sacrosanctum, & Concilij libertatem fuis-

fuisset opus, iam hic ipse armatus adesset, & nunc absens corpore, præsens animo inter hęc subsellia, & vestra latera, mente saltem, & cogitatione versatur, & se iam ad tuendas vestras sanctissimas leges, paratum esse denũciat. Atque hoc est primum huius legationis caput, & eius rei gratia, hic vir Illustrissimus Legatus aduenit, quem cũ in tuemini PHILIPPVM vos rellgiosissimum & potentissimum Regẽ intueri, atque hic præsentẽ adesse existimate, Quis ergo iam erit, qui non istius legationis, iustissimam hanc & optimam esse causam arbitretur? Quid enim vobis optatius Sanctissimi Patres euenire potuisset, quam tam pium, tam religiosũ, tam Catholicum, & tam potentem Regem pro dignitate vestra, & Ecclesiæ salute contra sacrilegam hęreticorum audaciam, pietate, & ferro, magnitudine animi, atque potẽtia armatum videre? Quis nõ videat Deo Opt. Max. gratias immortales agendas esse, ꝙ eius diuina bonitate in tanta Catholici Regis potentia, tã incorrpta fides, pietas, religio,

tam ardens instaurandæ Religionis stu dium, his præsertim calamitosis tempo ribus conseruatur? Sed venio iam ad al terum huius legationis caput explican dum, in quo quid nunc Catholica Maiestas à vobis Patres Sanctissimi postu- let quid optet, quid expectet, breuiter aperiemus: quanquam neminem esse arbitror, qui cùm ea, quæ pro tuenda religione ab illo gesta sunt, in memoriã reuocauerit, non eius nunc sanctissimũ votum deprehendat, duo etenim sunt, quæ à vobis p̄stari Ecclesiæ Christi hoc tempore vehementer exoptat: Alterũ, vt ad reficiẽdas miseras illius ruinas, ad colligendas & confirmandas has exiguas reliquias dissipatæ religiõis, omni studio (sicuti vos facere intelligit) incũbatis. Alterum verò, vt nõ prius de discessu ex hoc loco cogitetis, quàm rem omnium seculorum grauissimam, difficillimam, & maximè necessariam sæpè cœptam, & infeliciter intermissam per- ficiatis. Neq; enim vlla magis letalis, & mortifera plaga infligi potest Ecclesiæ, quàm si hac vnica & extrema iã spe destitua-

ſtituatur: non tam atrox, exitiale vulnus, hoſtium crudelitate petita, quàm diſceſſu veſtro deſerta atq; deſtituta ſuſcipiet. Iam verò in gerendis rebus illam quam hactenus retinuiſtis conſuetudinem magnoperè probauit, & conſeruari cupit, vt doctrinæ ſimul atq; morum vulnera curētur. Et licèt nō defuerint, qui vos prorſus à doctrina ad ſanandos mores traducere conarentur, minimè tamen illam prætermittendam prudenter iudicaſtis, Cùm ſit præſertim maioris ponderis, atq; momenti, cū illa ſemper fuerit conſuetudo ueterum Conciliorum, cùm maius periculum ex conuulſa Euangelica veritate, quàm ex deprauatis quorundam moribus Eccleſię comparetur. Sed illud in primis ſummis votis exoptat, Eccleſiæ Maieſtatem vobis (vt par eſt) Sanctiſſimi Patres eſſe chariſſimam, & illorum piam fortaſſe magis quàm circumſpectam ſententiam diligenter à vobis examinandam & expendendam arbitratur, qui multa nunc Chriſtianæ religionis hoſtibus à vobis putant eſſe permittenda, vt In-

dulgentia victi ad Ecclesiæ sinum reuertantur. Qui vos ad id præstandum, & ad hanc, quam putant misericordiã, vel ea ratione conãtur impellere, quòd Parentes sitis, qui filiorum pereuntiũ saluti indulgentia paterna prospicere: Pastores, q. abactas oues, sũmo studio, & charitate cõquisitas, ad Ecclesię caulas reuocare: Pientissimi medici, qui non acerbam aliquam (neque enim illã tempora patiuntur) sed blandã, & exulceratis animis aptam medelam adhibere debeatis. Fuisse iam dicunt quõdã secula quædã, quæ virgas ferreas, & secures pati potuissent: Nunc verò in tanta temporum & animorũ acerbitate, nõnulla esse hominum si nõ improbitati, imbecillitati saltẽ, à vobis condonãda, Ita vt in curãdis his morbis, temporum potiùs quàm rerum rationem habuisse, pietatem, quàm seueritatem, summã clementiam, quàm summum ius secuti fuisse videamini, atque hanc vnicã esse viam conciliandæ pacis arbitrãtur. Pia sanè, & à sincero Christianoque pectore profecta, neq; à vobis sanctissimi Patres

tres repudianda ſententia, ſi hac ratione cōcordiæ, & vnitatis cōciliandæ certa ſpes eluceret: Sed q̄ obſecro ſpes pacis cum illis eſſe poteſt, qui infinitis alijs errorib. ita pertinaciter adheſerunt, vt facilius à vita, quàm ab illis depellantur? Quæ pacis certa conditio cū illis, in quibus incredibilis crudelitas, & nulla iá fides reperiatur? Cū ijs qui nō ipſiſe ad Eccleſiam venire, Sed Eccleſiā ad ſe adducere, & ſuis cupiditatibus ſubijcere conantur? Cum ijs, qui illis rebus, quas vehementer expetūt, vel hoc vno nomine, quòd à Concilio cōcedantur, ſe minimè vſuros eſſe profitentur, ſi nō concedantur nihil curent? Quæ iſta erit humanitas, pietas, aut clementia? Nō eſt vobis certamen Sāctiſsimi P. cū ijs hominibus, quos vllū beneficium, vlla pietas, quos vlla iam poſsit flectere miſericordia. Vtinam ſic illi veſtram auctoritatem agnoſcerent, vtinam ſic eſſent in ſacrum iſtud Conciliū animati, vt ſi quid à vobis nunc in illorū gratiā decerneretur, optimè ſecum & clementer actum eſſe putarent. Sed quis ſibi

persuadere potest eos vestram clementiam requirere à quibus authoritas vestra negligatur? Crudelis esset hæc sanè misericordia, quæ in nullum eorum emolumentum, & in maximum fortasse Ecclesiæ dedecus redundaret. Quæ ea semper vsa est grauitate atque constantia, vt multa suis hostibus, quæ honestè concedi potuissent, ad infringendam illorum pertinaciam sæpissime denegauerit, non est necesse exempla referre, vos ipsi recordamini. Vestrũ igitur erit nunc Sãctissimi P. sic illorum saluti Ecclesiæque maiestati cõsulere, & omnia ex huius potius dignitate, quàm ex illorum libidine geri videantur. Illud denique ad extremum non modò Rex Catholicus, sed vniuersus Christianus orbis à vobis ardentibus, & suspensis animis optat, & expectat, vt infructuosis quæstionibus (quæ nullum Ecclesię cõmodum, aduersarijs verò maximũ scandalum patere possunt) omissis, omnium Christianorum ordinum vulnera sanare studeatis, vt omnia illa Christianæ Reipub. vitia, quæ Deo stomachũ moue-

mouerunt,& ad ſumendum hoc de no bis ſupplicium acerbiſſimum prouoca runt, ab Eccleſia Chriſti repellatis,vt in ipſos malorum fontes,vnde hęc,quę modò patimur, promanarũt cõijciatis oculos,& ea quæ diuinos oculos offen derunt, quæ hoſtium animos à vobis alienarunt,& quæ tacitas etiam vulne rant filiorũ cogitationes,è medio tollã tur,vt ipſe denique malorum radices ſtirpentur,quę licet ſine aliquorum do lore euelli nõ poſſint,patiẽter ab illis& æquo animo ferendum eſt, ſi Eccleſiã ſaluam eſſe cupiunt:ſæpè etenim mẽ bra vruntur,& reſecãtur,vt vnius homi nis ſalus & vita conſeruetur,eò iam mi ſeriarum ventum eſt, vt (quod Medici deſperata ęgri ſalute facere cõſueuerũt) Extrema iam remedia Sanctiſſimi P.ex periri debeatis.hoc à vobis ipſa petit Ec cleſia, hoc temporum conditio requi- rit,hoc omnes clamant,hoc Principes, Reges, Reſpublicæ, Populi, Prouin- ciæ,Nationes,hoc filij, & hoſtes, Ca- tholici, & hæretici poſtulant, hoc ipſi iam lapides ſaxaq; loquũtur,hoc tot in

cēdia,cædes,ruinę, hoc tot martyrum, qui passim pro Christo trucidantur effusus sanguis,& luctuosę voces,hoc deniq; hic tantus, quē vel hìc Vos audire arbitror,ruentiū Ecclesiarum fragor ef flagitat: Quæ quidē mala omnia, cùm præ se ferant irā, indignationemq; diui nam,errant,qui sibi vllā salutis spē, nisi placato Deo pollicentur, quo irato, frustrà labores oēs suscipiuntur,inanes sunt oēs illi conatus,qui diuina miseri cordia destituūtur,& spes fallaces, quæ non vnica placati Dei clementia bonitateq; nitantur. Si Deum placare cupitis,omnem ab illius Ecclesia turpitudinem,& sordes remouete, si lætale vulnus hostibus infligere vultis, medelam prius nostris vulneribus adhibete. Sau ciam Ecclesiā in vestris manibus habetis,cuius vulnera explicare non est necesse,quę,& Vos ꝓbè nostis, & quę Legati,ex omnibus Prouincijs nō modò vobis aperuerūt,sed totū illius corpus saucium vulneratumq; nudarunt: Illā nunc Vos solos intuentem,vestram fidem implorantem,supplicem, & obsecran-

erantem videtis,ne ſe miſeram & ęgrã, ſine ſpe ſalutis à veſtris genibus repellatis,non hominum modò,ſed angelorũ etiam ipſorum oculos in Vos cõuerſos atq; defixos videtis: ſanctiſſimos Apoſtolos,quorum vices geritis,Paſtoresq; illos beatiſſimos, qui florentem Eccleſiam,& hęreticorum ſpolijs ornatã Vobis reliquerunt,& nudam nunc, & ſpoliatam intuẽtur: teſtes hìc,& ſpectatores habetis Chriſtum deniq, ipſum,nõ modò rerum quæ à vobis geruntur,ſed cogitationum etiam inſpectorem, quẽ Eccleſię ſponſę ſuę cauſa,omni honore & vnica (quam ſolam habuit) tunica ſpoliatum & obiectum acerbiſſimis iniurijs, & crudeliſſimæ morti,recordamini.Cauete igitur per Deum immortalẽ, Sanctiſsimi P.ne Chriſtus,Eccleſia,Angeli,Apoſtoli,totus orbis Chriſtianus,præſens ſeculum, & ipſa etiam poſteritas,ad quam hæc peſtis non cõpreſſa ꝑmanabit,iure de Vobis queri poſsit aliquando. Erunt etenim futuris temporibus multi, qui cùm ex hiſtorijs huius miſerrimi ſeculi, calamita-

mitates, & Ecclesiæ ruinas collegerint, cùm occurrẽdi ijs malis gratia, hoc tan tum Concilium, tanta Patrum frequẽtia, tam opportuno loco atque tẽpore, tanto Regum & Principũ Christianorum præsidio coactum celebratumque cognouerint. Si (quod Deus auertat) nihil vos adiumenti Ecclesiæ rebus attulisse, sed (re infecta) discessisse viderit, in quem obsecro existimatis, huius ma li culpam illos esse deriuaturos? Vobis planè quibus tanta affuerit sanandæ Ec clesiæ facultas, volũtatem defuisse, mirabuntur illi quidem & stupescent. Efficite ergo Sanctissimi Patres, vt & ijs Iudicibus, & populi nũc Christiani votis, & tantæ totius orbis expectationi sa tisfactũ à vobis fuisse videatur. Hoc est, quod Catholica Maiestas vehementer exoptat, in quo si omne suũ Imperiũ, dignitas, salus, & vita essent periclitanda, libenter hæc omnia ad Ecclesiæ salu tem incolumitatemque conferret. Huius rei gratia, hãc instituit legationem, & hunc Illustrissimum virũ, cuius singu laris prudentia, moderatio animi, fides,

reli-

religio,probitas,in magnis & arduis rebus ſibi cognita ſatis, & perſpecta eſt, cuius maiores bello, & pace clariſsimi, & de Hiſpaniæ Regibus, de Republica Chriſtiana, & de religione benemeriti ſemper extiterunt,qui has omnes hæreſib.infectas Prouincias peragrauit, qui hæreticorum cõſilia, intimos ſenſus conatusq́ue perſpexit,qui eſt ſuæ Maieſtati chariſsimus, ob magnas excellẽtesq́; virtutes,qui denique digniſſimus viſus eſt,qui tanti Principis perſonam tantã ſuſtineret. Hunc inquam ad vos ſuæ in hanc ſanctam Synodum voluntatis & obſeruantiæ,in Religionẽ ſtudij, in Eccleſiæ ſalutem,animi teſtem &obſidem mittit,qui ſuum iſtum vobis animũ patefaciat, qui polliceatur ſe curaturum, ne leges à vobis ad inſtaurandam religionem conditæ,violentur; ne decreta ab hoſtibus cõuellantur; ſed vt hæreſis, veſtris ſententijs iugulata, à ſe penitùs in omnibus ſuis Regnis atque Prouincijs extinguatur, vt pax veſtra ſapientia parta,ſua potentia cõſeruetur, vt denique ſumma in primis miſericordia Cle-

men-

mentiſſimi Dei, Veſtris deinde Sanctiſ ſimis Decretis & ſuis armis, Eccleſiam (quod futurum ſperat) priſtinæ dignitati & ſplendori reſtitutam, lætam, florentem, atq; beatam in Chriſti Optimi Max. gloriam & laudem videamus.

DIXI.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE Illuſtris D. Comitis à Luna Oratoris Sereniſs. Philippi Regis Catholici, datum in Generali Cōgregatione. Die XXI. Maij. 1563.

MAgno in dolore Illuſtris Orator, quem in communibus miſerijs capimus, non mediocrē nobis conſolationē attulit tua iſta eximiæ Sereniſſimi ac potentiſsimi Philippi Regis Catholici in Chriſtianam Religionem, atq, in hanc ſanctā Synodū pietatis ac ſtudij commemoratio: Non eam quidem ob cauſam, ꝙ ignotus nobis antea fuerit tam pij, tamq; de Chriſtiana Repub. benemeriti Principis animus:

mus: sed quòd ea, quæ sigillatim superioribus tẽporib9 animaduerteramus, copiosissimè nunc explicata, atque ante oculos posita vno aspectu oĩa cõspeximus. Atq; illud in primis gratum nobis, atque iucundum accidit, & maximam nostris animis alacritatẽ addidit, quòd sua Rex studia omnia, suas vires (quæ quantæ sint non ignoramus) ad ea, quæ sanxerimus, tuenda, atque defendenda se collaturum tanto animi ardore pollicetur. Quod idem Pientissimum, atque Inuictissimum Cæsarem, aliosque Christiani nominis Reges, ac Principes facturos cùm exploratũ nobis sit, quibusdam quasi stimulis incitamur, vt accuratè operam demus, vtì actiones nostræ, tot ac tantorum Principũ studijs cumulatè respondeant. Atq; id nos quidem, & sponte nostra, & Sanctissimi Domini Nostri cohortatione iãdiu facimus: Nihil enim aliud ex quo die huc accessimus, meditamur, neque in alia cura, atque cogitatione versamur, quàm vt & in morum, atque Ecclesiasticæ disciplinæ emendatione:

Et in Doctrinæ Catholicæ explicatione, nostras partes diligenter exequamur: sicque omnibus in rebus tueamur cũ pietatis moderatione iustitiã, vt publicæ vtilitati maximè consulatur, atq; ad optatum tandem exitum hanc Sanctam Synodum perducamus. Id quod à DEO immortali petere quotidie summis precibus non desistimus: & cùm à bonis omnibus, tum à Pontifice ipso maximo summoperè desiderari intelligimus. Quamobrem cũ prior orationis tuæ pars, quę Catholicæ Maiestatis egregia facta, propensamque in Dei Ecclesiam voluntatem, atque ingẽtia merita complectebatur, nos mirum in modum delectarit: posterior etiam, quæ de labenti, ac propè cadenti Christiana Republica fulcienda, atq, in pristinam (quoad eius fieri possit) dignitatem reuocanda, præclara multa continebat: ea, vt mirificè cum nostris sensibus atque consilijs conueniebat, ita grata nobis admodum fuit. Nunc (quod huius temporis est) quantas maximas possumus, Regi ipsi gra-

tias & agimus, & habemus, tum pro singulari eius, ac perpetuò in Catholicam fidem ſtudio, à qua glorioſum illum titulum ſibi à Maioribus ſuis relictum, præclarè tuetur: tum pro recenti ac tam piæ in Sanctam Synodum voluntatis profeſſione: tum verò etiam quòd te potiſſimum, Illuſtris Orator, ex magno clariſſimorum, atque ornatiſſimorum virorum numero delegerit, quem poſt Illuſtrem Marchionem Piſcariæ, ad nos huc mitteret. Cuius præſentia, non mediocre communi huic cauſæ, & adiumentum, & ornamentum afferret. Neque enim ignoramus quanta prudentia, moderatione animi, probitate, religione, & maximarum rerum tractatione excellas. Quare ſancta hæc Synodus lætiſſimis te oculis atque libentiſſimis animis, & intuetur, & excipit. Ac mandatum tuum, prout iuris eſt, libenter admittit.

COMPARITIO ORATORVM CAROLI REGIS
Christianißimi. Die XXVI. Maij. M. D. LXII.

Literæ.

Oratio habita à D. Guidone Fabro, tertio Oratore.

Responsum S. Synodi.

LITERÆ CAROLI CHRISTIANIS. GALLORVM REGIS,
Exhibitæ ab eius Oratorib. Die XXVI. Maij. M.D.LXII. In generali Congregatione, & postea in Sessione IIII. Die IIII. Iunij.

Sanctißimis ac Reuerendiss. Patribus, Tridenti pro Concilio nunc congregatis.

CArolus Dei gratia, Frãcorum Rex, Sanctißimis & Reuerendißimis Patribus Cõcilij Tridentini Salutem. Existimamus vos oẽs satis intellexisse, quanto studio & diligentia Rex Christianißimus, frater & Dominus noster egerit de Concilio generali & Oecumenico conuocando apud Sanctißimũ nostrũ Papã, dilectos fratres, & consobrinos Imperatorẽ Regem Hispaniarum Catholicũ, & alios Prin-

Principes. Noſtis etiam qua diligentia, & eo, quē decet Principē Chriſtianiſs. in Deum & eius S. Eccleſiam zelo: Nos poſteaquā Regiam coronam ſumus adepti, rem à defuncto Fratre, & D. noſtro adeò egregiè & magna cum laude cœptam, fuerimus ſubſequuti, magno & graui dolore affecti, quod propter motus & diuiſiones q̄ ſunt ꝓpter Religionē in Regno noſtro, nō potuerimus eius Prælatos, noſtrosq́; Orōres, quos ſi itineri accingere primo quoq; tēpore optabamꝰ, maturius mittere. Cuius ceſſationis cauſam Vos ꝓ prudētia veſtra magis imputabitis tēporum calamitati (neq;.n. adhuc ſedati ſunt tumultus) q̄ noſtrę volūtati. Quę etſi adhuc ętate minores ſimus, erit tamē tanq̄ Eccleſiæ filij primogeniti in Religionē ſemper ꝓpenſa, & eā in Eccleſiā Chriſtianā benè affectā, re ipſa oēs ītelligēt. Miſimus ītereà aliquot noſtri Regni Epiſcopos, delegimusq́; Oratorē dilectū & fidelē, à Secretiorib. noſtris Cōſiliariorū ſummi ordinis noſtri Eqtē, & vnū ex his, q̄ ad latus noſtrū aſsiduè eſſe ſolēt, D. de

Lanſaco, & cum illo dilectos & fideles Conſiliarios noſtros, Magiſtros Renaldum Ferrerium, Præſidē in Parlamento Pariſienſi, & Guidonem Fabrum Iudicem maiorem Tholoſæ, quibus dedimus poteſtatem in Concilio pro nobis ſiſtendi, eundemq; in eo gradum & ordinem tenendi, quem hucuſq; Regum Chriſtianiſsimorum maiorum noſtrorum Oratores tenuerūt, ac cōiunctim, vel ſeparatim in eo Concilio requirēdi noſtro populiq; noſtri nomine quaſcūque reformationes, conſtitutiones, & Decreta, ſecundum puram doctrinam, & quæ non ſolùm pertineant ad Eccleſiæ Gallicanæ, ſed Eccleſiæ Vniuerſalis vtilitatem, ſectarum & controuerſiarū, quæ ſunt hodie in Religione, conciliationem, exaltationem, & propagationem nominis Dei, & in vniuerſum ſalutem Reipublicæ Chriſtianæ munus & officium Oratorum, ſecundum Mandata quæ illis dedimus. Et quoniam illorum fidem, & induſtriam perſpectā & cognitam habemus: rogamus, Sanctiſsimi Patres, ęquo animo eos admit-

tere,

tere, attēteque quod illi Vobis nostro nomine exponent, audire, eandemque illis quam nobis, si istic essemus, fidem dare. Deus vos, Sanctissimi Patres, pro sua gratia & pręsidio tueatur. Datæ Parisijs XII. April. M. D. LXII.

Charles

Bourdin.

ORATIO HABITA A GVIDONE FABRO ORATORE CAROli Galliarum Regis Christianiß. in Generali Congregatione XXVI. Maij M. D. LXII. & subsequenter.

LECTORI.

Guido Faber, Caroli Gallorum Regis Legatus, hanc orationem Seßione quarta, die Iunij quarta, Anno sexagesimo secundo, totidem uerbis habuit. Eius tamen exemplum antea sanè diuersum, unà cum alijs Legatis Collegis, exhibuerat Generali Congregationi, die nimirum Maij sexta uigesima, in qua Cõgregatione, primum ij Legati comparuerunt. At ob hanc orationis uarietatem, Pontificij, sibi fraudem fuisse factam, conqueri uisi sunt. Vt igitur utranque tibi traderem unico contextu, ea, quæ in exemplo illo, ab habita dissentiunt, adscripsimus margini elementi nota: quæ uero desunt, notis etiam additis margini tanquã illustria significãtur. Idémque in Synodi ad eam Orationem Responso, præstitum. Fuit enim duplex, primũ, ad exemplũ illud in Congregatione: alterũ, ad habitã Orationem in Seßione. Itaq;, quæ secus habent in Responso ad exemplũ, ea tibi margine Responsi ad habitam Orationem, indice alphabeti litera monstrare quoque libuit, quæ desunt item hisdem illis notis.

Vale.

ORATIO HABITA A GVIDONE FABRO ORATORE Caroli Galliarum Regis Christianißimi, in Generali Congregatione, Vigesimosexto Maij. Anno M. D. LXII.

Egationis nostræ testimoniũ, Patres Amplissi. habetis *a* ex literis, quas vobis nũc à Christi mis. Galliarũ Rege Carolo, publicè reddidimus: causas verò eius, quæ variæ sunt, & maximæ, quibus non modò optimi Principis animus in Christianam Rempublicam ostenditur: sed etiam singulare eius de virtute, ac pietate vestra iudicium, *b* quod ita nunc nobis necesse est, & cogit suscepti muneris ratio, exponemus paucis, id est, inornatè, nudè, simpliciterque: Sic enim apud graues ac sapientes viros agi oportet, & quidem, si quod magnopere volumus, & obsecramus, Carolum Henrici Regis filium esse memineritis, & Francisci nepotẽ, nõ valde nostrũ, vt

a ex his literis.

b quando ita

opinor in explicādis Legationis huiuſce rationibus, cauſæ ſuæ, ſermonem requiretis: Ad auguſta enim illa Franciſci & Henrici nomina, facilè vnicuique veſtrum occurret ilicò, ecquid officij, ecquid in his Chriſtianis conuentibus oneris nobis impoſitum ſit, & quarum rerum poſtulata afferamus, ab eo videlicet legati, qui Paternę auitęquè laudis

a modò & ſectator, sed hæres, nulla
b hactenus veh,

non æmulus *a* modò atq; imitator, ſed etiam hęres & ſucceſſor, nulla in re magis vnquam putauit ſibi eſſe elaborandum, nihilque *b* vehementiùs contendit, quàm vt opportuno loco & libero, neque conuenturis infido, iuſta quædā Synodus cogeretur, Sacroſanctū Concilium conuocaretur, q̃ vt Dei Opt.

c om. Christia. conu. legit. perag.

Max. auſpicio, publici *c* Chriſtianorum omnium conuentus, iure, legitimeque peragerētur, quàm deniq; vt ex opiniones, quæ in Chriſtiana Rep. controuerſæ factæ ſunt, vnum in ſenſum, ac decretū, ex auctoritate Oecumenici *d* cuiuſdem Concilij aliquando reducerētur.

d eiuſdem

e fuit Reg.

Is *e* fuit profectò Regis animus iam inde à primo aditu, & ingreſſu Principatus

tus ſui. Quos autem huius ſtudij ac iudicij, perpetuęq; in a Remp. Chriſtianã voluntatis, citare teſtes veriſſimos Carolus Rex b poterat, coſdem hodie voluit hîc ſibi ad Cõcilium Legatos c adeſſe. Adeſt enim Ludouicus Sangelaſius, Gallici ordinis Eques Illuſtriſſimus, & in ſecretius Principis Conſiliũ ob ſingularem virtutem cooptatus, qui varijs antea Legationibus functus honorificè, nuper ad Pium Quartũ Pont. Max. ꝓpterea miſſus eſt, vt ipſum Põt. currentem quidem ſponte ſua, d ad Cõcilij procurationẽ acrius incitaret, ciuſque animum Religionis ſtudio incenſum, vehementius (ſi fieri poſſet) inflãmaret: Galliæ autem noſtræ recentia e vulnera, quæ ſine ſummo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parẽti bono, vt tamẽ ea ipſa, ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, nedum curari penitùs, aut ſanari poſſe cõtẽderet. Adeſt quoq; Arnoldus Ferrerius, in Senatu Pariſiẽſi Pręſes, qui altero ferè die poſt Franciſci Secundi mortẽ, à Carolo fra-

a Chriſt. Remp.

b poteſt, eoſdẽ prudens ſcieſque hodierna die vol.

c eſſe.

d ad huius Indicti Conc.

e vulnera ita nud.

tre, ad eundem Pōt. allegatus, nihil potiùs in mandatis habuit, quàm vt Concilium, *a* id eſt Conuentum Chriſtiani nominis vniuerſi, indici poſtularet, eiuſque occaſiões oēs, quoquomodo vrgeret; admoneret etiam verēdum eſſe, ne ex noſtris hominib. quàmplurimi, quos dudū Concilij futuri ſpes ægrè in officio retinebat, diuturna expectatiōe fatigati deficerent à nobis, & ad eas partes traducerentur, quas nomini, & perſuaſioni Romanæ maximè aduerſarias eſſe ſcimus: tantūq; decederet de grege Domini, magno nō ſolū Galliæ, & totius Chriſtianitatis incōmodo, *b* verùm etiā eorū, ad quos ea res potiſsimū *c* pertinebat, q occurrere malis dū poterát, noluerūt dedecore, atq, infamia. Hæc apud Pont. non ſemel acta, vt cernitis, ſi *d* aliud profectò nihil, Chriſtianiſsimi tamen Regis de publica pace conſtituenda curā, de ſarcienda inter *e* oēs ordines concordia ſolicitudinē, de ſanandis Eccleſiæ vulnerib. ſententiam, atque iudiciū cuiuis facilè probatura ſunt: grata quidem, ni fallor, hominum recordatio-

a & conu.
b ver. perpetuò eor.
c pertinebat dedecore atq. inf.
d aliq. nih.
e omn. cōcordia

datione cum laude ad oẽm poſteritatis memoriã peruenięt. Neque verò ſolus Põtifex de Cõcilio à nobis ſæpè interpellatus eſt, ſed etiã a Ferdinandus inuictiſs. & Auguſtiſs. Imp. Philippus quoque Hiſp. Rex Max. atq; adeò oẽs Europæ Chriſtiani Principes, & Reſp. cẽs, oẽs, inq̃ b Reges, vt ad rẽ præſtãtiſsimã, & vtiliſſimã, tã neceſſario tempote aĩm adijcerẽt: ad cõſtituendã ſcilicet vnanimem de Religione conſenſionẽ, & reſtinguẽda Eccleſiæ incendia, continuis legationibus, quotidianis precib. quanta fieri potuit maxima obteſtatione, ſæpe ſumus cohortati. Hìc ego vos appello, quicunq; adeſtis Illuſtriſs. atq; Ampliſſimi Regum, & Rerumpub. Legati. Quòd ſi me ipſum quoq; auctor citare teſtẽ debeo, liquidè iurare poſſum de ea re, quæ mihi pro eo munere, quo in Gallia fungor, c æquè comperta & cognita eſt, atq; alteri cuiq̃, p̃ſertim cùm d ipſa edictis Regijs, & publicis. noſtris tabu-

a Inuict. & Aug. Imp. Ferdinandus. Philippus.

b Reges ad conſtituẽdam vnanimem de Religione conſenſionem, & reſtinguẽda Eccleſię incendia, ſæpè ſumus cohortati, vt ad rem præſtantiſſimam & vtiliſsimã, tam neceſſario tempore, animum adijcerent continuis Legationib. quotidianis precibus & eſflagitationibus, quãta fieri potuit, maxima obteſtatiõe pios oẽs Principes rogauimus. Hic ego

c æq. cogn. & comp. eſt.

d Ipſa publicis tabulis contin.

tabulis contineatur, ſed facio imperitè; ne dicam inſolenter, qui in re minimè *a* dubia & obſcura artificioſas colligo probationes, potiſſimũ apud vos, quibus nihil tam certũ eſt, nihil tam fixũ, nihil tam ratum, nihil tam denique ad *b* veritatem omnino perſuaſum, quàm id, in quo videor hactenus tãtopere laboraſſe. Quamobrem *c* tranſeo nũc ad ea, quæ mihi pauca, ſed neceſſariò dicenda ſunt.

Magna Patres Ampliſſimi, & incredibilis eſt *d* expectatio, quam de ſe hic Sanctiſſimus conuentus, & cõſeſſus veſter in animis mortalium excitauit. Nõ loquor ad gratiam, neq; enim debeo, nec eos vnquã viros bonos putaui, qui ad iſtas artes eſſent *e* eruditi: ſed quod in laudibus veſtris veriſsimum eſſe cenſeo, id quominus eloquar, pudore, & verecundia veſtra minimè debeo *f* prohiberi, Pergam igitur, vt cœpi, dicere. Prȩclarum eſt, & *g* penè diuinum, quod à vobis expectant homines. Sic enim exiſtimant vos eos eſſe, qui non veſtris quidem, id eſt humanis viribus, ſed afflati

a dubia ar ...tific.
b verit. ...perſuaſ.
c tranſ. ad
d eſt ea ex...pect.
e eruditi. ...quod au...em in
f impediri
g propè

flati Spiritu diuino,per Iesum Christū,
Religionem nostram a tot in eam inue
ctis opinionibus sauciam,reficere & re-
creare, q. Ecclesiā Dei per hosce b quin
quaginta annos contrariarum opinio-
num,quasi ventorum c tempestate ia-
ctatam,in portu collocare: qui deniq;
in his pugnantium, inter se doctrinam
fluctibus,statuere optimè possitis,quid
dignitas Ecclesię,& quid ipsa temporū
ratio postulet.Equidem humana imbe
cillitate fortasse,& aliqua pręfectorum
Ecclesiæ incuria,d vel etiā, ne quid gra-
uius dicam,pręposterа pietate irrepsis-
se in Ecclesiam , res nonnullas, e anti-
tiquatione,abrogatione , vel modera-
tione dignas,fateamur necesse est. Sed
queádmodum f ij homines cōprimen-
di mihi semper visi sunt, qui arbitratu
suo, g vel potiùs libidine,sine auctori-
tate,sine vllo decreto , cæremoniarum
h omnem penitùs rationē,quæ ipsa Co
mes est,& administra Religionis, con-
uellentes,atque ob id in pacata Repu.
tumultuantes,impium quendam cul-
tum,ritusq́, nouos induxerunt, sic con
trà

a tot peruertis in
b quadraginta
c temp. miserè iactat.
In portu sistere & collocare possitis.
quib. denique solis statuere sit in his pugnantiū.
.i.s. de fluctib. statuere quid dignitas, &c. & quid temp.
d vel præpost.
e antiq. vel moder.
f illi hom.
g aut
h om. rationem à Patrib. traditā, cōuellē tes, atque ob id in pacata Rep. tumultuā-
tes.

trà à nobis peccari fortaſsè poteſt, dum omnia quæ ſeculis *a* muniuntur, & longa vetuſtate, mordicùs retineda eſſe putamus: neq; ſatis ſpectamus, quid *b* inclinatio rerum, quid momenta temporum, quid publica quies *c* poſtulet. Nõ nulla atque haud ſcio an veriùs dixerim multa communi concordiæ permittenda ſunt, neque quiſquam *d* à dignitate ſua vel conſtantia alienum putare debet, aliquid alteri cõdonare potiùs, quàm *e* obſtinatione rectæ ſententiæ, tantam inter Chriſtianos diſſenſionem alere. Sed vos, quam de mitigãdis ijs, quæ citra Religionem inoleuerunt, controuerſijs curam & cogitationẽ ſuſcepiſtis, *f* eãdem niſi re perfecta, & abſoluta, nunquam *g* abijcietis.

a muniuntur mordicus ret. pu.
b Incl. momentaq. temp.
c poſtulet. Multa, ni fallor, cõmuni concord.
d à ſua dign. vel
e obſtinatione etiã rec. ſen diſſenſionẽ tantam alere.
f eandem ſcio, niſi

g abijcietis. AD HOC pulcherrimũ, &c. Nam quæ „notis in margine inſigniuntur, ea omnia deſunt. in exemplo Orationis huiuſce primùm exhibito

„ Hæc ſpes reliqua nobis eſt, quæ bo-
„ norũ mentes hominũ, cogitationesq;
„ ſuſtentat. Pugnabit ſcio perpetuus ille
„ humani generis hoſtis, nihilq́, nõ aget,
„ vt vos à cœpto opere deterreat, vt hos

veſtros ad rem omnium præſtantiſſimam, & ſanctiſſimam impetus frangat, vt honeſtos eludat conatus veſtros, vt auocet, & abducat vos ab inſtituto, ab officio: diſſidijs quippe, ac diuortijs noſtris, quibus exedimur, & extabeſcimus, ille alitur, ille paſcitur velut ſuauiſſimo cibo: egregius præterea ſcelerum artifex eſt, & optimorum interturbator conſiliorum. Quoties, quæſo, ita vobis obloquetur? Heu ſtultos, & fruſtrà ſuſceptos labores, quid aliud tot maris, terræque ſpatia emenſi, præter inuidiam & paupertatem domum reportabitis? Quò ruitis nunc præcipites? Quid aliud hìc agitis, quàm, vt reuocata, quæ penè ſepulta iacebat, priſca illa & rigida veterum Patrum diſciplina, minus poſthac lautè, minus beatè, minus feliciter, minuſque tranquillè vitam degatis in otio? Ne in Principum ſcilicet aulas liceat penetrare, ne ſplendidè epulari, ne magnificè habitare, ne Regio comitatu & ornatu incedere, ne ijs denique

frui

“ frui voluptatibus, quę suauissimæ sunt,
“ sine quibus vita omnis, & ingrata & in-
“ iucunda solet esse. Ergo paruo conten-
“ tos viuere posthac oportebit? ergo vni
“ Sacerdotio tanquam scopulo affixos
“ inhærere? monendo, suadendo, largiē-
“ do, alienis semper inseruire cōmodis?
“ quid cōcionari de loco superiore? quid
“ meditantes tā citò senescere? quid cu-
“ ris, & vigilijs absumpto corpore in ip-
“ so ætatis flore immatura morte conci-
“ dere? Hæc aguntur per vos sedulò, hæc
“ acerba vitæ munerumque vestrorū of-
“ ficia, obsoleta illa quidē & antiquata,
“ atque extincta prorsus, vos renouare,
“ vos è tenebris eruere, & in lucem reuo
“ care quæritis. stulti, & nescij bonorum
“ vestrorum. Recognoscitis, arbitror, Pa-
“ tres, tum exprobrationes, tum illece-
“ bras, quibus aduersarius noster specie
“ recti se insinuat in animos nostros, quē
“ si benigni semel audieritis, si splendore
“ falsi boni obiecto, aciem ingenij vestri
“ perstringi patiamini, si quid denique
“ plus apud vos valet, quàm publica vti-
“ litas, prædico & pręnuncio vobis nihil
agetis,

agetis, susceptum onus aut perfidè ab- "
ijcietis, aut propter animi imbecillita- "
tem deponetis: spem, quæ extrema no "
bis pendet, falletis: Conciliorum deni- "
que dignitatem & auctoritatem, quæ "
initio nascentis Ecclesiæ: magna fuit "
& bene constituta Rep. maxima futura "
est, in posterum omnem eleuabitis. No "
stra, Patrumque nostrorum, & auorum "
memoria, Synodos indictas fuisse, Epi- "
scopos conuenisse, maximos in Germa "
nia atque in Italia conuentus peractos "
esse scimus. Vix tamen vllus, aut perexi "
guus inde fructus Christianitati consti- "
tit. Nolo subtilius in causas inquirere, "
nolo rumores, ventosq; colligere: Hoc "
prętermittere certè non possum (quod "
vereor, ne nimis ad rem pertineat) mi- "
nus legitima, minúsue libera fuisse di- "
cuntur illa Cōcilia; qui aderāt ad volū- "
tatē alterius semper loquebantur, aut "
potiùs annuebant; qua re nulla in iudi- "
cijs perniciosior, nulláue capitalior esse "
potest. Vos quotquot in Dei nomine "
huc conuenistis, non deliberantiū mo- "
dò, sed iudicantium personam geritis, "

L statuen-

„ſtatuendi,diffiniendi,decernendi, Spi„ritu diuino ſuggerente,ius,facultatẽ & „poteſtatem ſine vlla exceptione habe„tis:hanc facultatem & libertatem,diui„nitùs vobis conceſſam,ex optima & ve„tere illa diſciplina Conciliorum, Caro„lus Rex noſter, vel ſuo ſolius periculo, „ſi ita ſit neceſſe,ſarctam & tectã ordini „veſtro cõſeruabit:in eã eñ cauſam,po„tiſsimũ hæc legatio decreta eſt. Quòd „ſi in priuatarũ rerũ iudicijs,de fundo & „ſtillicidio vbi agitur,ſententiã ſuã ad ali„cuius gratiã accõmodare turpe haberi „debet,& ſeueriſſimis legib. noſtris vin„dicatur,quonã q̃ſo ſupplicij genere di„gni ſunt,qui de rebus Diuinis, cõſcrip„ti iudices, dignitatis parũ memores in „cẽſendo,vel aurã captant popularẽ,vel „Principib.q̃bus obnoxij ſunt, turpiter „ſe venditãt,vel ex aliorũ dictatis & pſcri„ptis togata tãq̃ mãcipia,ſẽtẽtiã ferũt? „æternis certè tenebris & vinculis,leues „iſti, & nũmarij iudices mandandi ſunt. „Hanc q̃relam habuit ætas ſuperior. Ne „idẽ quoq; poſteri,qui incorruptè iudi„[illegible] caturi

caturi sunt, de vobis existiment, & lo- "
quantur, magnopere est prouidẽdum. "
Neq; etiã, vt tecti ad homines esse pos- "
sitis, ad Deum immortalem, qui poteri "
tis esse? qualis enim quisque sit, quid a- "
gat, quid in se admittat, de cælo intue- "
tur: cernit cupiditates nostras, & cogi- "
tationes omnes: videt quid in calculo "
ponendo spectemus, quid in suffragijs "
& sententijs sequamur: num tacitis & "
compressis labijs ardeamus; num adule "
mur, nũ gloriæ cupiditate efferamur; "
num contentionis studio nimio, præ- "
sentem & oblatam veritatem recuse- "
mus accipere; num leuissimas delecta- "
tiones grauissimæ vtilitati antepona- "
mus; num aberremus & hallucinemur, "
prudentes scientesque: num denique "
Imperatorum aut Pontificum, aut Re- "
gum liberalitates erga nos turpissimo "
obsequij genere, gratioso scilicet calcu- "
lo, & iudiciarijs tabellis prouocare, atq; "
eliceere cupiamus. Quòd si q d eiusmodi "
in his cõuentib. peccetur (quanquam "
secus existimamus, freti vestra bonitate "

,, ac pietate) si peccetur tamen, nihil est
,, prætereà quò cōfugere possimus. Mihi
,, herclè omnia iam addicta vastitati vi-
,, dentur esse. Veniam longè à veritate, à
,, coniectura, certè non multum aberra-
,, bo: Ruet dissidijs Christiana ciuitas, ar
,, dentem & flagrantem intestinis bellis
,, cernemus Europā, ciuili ferri, aut sube-
,, unda nobis erit crudelitas, aut saltem
,, funerum patriæ spectatores cogemur
,, esse, à quorum causa belli fortuna stete
,, rit, ab ijs stabimus oēs: quæ mihi profe
,, ctò, tam videntur esse misera & mise-
,, randa, vt ad earum cogitationem totus
,, perhorrescam. Quamobrem excitami-
,, ni Patres, & incumbite in eam curam
,, dies, noctesq;, vt hoc, quod ægrotæ, ac
,, propè desperatæ Reip. Christianæ vni-
,, cum remedium est, non frustrà exopta-
,, tum à nobis, non temerè à Vobis adhi
,, bitum esse videatur. Et cùm ex nonnul
,, lorum fortasse Conciliorū inuidia hæc
,, Synodus laboret, curate, vt oēs intelli-
,, gant abijsse illud tempus, mutatam esse
,, rationem; patere nunc aditum vnicui-
,, que ad disputandum, non flammis hìc

di-

disceptari, non fidẽ frangi, non agi prę- "
iudicijs, veritatis disceptationem inte- "
gram esse, quippe cùm vna, eademque "
semper sit veritas ex omni æternitate "
fluens; Spiritum sanctum hìc adesse, hìc "
præsidere, iilius denique instinctu & af "
flatu de publica vtilitate agi, de pacifi- "
catione communi, necnon Ecclesiæ to "
tius conciliatione, & restituenda vete- "
re eius disciplina hìc tractari ritè, legiti- "
meq́; : operæpretium est Patres, vt rem "
ita se habere intelligant, & animorum "
vestrorum contentiones huc sciãt per- "
tinere: ad hanc quippe famam maxima "
illa & nobilissima Europæ pars Germa "
nia, pro qua potissimùm laboratur ve- "
lut è somno excitata, conueniet; Lega- "
tos mittet, aderit hìc vobiscum; suos de "
Religione sensus exponet familiariter, "
suosq́; intimos nudabit dolores, sic de- "
nique contrarijs opinionibus iampri- "
dem dissecta & diuulsa, atque ob id ad "
omnes externas, & suas quoq; iniurias "
opportuna Christianitas in vnum tan- "
quam corpus coalescet. Erit terra labij "
vnius, & cordis vnius, vt quidam ait: "

„ Equidem hanc voluptatem, quæ incre„ dibilis eſt, iam nunc mihi ſpe & cogita„ tione lubet p̃ſumere, iuuat oculis men„ tis intueri idem ſentientes omnes Chri„ ſtianos, idem credentes, idem ſperātes, „ eodem charitatis igne accenſos: Quam „ ſanè coniunctionem, & diuinā animo„ rum conſpirationem, vis nulla poſthac „ reperietur, quæ perfringere, aut labefa„ ctare poſsit. Vt autem Patres, quod ſu„ ſcepiſtis non mediocre munus alacriore animo a conficiatis, Carolum Chriſtianiſſimum Regem Francorū, (quando is nos ſuæ voluit eſſe nuncios & interpretes b voluntatis) ad omnes conatus ſocium fideliſſimum, & adiutorē fortiſſimum vobis futurum ſpondemus, ac religiosè promittimus. Quem verò laudatorē actionum veſtrarum, & aſſertorem acerrimū perpetuò habebitis, eundem hîc teſtem & ſpectatorem eratis habituri, niſi tenella ætas, inſolens laborū atque itinerum p̃hibuiſſet, aut potius ni-

a conficia- tis. AD HOC pul- cherrimū & ſanctiſsi mū opus Carolum Regè, quā- do ipſe nos. b volunt. ſociū fid. & adiut. fortiſs. fu- turū vobis ſpōdemus, & religio- sè promittimus. Quē aūt præſtātiſsimarū actionū veſtrarum laudatorem & aſſertorem acerrimum vobis publica fide ex mandato pollicemur, eū certè & teſtē, & ſpect. eratis hic hab.

nd.b

nisi Ciuilis tumultus terrores, in Gallia necessariò a retinuissent. Sed quod ille coràm studiosè facturus erat, vt se, suaq; omnia vltrò vobis offerret, id nos vt diligēter atque officiose curaremus, præcepit: & cùm ex auctoritate sua aliquid accessionis ad id, quod per vos agitur, fieri posse cōsideret iussit, mādauitque, vt id b ipsum significaremus, cū magna testificatione singularis suæ erga vos beneuolentiæ, erga ordinem vestrum voluntatis c atque obseruantiæ, erga Rempub. Christianam studij, pro quibus omnibus non fortunas modò & facultates, d sed etiam vitam & sanguinem, si opus sit, cupiat effundere.

a retinuissent. Quando igitur ille se suáque omnia vobis corā offerre nō pōtest: q̄ proximū est, vt id nos diligēter suo nomine atq; offi. curari præcepit. Legationē hanc nostram, vobis in eam causam decreuit, vt cùm ad præclaros vestros conatus ex auctoritate sua aliquid accessionis fieri posse consideret.

b Ipsum vobis publicè sign.

c & d sed vitam atque sang. si necesse sit,

RESPONSVM S. SYNODI IN ADMISSIONE ORATORVM REgis Christianißimi, datum in Seßione quarta Sacri Concilij Tridentini, sub S. D. N. Pio PP. Quarto, Die IIII. Iunij. M. D. LXII.

Xpectatus, iucundusq; aduentus vester Illustrißime Domine à Lansaco, Vosque clarißimi Legati, Sacrosanctæ huic Synodo, non modò summam animorũ lætitiam, sed certißimam quoq; spem attulit, vt quę, vel temporũ vitio & infelicitate, vel potiùs perfidorum hominũ scelere & pertinacia, à prisca illa veræ Religionis puritate multis in Regnis, iam pridem in varios diuersosque hęresum errores defluxerant atque deciderant (vt volumus atque cupimus) in pristinum dignitatis ac synceritatis gradũ reuocaremus. Nam cùm perditi homines suis consilijs atquę pertinacia, multos iam annos a non modò Pontificũ atque Regum humana iura, sed etiam Diuina ab Apostolorum iam temporibus, Christo ipso magistro & auctore,

a non humana solùm, sed etiam diuina iura ab

a Sla.

partim monumentis, *a* partim viua voce per manus, velut hæreditaria nobis ad benè beateq; viuendum tradita atq; relicta, suo arbitrio atque *b* libidine ita violare & perturbare ausi fuerint, nouis quibusdam licentiæ, sacrilegij, *c* impietatis, omnium denique scelerum ritibus superinductis, vt ad vnicum salutareq; Sacri Oecumenici Cócilij remedium à Pont. Max. Pio, solertissimoq; Pastore, tam libenter, quàm necessariò confugiendũ fuerit. Quod Spiritu sancto prælucente, tanta optimorum Regum, Christianorumq, Principum, nõ modò animorum consensione, *d* sed etiam concordissimis omnium Christianæ Reip. bene iuuandę studijs susceptũ est, & ornatum, vt breui Dei Ecclesia, multò purior, sanctiorque *e* futura sit. Meritò itaque Christianisśimum Galliarum Regem Carolum (in quo celerior est Regiarum virtutum, atque Religionis cursus, q̃ ætatis) & laudamus, & admiramur: qui & Hẽrici patris, & Frãcisci aui, Christianissimorum Regũ clarissimis nominibus, & erga Sedẽ Apo-

a partim prædicatióne, & velut hęredi tario iure nobis ad benè beat. viuẽ. per manus tradita,

b libid. violare

c & impietatis ritib.

d sed concordiss.

e sit fut.

ſtolicam exemplis excitatus atque inflammatus; cùm per ætatem nondũ cõfirmatam, & impios *a* ſuorum, tam in ſe quàm in Chriſti Religionẽ tumultus, huic ſaluberrimo, ſanctiſſimoq; Generali Concilio adeſſe non *b* poſsit, Vos præſtantiſsimos viros ſumma prudentia, fide ac religione præditos, Legatos miſit, qui illius nomine omnem operã, opus, ſtudium, denique & parendi obſequium (vt decet) Sacroſanctæ Syno-
"do liberaliſsimè *c* ꝓmitteretis, " quàm
"apud bonos pioſq;, nulla aliorũ Conci
"liorũ, (quę nec legitima, nec libera fuiſ
"ſe, qui Concilijs malè afficiuntur, parũ
"verò obijciũt) inuidia laborare, q̃ rectè
"ſenſerit, facilè æſtimabit, cùm clarũ ſit ſa
"cra, generaliaq́, Cõcilia, ritè Chriſti ſpi
"ritu ab eo, qui poteſtatẽ habeat, inchoa
"ta, riteq́, abſoluta, & legitima ſemper fu
"iſſe habita, & libera, & ad hominum ſa-
"nitatem ac ſalutem, quantum per eos,
"qui Spirituiſancto nõ reſtiterunt, licuerit,

a ſuorũ in Gallijs tumultus,
b poſſet,

c promitteretis, & re ipſa fideliſsimè præſtaretis. QVOS SAcrũ hoc Generale Cõc. &c. Nã quæ notis hęc " in marginẽ notantur, ea oĩa deſunt Reſpõſioni, ad exẽplũ Orationis antea exhibitum Congregationi.

ibi ſ...

rit ſpectaſſe,ac ſalutaria fuiſſe. Nec aduerſus Tridentinum Sacrum iſtud Cōcilium Sathanę inſidiæ,aut fraudes,per vos copioſè ſubtiliterquę enumeratæ, quàmuis variæ,atque ingentes, Chriſti Spiritu præſidente,pręualebunt: qui illius omnes conatus,ſua virtute & potētia,cui ſoli confidimus,in quo ſolo omnes noſtras ſpes ac cogitatus collocauimus,franget,ſub pedibusque noſtris ſubſternet,nosque ab Eccleſiæ ſuæ ſynceritate ac veritate, nec aberrare, nec decipi,aut à quoquam cogi permittet. Itaque ſedulam veſtram & liberam admonitionem Viri clariſsimi, ne ſcilicet in conſultationibus, ſententijsque noſtris ferendis,aut popularem auram captemus,aut Principib. noſtris obſequamur (ita enim mauult Sancta Synodus ſenſum veſtrum interpretari, ne quid præter manſuetum, piumq; propoſitum,atque inſtitutũ ſuũ reſpōdere cogatur) & ſi non neceſſariā fortaſſe & ſuperfluam exiſtimat: tamen,vt à Vobis bonis viris,bona mente,atq; aĩo profectam,ita in bonā quoque partē accipit.

Et,

„ Et,vt Vos isto vano metu,aliosque om
„ nes liberet, suiq; propositi ac veritatis
„ certiores faciat,apertè prędicit, se cuius
„ uis voluntatem,potentiam,aut cupidi-
„ tatem Sacrosanctæ Synodi dignitati &
„ auctoritati perpetuò posthabituram,
„ quod ipsum Vobis alijsque,qui Sacro
„ huic Concilio adsunt,aderúntue,res ip
„ sa clarissimè comprobabit. Itaq, vt tan-
„ dem a redeamus,Sacrum hoc Genera-
le Concilium vos ita libenter accipit &
amplectitur,vt saluberrimi, Sãctissimi-
que huius celebrandi Concilij operis
b socios, ac participes habeat. Christia-
nissimo verò Regi vestro Carolo, ita
Regiè atque Sanctè educato, fidelissi-
misque & c Religionis amãtissimis Se-
natoribus,ac Consiliarijs nunc ornato
ac munito, tantũ se debere fatetur, d vt
quæcunque ad ipsius honorem, digni-
tatem,Regni statum ac Religionẽ tuen
dum ac conseruandum pertineãt,liben
tissimè e præstaturã se polliceatur, quæ
salua fide, & Religionis puritate præ-
stari poterunr,tantoq; libentius, ac iu-
cundius præstabit, quantò certius, fir-
miusq;

a redeamus. QVOS Sacrum hoc Gen. Concilium, ita lib. accipit,ita honorificè amplectitur vt b socios vos ac Cõsiliarios charos gratosque habeat. c Relig.seruantissimis Senat. ac Cõ.orn. d vt oĩa quæ ad e pſt.polli. it. Fi

miusque existimat, nihil à *a* vobis præstantissimis viris, Religionisque amantissimis Regis vestri Christianissimi nomine postulatum iri, nisi quòd honestè, *b* iustè, religiosè per tales viros postulari, & à Sacrosancto Oecumenico Concilio, & *c* Religionis Christianæ dignitate, & synceritate sanctè præstari possit, & debeat. Et mandata vestra libenter, & prout iuris est accipit & admittit.

a vobis Illustrissimi ac præstantiss. viri, verèq; Relig. amantissimi, Regis
b iustè, sanctè per
c Christ. relig. dignitate, ac sinceritate cócedi possit ac deb. Mãdata verò vestra, quantũ de iure debet admittit.

COMPARITIO ORATORVM SEPTEM CANTONVM HELuetiorum Catholicorum, & Cleri eorundem septem Cantonum.

Literæ. *Mandata.*
Oratio. *Responsum S. Synodi.*

LITERÆ SEPTEM CANTONVM HELVETIORVM CATHOlicorum, exhibitæ in Seßione quarta Sacri Con. Trid. sub Pio IIII. Die IIII. Iunij. M.D.LXII.

NOS Sculthetus Amanni & Vniuersalis Senatus infrascriptorum veteris Catholicæ fidei Can-

Cantonũ Luceriæ, Vraniæ, Suitię, Syluaniæ ſupra &infra Syluã, & Iugiũ vnà cũ Territorio noſtro extra ſito recognoſcimus; & publicè fatemur p̄ſentiũ per tenorẽ. Quod cũ Reuerẽd. in Chriſto Pater & Dñs noſter, Dñs Ioãnes Antonius Vulpius Epiſcop. Comeñ. Sanctiſſimi ĩ Chr̃o Patris & Dñi noſtri, D. Pij Papæ eius nominis Quarti, & S. Sedis Apoſt. Nuncius, cũ poteſtate legati de latere, nos in certis inter nos paſsim habitis dietis; quatenus noſtrarũ ditionũ Prælatos, eò permoueremus, vt Sacroſanctũ Oecumenicũ Generale Cõciliũ, quod Tridẽti inceptũ in p̄ſentiarũ celebratur, per ſe ipſos perſonaliter, vel per ſuos idoneos Legatos inuiſerẽt, ſummopere crebriùs interpellarit. Nos idcirco (q̃uis nõ dubitauerimus ipſos ad cupita implendũ ſpõte etiã non cõmonefactos fore prõptiſſimos) quo Sanctiſsimus noſter Papa Sanctitatis ſuæ petita cernat apud nos plurimi (vt par eſt) eſſe momenti; eoſdẽ noſtrarũ ditionũ Prelatos diligẽter & ſeriò, quãtoq; fieri potuit, ſtudio ſumus obteſtati, vt vnanimiter cõuenientes inter ſe Legatũ, q̃ ad hu

iusmodi Cōcil.mitteret,eligerēt. Petitionib.igitur nostris ad id,qđ alioquin ꝓculdubiò erāt facturi inuitati. Reuer. in Chro Patrē & dñm,D.Ioachinū Abbatē Monast.Hæremitarū ī antiquorū cōfœderatorū nrorū Suitēsiū dominio & illorū ꝓtēctiōe situati in eorū & cuiuslibet,Legatū deputarūt.Ea q̄ in Mādato ꝓcuratiōis desuper emisso,& suæ R.cōcesso cōtinētur, mādādo.Nos verò ea q̄ dicti Domini Prælati R.Domino Abbati in huiusmodi ꝓcurationis Mādato cōmiserūt,nō solū approbam⁹ verū etiā magno sumus gaudio perfusi, ꝙ hoc muneris illi delegarīt. Idoneū.n. illū cēsemus ad ea expediēda, q̄ in adeò toti orbi necessario negotio factu fuerīt opportuna,q̄q; ipsius Legati,& cęterorū Prælatorū officij esse, quomodolibet cognoscatur.Oīa.n.& singula, q̄ dictus D.Legatus p̄missso nostro egerit, valida sēper &infracta,quātū nos cōcernāt,māsura testamur.Harū ꝑ antiquos cōfœderatos nrosLuceranos,sigillatarū literarū tenore. Datū Veneris XX. Februarij.Anno Domini 1562.

ſtatuendi,diffiniendi,decernendi, Spiritu diuino ſuggerente,ius,facultatē & poteſtatem ſine vlla exceptione habetis:hanc facultatem & libertatem,diuinitùs vobis conceſſam,ex optima & vetere illa diſciplina Conciliorum, Carolus Rex noſter, vel ſuo ſolius periculo, ſi ita ſit neceſſe,ſarctam & tectā ordini veſtro cōſeruabit:in eā em̄ cauſam,potiſsimū hæc legatio decreta eſt. Quòd ſi in priuatarū rerū iudicijs,de fundo & ſtillicidio vbi agitur,ſententiā ſuā ad alicuius gratiā accōmodare turpe haberi debet,& ſeueriſſimis legib. noſtris vindicatur,quonā q̄ſo ſupplicij genere digni ſunt,qui de rebus Diuinis, cōſcripti iudices, dignitatis parū memores in cēſendo,vel aurā captant popularē,vel Principib.q̄bus obnoxij ſunt, turpiter ſe venditāt,vel ex aliorū dictatis &p̄ſcriptis togata tāq̄ mācipia, ſentētiā ferūt? æternis certè tenebris & vinculis,leues iſti, & nūmarij iudices mandandi ſunt. Hanc q̄relam habuit ætas ſuperior. Ne idē quoq; poſteri,qui incorruptè iudi- [illegible] caturi

caturi sunt, de vobis existiment, & lo- "
quantur, magnopere est prouidédum. "
Neq; etiã, vt tecti ad homines esse pos- "
sitis, ad Deum immortalem, qui poteri "
tis esse? qualis enim quisque sit, quid a- "
gat, quid in se admittat, de cælo intue- "
tur: cernit cupiditates nostras, & cogi- "
tationes omnes: videt quid in calculo "
ponendo spectemus, quid in suffragijs "
& sententijs sequamur: num tacitis & "
compressis labijs ardeamus; num adule "
mur, nũ gloriæ cupiditate efferamur; "
num contentionis studio nimio, præ- "
sentem & oblatam veritatem recuse- "
mus accipere; num leuissimas delecta- "
tiones grauissimæ vtilitati antepona- "
mus; num aberremus & hallucinemur, "
prudentes scientesque: num denique "
Imperatorum aut Pontificum, aut Re- "
gum liberalitates erga nos turpissimo "
obsequij genere, gratioso scilicet calcu- "
lo, & iudiciarijs tabellis prouocare, atq; "
elicere cupiamus. Quòd si q̃d eiusmodi "
in his cõuentib. peccetur (quanquam "
secus existimamus, freti vestra bonitate "

,, ac pietate) si peccetur tamen, nihil est
,, prætereà quò cõfugere possimus. Mihi
,, herclè omnia iam addicta vastitati vi-
,, dentur esse. Veniam longè à veritate, à
,, coniectura, certè non multum aberra-
,, bo: Ruet diffidijs Christiana ciuitas, ar
,, dentem & flagrantem intestinis bellis
,, cernemus Europã, ciuili ferri, aut fube-
,, unda nobis erit crudelitas, aut saltem
,, funerum patriæ spectatores cogemur
,, esse, à quorum causa belli fortuna stete
,, rit, ab ijs stabimus oẽs: quæ mihi profe
,, ctò, tam videntur esse misera & mise-
,, randa, vt ad earum cogitationem totus
,, perhorrescam. Quamobrem excitami-
,, ni Patres, & incumbite in eam curam
,, dies, noctesq;, vt hoc, quod ægrotæ, ac
,, propè desperatæ Reip. Christianæ vni-
,, cum remedium est, non frustrà exopta-
,, tum à nobis, non temerè à Vobis adhi
,, bitum esse videatur. Et cùm ex nonnul
,, lorum fortasse Conciliorũ inuidia hæc
,, Synodus laboret, curate, vt oẽs intelli-
,, gant abijsse illud tempus, mutatam esse
,, rationem; patere nunc aditum vnicui-
,, que ad disputandum, non flammis hìc
di-

diſceptari, non fidẽ frangi, non agi prę-“
iudicijs, veritatis diſceptationem inte-“
gram eſſe, quippe cùm vna, eademque“
ſemper ſit veritas ex omni æternitate“
fluens; Spiritum ſanctum hìc adeſſe, hìc“
præſidere, iilius denique inſtinctu & af-“
flatu de publica vtilitate agi, de pacifi-“
catione communi, necnon Eccleſiæ to-“
tius conciliatione, & reſtituenda vete-“
re eius diſciplina hìc tractari ritè, legiti-“
meq; : operæpretium eſt Patres, vt rem“
ita ſe habere intelligant, & animorum“
veſtrorum contentiones huc ſciãt per-“
tinere: ad hanc quippe famam maxima“
illa & nobiliſſima Europæ pars Germa-“
nia, pro qua potiſsimùm laboratur ve-“
lut è ſomno excitata, conueniet; Lega-“
tos mittet, aderit hìc vobiſcum; ſuos de“
Religione ſenſus exponet familiariter,“
ſuosq; intimos nudabit dolores, ſic de-“
nique contrarijs opinionibus iampri-“
dem diſſecta & diuulſa, atque ob id ad“
omnes externas, & ſuas quoq; iniurias“
opportuna Chriſtianitas in vnum tan-“
quam corpus coaleſcet. Erit terra labij“
vnius, & cordis vnius, vt quidam ait:“

„ Equidem hanc voluptatem, quæ incre
„ dibilis eſt, iam nunc mihi ſpe & cogita-
„ tione lubet pſumere, iuuat oculis men
„ tis intueri idem ſentientes omnes Chri
„ ſtianos, idem credentes, idem ſperãtes,
„ eodem charitatis igne accenſos: Quam
„ ſanè coniunctionem, & diuinã animo-
„ rum conſpirationem, vis nulla poſthac
„ reperietur, quæ perfringere, aut labefa-
„ ctare poſsit. Vt autem Patres, quod ſu-
„ ſcepiſtis non mediocre munus alacrio-
re animo [a] conficiatis, Carolum Chri-
ſtianiſſimum Regem Francorũ, (quan-
do is nos ſuæ voluit eſſe nuncios & in-
terpretes [b] voluntatis) ad omnes cona-
tus ſocium fideliſſimum, & adiutorẽ for
tiſſimum vobis futurum ſpondemus, ac
religiosè promittimus. Quem verò lau
datorẽ actionum veſtrarum, & aſſerto-
rem acerrimũ perpetuò habebitis, eun
dem hîc teſtem & ſpectatorem eratis ha
bituri, niſi tenella ætas, inſolens laborũ
atque itinerum ꝓhibuiſſet, aut potius
ni-

a conficiatis. AD HOC pulcherrimũ & ſanctiſsi mũ opus Carolum Regè, quãdo ipſe nos.
b volunt. ſociũ fid. & adiut. fortiſs. futurũ vobis ſpõdemus, & religioſè promittimus. Quẽ aũt præſtãtiſsimarũ actionũ veſtrarum laudatorem & aſſertorem acerrimum vobis publica fide ex mandato pollicemur, cũ certè & teſtẽ, & ſpect. eratis hic hab.

nisi Ciuilis tumultus terrores, in Gallia necessariò a retinuissent. Sed quod ille coràm studiosè facturus erat, vt se, suaq; omnia vltrò vobis offerret, id nos vt diligēter atque officiose curaremus, præcepit: & cùm ex auctoritate sua aliquid accessionis ad id, quod per vos agitur, fieri posse cōsideret iussit, mādauitque, vt id b ipsum significaremus, cū magna testificatione singularis suæ erga vos beneuolentiæ, erga ordinem vestrum voluntatis c atque obseruantiæ, erga Rempub. Christianam studij, pro quibus omnibus non fortunas modò & facultates, d sed etiam vitam & sanguinem, si opus sit, cupiat effundere.

a retinuissent. Quando igitur ille se suáque omnia vobis corā offerre nō potest: q̃d proximū est, vt id nos diligēter suo nomine atq; offi. curari præcepit. Legationē hanc nostram. vobis in eam causam decreuit, vt cùm ad præclaros vestros conatus ex auctoritate sua aliquid accessionis fieri posse consideret.

b Ipsum vobis publicè sign.

c &

d sed vitam atque sang. si necesse sit.

partim monumentis, *a* partim viua voce per manus, velut hæreditaria nobis ad benè beateq; viuendum tradita atq; relicta, suo arbitrio atque *b* libidine ita violare & perturbare ausi fuerint, nouis quibusdam licentiæ, sacrilegij, *c* impietatis, omnium denique scelerum ritibus superinductis, vt ad vnicum salutareq; Sacri Oecumenici Cōcilij remedium à Pont. Max. Pio, solertissimoq; Pastore, tam libenter, quàm necessariò confugiendū fuerit. Quod Spiritu sancto prælucente, tanta optimorum Regum, Christianorumq, Principum, nō modò animorum consensione, *d* sed etiam concordissimis omnium Christianæ Reip. bene iuuandę studijs susceptū est, & ornatum, vt breui Dei Ecclesia, multò purior, sanctiorque *e* futura sit. Meritò itaque Christianissimum Galliarum Regem Carolum (in quo celerior est Regiarum virtutum, atque Religionis cursus, q̃ ætatis) & laudamus, & admiramur: qui & Hērici patris, & Frā cisci aui, Christianissimorum Regū clarissimis nominibus, & erga Sedē Apo-

a partim prædicatione, & velut hęredi tario iure nobis ad benè beat. viuē. per manus tradita,
b libid. violare
c & impietatis ritib.
d sed concordiss.
e sit fut.

stolicam exemplis excitatus atque inflammatus; cùm per ætatem nondũ cõfirmatam, & impios a suorum, tam in se quàm in Christi Religionẽ tumultus, huic saluberrimo, sanctissimoq; Generali Concilio adesse non b possit, Vos præstantissimos viros summa prudentia, fide ac religione præditos, Legatos misit, qui illius nomine omnem operã, opus, studium, denique & parendi obsequium (vt decet) Sacrosanctæ Synodo liberalissimè c ꝑmitteretis, " quàm " apud bonos piosq;, nulla aliorũ Conci " liorũ, (quę nec legitima, nec libera fuis " se, qui Concilijs malè afficiuntur, parũ " verò obijciũt) inuidia laborare, q rectè " senserit, facilè æstimabit, cùm clarũ sit sa " cra, generaliaq, Cõcilia, ritè Christi spi " ritu ab eo, qui potestatẽ habeat, inchoa " ta, riteq, absoluta, & legitima semper fu " isse habita, & libera, & ad hominum sa- " nitatem ac salutem, quantum per eos, " qui Spirituisancto nõ restiterunt, licue rit,

a suorũ in Gallijs tumultus,

b posset,

c promitteretis, & re ipsa fidelissimè præstaretis. QVOS SAcrũ hoc Generale Cõc. &c. Nã quæ notis hęc " in margine notantur, ea oĩa desunt Respõsioni, ad exẽplũ Orationis antea exhibitum Congregationi.

rit ſpectaſſe,ac ſalutaria fuiſſe. Nec aduerſus Tridentinum Sacrum iſtud Cōcilium Sathanę inſidiæ,aut fraudes,per vos copioſè ſubtiliterque enumeratæ, quàmuis variæ,atque ingentes, Chriſti Spiritu præſidente,pręualebunt:qui illius omnes conatus,ſua virtute & potētia,cui ſoli confidimus,in quo ſolo omnes noſtras ſpes ac cogitatus collocauimus,franget,ſub pedibusque noſtris ſubſternet,nosque ab Eccleſiæ ſuæ ſynceritate ac veritate, nec aberrare, nec decipi,aut à quoquam cogi permittet. Itaque ſedulam veſtram & liberam admonitionem Viri clariſsimi, ne ſcilicet in conſultationibus, ſententijsque noſtris ferendis,aut popularem auram captemus,aut Principib.noſtris obſequamur (ita enim mauult Sancta Synodus ſenſum veſtrum interpretari, ne quid præter manſuetum, piumq; propoſitum,atque inſtitutū ſuū reſpōdere cogatur) & ſi non neceſſariā fortaſſe & ſuperfluam exiſtimat:tamen,vt à Vobis bonis viris,bona mente,atq; aīo profectam,ita in bonā quoque partē accipit.

Et,

„ Et,vt Vos isto vano metu,aliosque om
„ nes liberet, suiq; propositi ac veritatis
„ certiores faciat,apertè prędicit, se cuius
„ uis voluntatem,potentiam,aut cupidi-
„ tatem Sacrosanctæ Synodi dignitati &
„ auctoritati perpetuò posthabituram,
„ quod ipsum Vobis alijsque,qui Sacro
„ huic Concilio adsunt,aderúntue,res ip
„ sa clarissimè comprobabit. Itaq, vt tan-
„ dem *a* redeamus,Sacrum hoc Genera-
le Concilium vos ita libenter accipit &
amplectitur,vt saluberrimi, Sãctissimi-
que huius celebrandi Concilij operis
b socios, ac participes habeat. Christia-
nissimo verò Regi vestro Carolo, ita
Regiè atque Sanctè educato, fidelissi-
misque & *c* Religionis amãtissimis Se-
natoribus,ac Consiliarijs nunc ornato
ac munito, tantũ se debere fatetur, *d* vt
quæcunque ad ipsius honorem, digni-
tatem,Regni statum ac Religionẽ tuen
dum ac conseruandum pertineãt,liben
tissimè *e* præstaturã se polliceatur, quæ
salua fide, & Religionis puritate præ-
stari poterunr,tantoq; libentius, ac iu-
cundius præstabit, quantò certius, fir-
miusq;

a redeamus.
QVOS Sacrum hoc Gen. Concilium, ita lib. accipit,ita honorificè amplectitur vt *b* socios vos ac Cõsiliarios charos gratosque habeat.
c Relig. seruantissimis Senat. acCõ. orn.
d vt oĩa quæ ad *e* p̃st. polli.

miusque existimat, nihil à *a* vobis præstantissimis viris, Religionisque amantissimis Regis vestri Christianissimi nomine postulatum iri, nisi quòd honestè, *b* iustè, religiosè per tales viros postulari, & à Sacrosancto Oecumenico Concilio, & *c* Religionis Christianæ dignitate, & synceritate sanctè præstari possit, & debeat. Et mandata vestra libenter, & prout iuris est accipit & admittit.

a vobis Illustrissimi ac præstantiss. viri, vereq; Relig. amantissimi, Regis
b iustè, sanctè per
c Christ. relig. dignitate, ac sinceritate cōcedi possit ac deb. Mādata verò vestra, quantū de iure debet admittit.

COMPARITIO ORATORVM SEPTEM CANTONVM HELvetiorum Catholicorum, & Cleri eorundem septem Cantonum.

Literæ.	*Mandata.*
Oratio.	*Responsum S. Synodi.*

LITERÆ SEPTEM CANTONVM HELVETIORVM CATHOlicorum, exhibitæ in Sessione quarta Sacri Con. Trid. sub Pio IIII. Die IIII. Iunij. M.D.LXII.

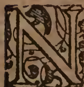

OS Sculthetus Amanni & Vniuersalis Senatus infrascriptorum veteris Catholicæ fidei Can-

iusmodi Cõcil. mitterēt, eligerēt. Petitionib. igitur nostris ad id, qđ alioquin ꝓculdubiò erāt facturi inuitati. Reuer. in Chr̄o Patrē & dn̄m, D. Ioachinū Abbatē Monast. Hæremitarū ī antiquorū cõfœderatorū nr̄orū Suitēsiū dominio & illorū ꝓtēctiōe situati in eorū & cuiuslibet, Legatū deputarūt. Ea q̄ in Mādato ꝓcuratiōis desuper emisso, & suæ R. cõcesso cõtinētur, mādādo. Nos verò ea q̄ dicti Domini Prælati R. Domino Abbati in huiusmodi ꝓcurationis Mādato cõmiserūt, nõ solū approbamꝰ verū etiā magno sumus gaudio perfusi, ꝙ hoc muneris illi delegarīt. Idoneū. n. illū cēsemus ad ea expediēda, q̄ in adeò toti orbi necessario negotio factu fuerīt opportuna, q̄q; ipsius Legati, & cętcrorū Prælatorū officij esse, quomodolibet cognoscatur. Oīa. n. & singula, q̄ dictus D. Legatus p̄misso nostro egerit, valida sēper & infracta, quātū nos cõcernāt, māsura testamur. Harū ꝑ antiquos cõfœderatos nr̄os Lucceranos, sigillatarū literarū tenore. Datū Veneris XX. Februarij. Anno Domini 1562.

MANDATVM SEPTEM

CANTONVM HELVETIORVM Catholicorum in personam sui Oratoris, exhibitum in Sessione quarta Sacri Concilij Tridentini, sub Pio IIII. Die quarta Iunij. 1562.

OS Schulteti Amanni, atq; Vniuersalis Senatus septem celebris Heluetiæ laudabilis superioris Alamaniæ antiquæ, & magnæ ligæ, veræ, ac veteris Catholicę Religionis Cantonum, Luceriæ, Vraniæ, Suitiæ, Syluaniæ, supra & infra Syluam. Iugium vnà cum Territorio nostro extrà sito, Friburgum, & Solodorum. Recognoscimus cuilibet inspecturo per pręsentes. Cùm Reuerendissimus in Christo Pater, & Dñs noster, Dominus Ioannes Antonius Vulpius, Episcopus Comensis, Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Pij Papæ eius nominis quarti, & seu Sedis Apostolicæ Nuncius, cum potestate legati de latere, nobis in certis per nos passim habitis dietis significarit. Quod Sanctissimus Dominus noster Papa, di

uino

uino pariter, vt paterno zelo adductus; ex officio quo dignißimè fungitur, totum Christianismū paci; tranquillitati, atq; Catholicæ & Orthodoxę fidei per totum terrarum orbē promulgato Generali Cōcil. perq; supremos Christianißimos Proceres approbatū Generale Concilium Tridenti indictum, restituere intendat. Cumque nos Sacrosanctæ Apostolicæ Sedis obedientes filios ac defensores ostēderimus, ab antiquo Sanctitas sua, nobis quoque hoc (vt decuit) significare volēs, paternè nos admonuit, quatenus (quod vel præcipuū Christifidelium munus erat) nō solùm in Concilium huiusmodi cōsentire, verumetiam Religiosos nostrarum ditionum Prælatos ad id visitandum adhortari, atque nos secularem Legatū, quēadmodum & cæteri Proceres facturi essent, eò mittere vellemus, ac amādare. Quàmuis igitur nos quicquid per Generale Concilium, quod ad communē pacem & tranquillitatem, atque almæ nostræ fidei vnitatem, quomodolibet spectare posset, cōcluderetur acceptu-

ros, tunc promptiſſimos oſtẽderimus: Ad maiorẽ tamen obedientiæ propenſæ voluntatis; proinde animorum in Chriſtianam noſtram fidem ſtudij offenſionem, non ſolùm penes noſtrorũ Dominiorum Prælatos, vt Nuncium ſuum ad Concilium mittant, obtinuimus, verumetiam in nóſtrum omnium & ſingulorum verum & certum Legatum deputauimus, prout deputamus per præſentes, Nobilem & Strenuum Melchiorẽm Luſſi, Equitem auratum, Amannum in Syluania infra Syluam. Mandãtes eidem, vt noſtrum omnium nomine in Cõcilio huiuſmodi Tridentino compareat, atque omnia & ſingula tranſigat & exequatur; quæ Nos, ſi pręſentes eſſemus, exequeremur. Quicquid etiam in dicto Generali Oecumeníco Concilio pro pace & tranquillitate, atque etiam Reformatione Eccleſię, noſtræq́ue Religionis elucidatione, & ſeu augmentatione, tuitione, ac defenſione ſtatutum fuerit atque decretum, noſtro atq, omnium noſtrarum ditionum nomine acceptãdum, conſentiendum,

dum, atque nos omnes & ſingulos, ea fideliter & ſtrictè cōplecturos promittendum. Promittimus inſuper intercedentibus fide atq; honore noſtris, Nos omnia & ſingula, rata, grata, atque firma perpetuò habituros, quæcunque in præmiſſis, ſeu aliquo premiſſorum, per hunc noſtrum Legatum acta geſtaque fuerint, prout & quemadmodum deuota Sacroſanctæ noſtræ Matris Eccleſiæ (apud quam nos in perpetuum permā-ſuros confidimus) membra decebit. In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum fidem, robur, & teſtimoniū præſentes noſtras literas exinde fieri, atque fideliſſimorum antiquorum noſtrorum confœderatorum Lucernenſium, noſtrum omnium nomine fecimus, ſigilli appreſſione communiri. Datum XX. Frbruarij.

Anno Domini

1 5 6 2.

MANDATVM PRÆLATORVM, ET CLERI SEPTEM CANTONUM *Heluetiorum Catholicorum. Exhibitum in Seßione quarta, Sacri Concilij Tridentini, sub Pio Quarto.*

NOS Diethelmus Sancti Galli, Petrus in Vettingen, Michael in Rynovv, Ioannes Christophorus in Muri, Iacobus Sancti Vrbani, Henricus in Vischingen, Iodocus in Monte Angelorum Monasteriorum Abbates, Leonardus Douius Carthusianæ Sancti Laurentij in Ittingẽ, Iacobus in Episcopali Cella, Nicolaus in Aula prope Luceriam, Heinrichus in Turzachio Præpositi, Heinricus Cuitzligensis, Ioannes Iacobus in Pfeffers, Monasteriorum Decani, & Honofrius Monasterij in Egronia custos, vt & tanquam Abbatum & præpositi nostrorum respectiuè Commissarij, ad hoc per ipsum Abbates, & Præpositum respectiuè nostros legitimè amandati iã in oppido Rappesvilla vnanimiter in Domino congregati, recognoscimus per pręsentes. Quod cùm

Reip.

Reip. Christianæ dissidia Ouilis Christi, ouib. passim trucidatis, disiectio, æstuantis mundi huius freti, turbulenti motus, diffidia numerum excedentia, procerum se inuicem vlciscendi rabida libido, & omnium rerum etiam optimè constitutarum immutationes an deprauationes dicamus, haud constat. Cùm denique naufragium pretiosæ illius Nauiculæ Christi, (nisi is ipse puppi, proræque præsideret, atque exuscitatus pauidos discipulos consolaretur) immineant, præclarissimè equidem Sanctissimus D.N. Pius Quartus, Pont. Maximus egit, quod Sacrū Oecumenicū Generale Concilium, quo rugientem illū Leonē, qui vastis distēsis faucibus mortalibus haud animaduertentibus iugiter insidiatur, compescat; atque atrocē lupum neci ouium Sanctitati suæ commissarum inhiantem, quantum possit, (potest autē plurimum) abigat, indixerit, ne derelictæ, & funestis morsib. expositæ conquerantur, factæ sumus opprobrium inimicis nostris & despectio superbis, néue dicant Gentes, Vbi est

Deus eorum, ſed ad Chriſtum tutò clamare queant: Laqueus contritus eſt, & nos liberatæ ſumus. Hoc nimirum, hoc decet Vicarium Chriſti, hoc eſt muneris paſtoris ſuper gregem ſuum, die noctuque vigilare. Gratulamur non nobis ſolùm, ſed vniuerſo Orbi, quòd talem ſumus nacti Pontificem, qui Zelo Sponſæ Chriſti non comeſtus, ſed ferè conſumptus, maculas illi non aſperſas, quas quantum eſſet abſtergere, & temporis diuturnitate, (Deo conniuente) infixas radicitùs ſatagat euellere. Deus qui vt poteſt, ita vult, ſinat ſe exorari, & nobis omnibus abiectis, licèt (peccata enim noſtra diuiſerunt inter nos & illum) de Patris tamen in nòs affectu nõ dubitantibus filijs, reconcilietur: Et ſi non patiatur, vt filios, attamen vt micas ſolo colligentes, & de multitudine miſericordiarum ſuarum ſperãtes, non deſpiciat, ſed ad faciem ſuam permittat aliquando accedere, vt omnes illuminemur in æuum, Amen.

Vtinam poſſemus noſtris non ſolùm

rebus, verumetiam proprijs corporibus negotium hoc, tum vniuerſo Orbi, tum nobis apprimè neceſſarium, aliquantulum non dicimus promouere, ſed adiutare, vt tandem diſſidijs ſemotis, ac vera Orthodoxa Religione in priſtinum ſtatum reſtituta in hac lachrymarum valle ad æternam patriam anhelantibus, iugi detur frui conſpectu Dei. Quantum verò in nobis eſt, indeſinentibus preculis non deſiſtemus acclamare Patrem, vt ille præſens cominus potenti manu ſuccurrat. Cuperemus ſanè Nos ipſi ex intimis animorum præcordijs, Concilio (licèt fortè minimum profuturi) intereſſe: Sed Deum teſtámur, noſtræ non ſinunt reculæ, & ea quibus in præſentiarum deſtinemur impedimenta, ſingulos eſſe præſentes. Attamen vt obedientiæ filij, ne Sanctiſſimus Noſter Papa, ſeu Sanctitatis ſuæ Reuerendiſſimi Legati, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates atque alij Patres, iam Tridenti in Spiritu ſancto

congregati nobis incertis, aut oscitantiæ, vel etiam detestandi superiorū contemptus notam inurant. Iccirco animo maturè priùs deliberato, vnanimiter omnes & singuli prænominati ex certa nostra scientia & spontanea volūtate constituimus in nostrum omniū & singulorum, verum, certum, legitimum & indubitatum Procuratorē, seu potiùs absentiæ nostræ excusatorē, Reuerendissimum & Illustrem Principē & Dominum, D. Ioachinum loci Hæremitarum apud Heluetios, Abbatem ibidem præsentem & onus procurationis, siue excusationis huiusmodi in se (licèt ægrè acceptantem) Concedētes omnes singuli prædicti, plenam & omnimodam potestatem corā præsentib. Sanctissimo Domino N. Papa, seu Sanctitatis suæ Reuerēdissimis Legatis, Patriarchis, Cardinalib. Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, cæterisq; Patribus, quibus in Concilio Generali sedere, aut sententias ferre de iure communi priuilegio, aut antiqua consuetudine licet comparendum, eidem Concilio

lio oĩm noĩe interessendũ, & assistẽdũ, ac omnia & singula, quæ ad Sacrosanctæ nostræ Religionis dissidia tollenda spectare cognouerit agendum, dissonaque componendum, & componi videndum, Vniuersalis almæ nostræ matris Ecclesię, conueniens bonum, quantum queat, promouendum; illiusque neuorum si qui reperiri queant, exactionem petendum & obtinendum. Necnon quæ ad Christi sponsæ reformationem, pacem & tranquillitatem expedire perspexerit allegandum, promouendum, consultandum, & decidendum, atque nos omnes & singulos, nostramque absentiam propter prædicta impedimẽta fideliter & humillimè excusandum: omniaque & singula alia dicendum, gerendum, & exercendũ, quæ in præsenti negotio dicere, gerere, & exercere necessaria fuerint, aut quomodolibet opportuna. Quæque nos ipsi omnes & singuli, agere aut exequi possemus, si præsentes & personaliter omnibus & singulis præmissis interessemus, vnum quoque vel plures Procu-

ratorem ſeu Procuratores, cum ſimili aut limitata poteſtate loco ſui ſubſti-tuendum, eumq́ue vel eos reuocandum, & onus procurationis huiuſmodi, vt priùs reaſſumẽdum totiens quotiens opus fuerit, ipſiq́ue placuerit, ſeu viſum fuerit expedire, præſenti nihilominus procuratorio in ſuo robore ſemper duraturo. Promittentes & quilibet noſtrum promittens, nos ratum, gratum, atque firmum perpetuò habituros totum id, & quicquid per dictum noſtrum conſtitutum, aut ab eo ſubſtituendos Procuratores, & eorum quemlibet dictum, actum, geſtumq́ue fuerit in præmiſſis ſeu aliquo præmiſſorum: Releuantes, & releuare volentes eoſdem, & eorum quemlibet ab omni onere ſatisdandi ſub expreſſa hypotheca & obligatione, omnium & ſingulorum bonorum noſtrorum, & Monaſteriorum noſtrorum, mobilium & immobilium; præſentium & futurorum, ſuper quibus præmiſſis omnibus & ſingulis, præſentes noſtras literas exinde fieri, ſigillorumq́ue præfatorum Do-

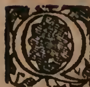
mino

minorum Diethelmi Sancti Galli, & Michaelis in Rynovv Abbatum, & Nicolai in Aula propè Luceriam Præpositi nostrorum omnium nomine appensione, & Notarij nostri infrascripti, fecimus subscriptione cõmuniri. Datum Rappesvillæ. Die xxvij. Mensis Ianuarij. Anno Dom. 1 5 6 2.

ORATIO HABITA A REVERENDO PATRE ADAMANTIO

ordinis Heremitarum Sancti Augustini Nomine Oratoris Septem Cantonum Heluetiorũ Catholicorũ in eius Comparitione Die XX. Martij.

M.D.L.X.I I.

Vantum parentibus vitæ nostræ auctoribus debeamus, Illustrissimi ac Reuerendissimi Sacri & Oecumenici Cõcilij Præsides, Oratores clarissimi, vosque Antistites Reuerendissimi nemini, arbitror, est obscurum, aut dubium. Tanti enim est officium, quo parentes colere iubemur, vt statim post illa tria summa de Deo præcepta, nobis traditum, & commendatum fuerit, quo intelligeremus debere nos prima & præcipua officia parentibus post Deum impendere. At si ijs, qui nos in hanc corporalem, & communem lucem ediderunt, tantum tribuendum est, quantum, quæso, illud erit, quod Matri Ecclesiæ, quæ nos in Christo genuit, debebimus. Ab ipsa enim sola in nos manant, quæcunque vera, & solida

ſolida beneficia ſunt: ipſa nos in veram vitã, ſeu potiùs æternã beatitudinẽ gignit, verbo Dei alit, Sacramentis ſalutaribus nutrit, deniq; quicquid habemus ſalutis, eidẽ, vt piæ Matri totũ acceptũ referimus. Eã ob cauſam oẽs, qui ſe legitimos eius filios profitẽtur, materno quodã iure tenentur eius dignitatẽ cõtrà oppugnãtes, ſuo etiã cũ periculo defendere, dare operam, conari & niti, ne illius ſacroſanctus honor ab vllo hominũ violetur, cuncta eius opprobria non ſecus ac ſua ducere & vindicare, ac denique vitam ipſam, ſi contingat, exponere. Et ſi verò nunc peradmodũ paucos videmus ſanctiſſimo iſto Zelo accẽſos, qui hiſce ſe periculis illius cauſa obijcere audeãt, ac potiùs ſint valde multi, q illã magis à ſe deſertã q̃ defenſam velint, fidelis tamẽ Deus eſt, q cũ Eccleſiæ ſuæ nunq̃ ſe defuturum promiſerit, nec nunc etiam illam in tãta perturbatione deſeruit. Ecce enim Pius noſter Pont. Maximus, nõ paſſus Eccleſiã ſibi creditam tot periculis agitari, ac tot hæreticorum factionibus ſcindi, illud ad-
hibuit

hibuit remediũ,quod in eiuſmodi grauiſſimis tempeſtatibus tutiſsimum perfugiũ,& quaſi ſacra ancora ſemper exiſtimatum eſt: Hic enim in hac Tridentina ciuitate ſacroſanctũ Generale atq; Oecumenicum Concilium inſtituit, & aperuit. Quod ſanè vt ad optimum finẽ perducat, vtq; illud Patribus pietate,& doctrina claris numeroſius,& ornatius indies efficiat,nulli labori, nullis incommodis omnino parcit. Exiſtimat enim hac vna ratione rebellium animos, ac ceruices facilius flecti, ſi inter Catholicorum gregem, tractandi,colloquendiq́ue gratia conueniant,vt auditis ſanioribus rationibus miteſcãt,& ſanentur. Fuit igitur hic nuncius, Chriſtianorũ auribus gratiſsimus iuxta ac lętiſsimus,hic,inquam, promulgati Concilij nũcius. Nemo enim nõ credit hãc vnam eſſe rationem, qua tãtis Eccleſię malis, cũ diuino ĩ primis auxilio ſuccurri & ſubueniri poſsit;nemo nõ ſperat ſe hac ratione à tantis anguſtijs,tantoq; timore facile emergere, & ereptum iri. Quamobrẽ pene cũcti Chriſtiani Principes,

cipes,hoc tam pium negocium,nõ ma-
gis ad Ecclesiæ pastores,quam ad se per
tinere rati suos huc Oratores miserunt,
cùm,vt gerendis in sacro Concilio eo-
rum nomine interessent, tum, vt rem
tam necessariam omnibus viribus adiu
uarent.sunt enim & ipsi membra Eccle
siæ, & tanquam stellæ in firmamento
positæ,quorũ est post solẽ, id est Sum-
mum Pontificem in subiectos popu-
los secũdũ datã de cęlo potestatẽ, virtu
tẽ influere.Itaq; Cõsules septẽ Pagorũ
seu Cãtonũ,vt vocãt,laudatissimorum
Heluetiorũ superioris Germanię quales
sunt,Lucernenses,Vranienses, Suithiẽ
ses, Syluanienses supra, & saltus Syl-
uam,Tugienses,Friburgenses, & Solo-
doriẽses,qui erga sedem Apostolicam,
& vestram hunc sanctissimum ordi-
nem bene semper fuerunt affecti,no-
luerunt & ipsi in re tam necessaria, &
in publica quasi totius orbis causa,suos
Oratores desiderari. Ea præsertim de
causa,quòd cũ audierint his sacrosãctis
comitijs iacta esse tam pia,tam religio-
sè auspicata fundamenta, in eam spem
ve-

venerunt,vt breui ſe viſuros ſperent, q̃ nunc in Eccleſia,nequitia Sathanę,qui ſuperſeminauit Zizania, ſunt diſperſa, & diſiecta,nedum congregata,ſed omnia vnum, vtì priùs erant, eſſe effecta. Quod,vt ad Dei laudem, & Chriſtianorum ſalutem q̃ celerrimè fiat in ſuis orationibus,& priuatim & publicè cōprecātur. Quamobrē ijdē Heluetiorū Conſules cōmuni cōſenſu Dominum hunc Melchiorem Luſi Amannū Subſyluaniēſiū ſubtus Syluā nobilē & ſtrenuum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Militē deauratum, virum omni probitate,& virtute ornatum, vti inter ſuos præcipuum huc ad vos delegarunt, vt omnibus,quæ in hoc ſacro Concilio gererētur, intereſſet in omnibus decernendis fidem,& obedientiam eorum nomine publicè ſponderet. Cupiunt enim maxime,& vehementer exoptant, hoc vobis teſtatum relinquere, ſe quidē quod ad fidem, religionem, & obedientiam attinet,itemque alacritatem, & ſtudiū iuuandi Romanam ſedem nullis populis,qui Chriſtiani cēſentur,cedere,nullisque

lisq; se inferiores putare. Gratias enim Deo agunt, quod eius munere sibi datum est, quod ijs viribus, quibus inuicti ferè semper extiterunt, in huius sedis beneficiũ semper vsi sunt. Et ne cõmemorẽ qualẽ operã Ecclesię ante Iulij II. tẽpora, ipsi Iulio II. Leoni X. Pontificibus Maximis præstiterunt, vt prætereã tot contra infestissimos Ecclesiæ hostes partas victorias, satis erit hoc tantum argumento eorum fidem comprobasse, quod cùm sint ipsis fidei hostibus, nedum finitimi, sed etiam, coniunctissimi nunquam adduci potuerunt vt in eorũ peruersa dogmata aliquando concederent, aut transirent, licet ab eis quotidie omnibus penè machinis oppugnentur, quin potius eis semper constantissimè restiterunt, & tanquam legitimi Israëlitæ nunquam cum execratis Moabitis iungere prophana cõnubia voluerũt. Et hoc apertissimè declararũt, quãdo inito cum illis ipsis Religionis causã bello, immanissimum, ac nephandissimum Ecclesiæ hostẽ Zvvingliũ hęresiarchã peremerũt, extractũq; è cadaueri-

bus combusserunt, quo testarentur sibi cum illis quamdiu extra Ecclesiam ma nere vellent perpetuum, & vere ἄσπονδον bellum fore. Nec sine causa arbitror in ipsis Italiæ limitibus, & finibus constituti sunt, vt scilicet tanquã validũ ꝓpugnaculum obstarent, ne graue malũ, quod ab Aquilone, iuxta Prophetæ vaticinium quotidiè panditur, in ipsius Italiæ viscera tam facilè irrumpat & penetret.

Hæc autem atq; eiusmodi multa, quę Heluetiorum virtutem testantur, etsi vobis, Amplissimi Patres, perspectissima & notissima esse arbitror, testari tamen placuit, non quidem iactationis, aut vllius gratiæ promerendæ studio, sed vt quique exploratissimum & persuasissimum habeant, Heluetios erga Romanam Sedem tales semper fore, quales omnibus propè seculis fuerint, atq; eundem semper animum in eiusdem beneficium & sua sponte, & rogatos allaturos.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE ORATORUM SEPTEM CANTONUM HELUETIORUM CATHOLICORUM. Datum in eadem eorum cõparitione. Die XX. Mart. M. D. LXII.

(?)

MVlta sunt Oratores præstantissimi, & ea quidem prçclara fortissimæ Heluetiorum gentis in Christianam Religionem merita, eiúsque magna & eximia in sanctã Apostolicam sedem pietatis, & obedientiæ officia omni tempore extiterunt. Quæ, etsi nunc à Sancta Synodo non commemorantur, clarissimis tamen literarum monumentis consignata, sempiternam vobis laudem pepererunt, ac quod verè Christianis hominibus, & solidæ felicitatis amantibus, multo optabilius esse debet, apud DEVM (vt Apostoli verbis vtamur) æternum gloriç pondus promeruerunt. Verũ quàmuis cætera pietatis vestræ studia magna sanè & illustria sint, tamen haud facilè

dixerim, an vllum magis opportunum officij, & obſequij genus, vel Chriſtianę Reip. magis ſalutare ab Heluetijs profectum fuerit, quàm quod ad ſanctam hanc Oecumenicam Synodum honeſtiſſima legatione miſſa, ſe tanquã optimos Eccleſiæ filios omni ratione cõmunis matris cauſam, & dignitatẽ defenſuros eſſe apertiſsimè declararĩt. Teſtatũ illud quidem anteà ſæpius fecerũt inuicta quadã animi fortitudine & cõſtãtia cùm ferro, & armis pro vera Religione dimicandũ fuit: Attñ eo nũc cõmendatior apud omnes, & Pio Quarto Põtifici Maximo gratior eſſe debet veſtra hęc quam ſedulo pręſtatis, opera, induſtria, ac ſancta ſolicitudo, quia non ad vnam aliquam Chriſtianæ Reipub. partem iuuandam, ſed ad vniuerſam pene ab impiorũ ſcelere, vnà cum alijs, quibus Eccleſiæ ſalus curæ eſt, vindicandã prompto, & alacri animo accurriſtis. Quòd igitur Sãcta Synodus ad officiũ ſuũ pertinere exiſtimauit, primum quidem vos Oratores præſtantiſsimi ſaluos, & incolumes aduenisse tã vehemẽter lætatur,

vt

vt de eo etiam maximas gratias Deo optimo, & immortali nullum neque agẽdi, neque habendi finem faciat: quippe cùm præter optimi, & Christianissimi Cæsaris Fetdinãdi, in cuius fide, & cliẽtela potissimum conquiescit, Regumq; ac principum egregiam erga se voluntatem, & propensionem, magnum etiã præsidium in vestræ laudatissimæ nationis studio ad ea perficienda iam pridem collocarit, quæ Pius Quartus diuino quodam beneficio turbulẽtis hisce temporibus Ecclesiæ Põtifex datus, rite & legitime cõuocato Generale Cõcilio instituit. Hoc aũt Sãcta Synod. de optimo Heluetiorũ animo antea sẽper cognito, ac perspecto eò magis sibi nũc pollicetur, cũ Vos tales Viros ad tãtę legationis munus obeundũ delectos esse animaduertat, quorum in altero maximarũ rerũ vsũ, summamq; bellicæ virtutis laudem; in altero summã Ecclesiasticæ disciplinæ grauitatẽ, Religionẽ, doctrinam; in vtroque autem incredibilẽ in Deũ pietatẽ, & in Sanctam Apostolicam sedem obseruantiam, & deuotionẽ

mirificè commendari nō ignorat. Quibus de causis vos iam summo amore ꝓsequitur,& in posterum omni officij genere complectitur. Quod verò in defendenda Sanctæ Dei Ecclesiæ auctoritate,& dignitate perpetuum Heluetiorū studium profitemini, de tam pia voluntate ac mente,ex qua præcipuam nominis commendationem maiores vestri sibi,& posteris compararunt,vobis Sancta Synodus tum immortales gratias agit,tum ex animo gratulatur,nec dubitat quin (adiuuante Domino) constantissima, & inuicta Natio in eadem sententia permansura sit, non solùm, quia diuturna,aut firma libertatis vestræ defensio à veræ pietatis cultu seiuncta esse non potest, verumetiam quòd tantis iam rebus pro fidei Catholicæ, & Ecclesiasticæ libertatis propugnatione fortiter,& feliciter gestis, vestri iam similes non esse vobis nunquā licebit. Mandata verò vestra quoad iuris est,libenter admittit.

COM-

COMPARITIO ORATORIS ALBERTI BAVARIÆ Ducis. Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.

Literæ. *Oratio.*
Responsum.

LITERÆ ILLVST. D. ALB. DVCIS BAVARIÆ, LECTAE IN Generali Congregatione. Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.

Euerendißimi & Illustrißimi Domini, cæterique Sacri Concilij Patres, amici honorandißimi & charissimi salutem & inseruiendi, gratificandi, paratissimam simul & amicissimam voluntatē. Mittimus iam reuerenter planè ac deuotè ad Sacrum Concil. Trident. Oratorem & Consiliarium nostrum, Doctorem Augustinum Paungartnerum, cumq; eo Theologū de Societate Iesu,

Collegij noſtri Ingolſtadienſis, Ioannem Cuuillonium, qui in tam pio, tãq; neceſſario Eccleſiæ Dei cœtu, noſtram omnino perſonam repræſentent. Pleniſſimam enim acceperũt poteſtatem, ea omnia noſtro nomine agendi & faciendi, quæ ſi præſentes adeſſemus, pro officio Pij & Catholici Principis agere atque facere, vel poſſemus, vel deberemus etiam. Quod quidem hiſce noſtris literis teſtatum abundè cupimus: Rogantes inſuper amiciſsimè, vt præfatis noſtris Oratori atque Theologo, in ijs, quæ ex noſtro Mandato proponent, dicent, aut quacunque ratione agent: nõ minor quàm nobis ipſis adhibeatur fides, beneuolentia & humanitas. Ita em̃ & certiſſimè nobis pollicemur, & Vos dignum facietis Veſtra virtute & bonitate, Nobis verò gratiſſimum officium. Chriſtus optimus Max. clementiſsimè faxit, vt quod ad ſui gloriam & Eccleſię Sponſæ ſuę ſalutẽ pijſſimè inſtitutũ eſt, optimè ac feliciſſimè cedat: Ex Ciuitate noſtra Monachio. 14. April. 1562.

Albertus Dux Bauariæ.

A TERGO.

Reuerẽdiſsimis & Illuſtriſſimis Domin. Legatis, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæterisq́ue Sacri Concilii Tridentini Patribus, Dominis & Amicis noſtris honorandiſsimis & dilectiſsimis.

ORATIO HABITA AB ORATORE ILLVSTRISSIMI D. ALberti Ducis Bauariæ in generali Cōgregatione Sacri Concilij Tridentini, sub S. D. N. Pio PP: IIII. die XXVII. Iunij. M.D. LXII. in eius Comparitione.

QVandoquidē S. D. N. aliquoties perquam paternè, atque vos ipsi Reuerendißimi & Illustrißimi Sacri Concilij Tridētini Prȩsides etiam amicè, Vt ad celebrationem huius tam Sanɫi tamque necessarij Instituti Legatos mitteret Illustriß. & Serenißimū Principem dominum Albertum Comitem Palatinū, Rheni Superioris inferiorisque Bauariæ Ducē &c. exhortati estis, sui muneris esse putauit Illustrißima sua celsitudo, ne cum Princeps sit Catholicus, nihilq́, magis elaboret, quā salua vt sit Catholica religio nostra, tā necessario tamq; Sacrosācto operi deesse videretur, decreuit sanè Legatum suum ad Concilij negocium opportunis mandatis instruɫū ablegare. Qđ qui-

quidem iam ipso facto præstans, ablega uit & misit præsentem me Illustriss. suę Celsitudinis seruitorem, cum plenissimo mandato, vt suæ Illustrissimæ Celsitudinis nomine paucula quædam Sacro Concilio proponam, & postea etiã vbi vsus & oportunitas erit, tractarem, agerem, atque efficere curarem, quæ & è honore Sacri Concilij & Illustrissimæ suæ Celsitudinis officio esse videantur.

Principio igitur tam ipsis Reuerendissimis & Illustrissimis Concilij Præsidibus, quam reliquis Reuerendiss. Patribus plurimam & deuotissimam affero Illustrissimæ suæ celsitudinis nomine salutem, amicitiam ac beneuolẽtiã. Et ꝑfecto summopere lætatur Illustriss. sua celsitudo, quod sacrosancti huius Tridentini Concilij non modò auspicato initium factum sit, sed etiã feliciter progredi actiones eius intelligantur, & quidem eo modo, vt omnes pij meritò queant felicissimum euentum sperare. Quãquam verò, siquidem est secularis, atque idcirco Illustrissimam suam celsi

tu-

tudinem minimè decet in Concilio aliquid vel decernere vel præſcribere in rebus Spiritualibus. Sed tamen ſecularium Principum, cùm interſit vel imprimis, ne q̄d auctoritatis, quo minus feruens Concilij curſus procedat feliciter, deeſſe videatur: eam tamen ob cauſam me potiſsimè miſit Tridentum, quippe vt Concilium Illuſtriſſimæ ſuæ Celſitudinis nomine cohoneſtem, cōcelebrē, ac ſi fieri poſsit, adiuuem etiam pro virili mea: hac tamen habita ratione, vt meminerim Illuſtriſs. ſuam Celſitudinem eſſe Secularem, non Spiritualem Principem; cuius ſit non dare, ſed accipere leges ab Eccleſia. Hęc etenim quoniam pia Materfamiliâs eſt, atque legitima diuinarum rerum diſpenſatrix, ſolersq́ue & ſalutaris medica, cui nullum medēdi modum præſcribere debemus, ſed morbum oſtendere, & efficacē ſperare medicinam.

Communes quidem Germanię morbos proculdubiò Reuerēdiſs. Sacri Cōcilij proceribus notos eſſe, nec dubitandum exiſtimat Illuſtriſs. ſua Celſitudo, quin

quin etiam audierint quo in ſtatu Baua ricæ gentis nunc Catholica religio ver ſetur. Quandoquidem enim aliæ prouinciæ, quæ Bauariam circumquaque propemodum cingunt, diuerſis ſunt va rijsque infectæ erroribus, eosque non fouent modo apud ſe, ſed propugnant etiam pertinaciter, propagantque quo ad fieri poteſt, ſummo ſtudio, facile exi ſtimari poteſt, quanto partim dolo, par tim manifeſta vi in Bauariam irruere conentur ſectæ, quarum aliæ quidem aliqua diligentia authoritateque Illuſtriſs. Principis mei, hactenus repreſſę ſunt, aliæ neſcimus quo Infœlici Baua riæ fato, iam in ipſa viſcera Bauariæ penetrarunt, easque nunc (quod vehemẽ ter dolendum) radices egerunt, vt vo to magis quàm facto extirpari poſſe cenſeantur. Superioribus annis habita eſt totius Prouinciæ tam in Clero quã in populo de fidr Catholica & de honeſtate morum viſitatio: In fide autem & in ipſa religione noſtra, quot re pertæ ſint & quantæ hæreſes, nimis lõ gè foret ſi omnes deberént recenſeri.

Craſsio

Crassiores igitur generatim perstringi possunt, cùm vniuersæ explicari non queant.

Reperti sunt enim inter parochos cæterosque ministros Ecclesiarũ, quorum alij sunt Zvvingliani, alij Lutherani, alij Flacciani, Alij Anabaptistæ, alij qui Manichæorum dogmata renouant, alij qui Eunomianorum, alij qui Iouinianorum, alij ꝗ aliorũ deliramẽta & errores sectãtur atq; propagãt. Hæc Catholicæ fidei nostræ zizania, quoniam Prælati pullulantia pasim in ipsis herbis non extinxerunt, & iam mox adulta extirpare non potuerũt, eo nũc res deuenit, vt si quis nunc hæc zizania eradicare conetur, metuendum sit ne bonum triticum conculcet, zizania tamen non euellat penitus. Nam huius pestis contagio, non modò in fece infimæ plebis, sed etiam in penetralibus statuum ac Reip. maxime autem mobilium ac ciuium versatur, qui ita animis errore corruptis, quotidie magis magis que vicinorũ sectariorũ cõmertio obfirmãtur, vt foris cũ aduersarijs nõ occul-

to ſentiant, domi verò nihil non ſedulò faciant, quod inuehendis erroribus per commodū ſit, & Sanctiſsimis priſcorum conſtitutionib. pernicioſum. Ita vt quacunq; omninò ratione id agant vnum, ne locus amplius relinquatur ſanæ & Catholicæ doctrinæ tutus aut integer. Vnde viri prudentes quàm difficilis ſit, & quàm periculoſa in iſtis Ducatibus gubernatio, facilè iudicare poſſunt.

Huic autem malo magnā anſam fuiſſe præbitam omnes homines ſani fatentur, cùm à Clero, tum à populo: quando hîc nullū poſsit inter doctrinā & doctorē diſcrimē cernere, ille id ſibi ſemper licere quod liberet arbitraretur. Tametſi autē degenerantis populi malitia tanta eſt, vt per ſe huic ſubſequutæ hæreticæ contagioni abundè materiam dederit, tamen dubium haud videtur, quin, cùm Clerus ſal terræ eſſe debuerit; infatuatus ſit, nec ad eam rem ad quam maximè oportebat, vtilis, magnam in Clero culpam huius mali verſari omnes ſapientes oporteat confiteri: In viſitatione nuper habita, quanta omnis

omnis generis flagitia in moribus Cleri comperta sunt: quanta socordia & supina negligentia, in quibusdam proceribus seu Ecclesiarum prælatis, auriū pudore, ne manifestentur prohibemur, ipsa morum turpitudo efflagitat, ne maneant diutius immendata. Atque hæc si quis vellet sigillatim, put per sese res ipsa habet, atque exploratè cōstat, enarrare, castis pijsque Reuerēdiss. Patrum auribus omninò fieret molestum, alijs verò qui minus firmati sunt, ingens periculosumque offendiculū præberetur. Quam ob rem Illustriss. Princeps meus hoc abundè satis existimat, si vobis Reuerendissimis & Illust. Tridentini Cōcilij Legatis atq; Patribus, saltē per occasionem insinuaretur, vt duntaxat accuratissimè vobiscum perpendatis, quàm infructuosa doctrinæ emendatio futura sit, nisi priùs Doctores, qui tanquā vasa doctrinæ iudicantur, ab omni sorde morumque fœtore, expurgati repræsententur populo. Omnes sapientes peritique viri vnanimi sententia hoc asserunt, hoc efflagitant penitùs, vt prius

Cle-

Clerus Ecclesiarumque ministri ac doctores à vitæ sordibus repurgētur, quā vlla queat fructuosa doctrinæ discussio ac determinatio fęliciter inchoari ac definiri salutariter: Deinde nec paruum momētum videtur, quod hæc pernicisa contagio non modò non cessat tam lōgo tempore, sed subinde grādescit, etiā multis varijsq; amplificata accessionib. Quippe Cler⁹ noster tātis Ecclesiæ calamitatib. nullo modo neq, afficit neq; affligitur, sed multò magis insolescit, gulæ libidinibusque indulget, ac quasi velit in contemptum Dei hominumque omni genere vitiorū se coopertum potiùs palā cognosci, quā minima aliqua in re emendatum animaduerti. Vt cętera Cleri vitia, quę cum populo communia habet, taceantur. At certe libido illa in Clero nimis libera atque notoria, propter quam is nunc potissimè infamis est, à plebe irritatoque populo alienissima esse iudicatur. Siquidem politici magistratus nullum in ciuili societate ciuem ferunt, qui palam scortetur, domique suæ quasi in publico lupuna-

ri ſcorta fouere ſtudeat. In proxima viſitatione per Bauariam facta, tam frequens concubinatus repertus fuit, vt vix inter centum tres vel quatuor inuẽti ſint, qui aut manifeſti concubinarij non fuerint, aut clandeſtina matrimonia nõ contraxerint, aut vxores palam non duxerint. Quæ morum turpitudo in Clẽro, vehementer offendit imperiti populi animos, tantoperè, vt Sacerdotium vna cum ſacerdotibus, Doctrinam vnà cum doctoribus execretur, dirisque deuoueat. Ita vt ſit confeſtim paratus ad quamuis ſectam exire potiùs, quam redire velit ad Eccleſiam.

Præterea nec pauci homines à nobis deficiunt ad ſectarios ob vtriuſque ſpeciei prohibitionem, cùm arbitrẽtur de cõmunione vtriuſquẽ ſpeciei expreſſum Dei verbum extare, de vna ſpecie nullum reperiri. Huc accedit, quòd vtriuſque ſpeciei vſus, non modò in primitiua Eccleſia, ſed etiã nũc oĩbus Orientalib. Eccleſijs frequẽs eſt, & quidem

cele-

celeberrimus: quin nec Romana Ecclesia olim ab eodem vsu abhorruit, quemadmodum ex varijs diuersisq; historiarum monumentis edoceri potest. Nec sanè id parũ mouet homines, presertim in Bauaria, quod Paulus III. edita bulla sua concessit Germanię Episcopis potestatem communicandi populum sub vtraque specie. Quod quidem summi Pontificis Decretum vrgent summi & infimi, Illustrissimumque meum Principem eam ób causam vehementer culpant, quasi (quòd abest planè) diuinam institutionem contra expressum Dei verbum inuideat subditis suis. Ea inuidia, quoniam Illustriss. sua celsitudo vehementer grauatur, frequentius subditorũ querelis apud alios Germaniæ Principes odiumque hoc sui æquè domi ac foris adeò subinde exasperatur, atq; increbescit, vt plerique quibus veloces pedes sunt ad effudẽdũ sanguinem, nihil expectẽt auidius, quã aliquam præberi mouendis tumultibus occasionem. Hinc procul dubio Reuerendiss. Illustriss. S. Concilij Præ-

ſidentes atque Patres perſpicuò vident quanto in periculo verſetur Illuſtriſs. & Clementiſs. Princeps, propter cohibitionem vtriuſque ſpeciei. Itaque libere fatetur, niſi authoritate Tridentini Concilij hiſce malis, quæ à nobis commemorata ſunt, ſalutaris medicina primo quoque tempore adhibeatur, Illuſtriſs. ſuam celſitudinem nullo modo in tanta animorum exacerbatione ſubditos ſuos regere poſſe, atque in legitima obedientia continere aliter, niſi vt magno ſuo dolore & haud incerta Syncera Religionis iactura inuitus aſpiciat tandē, quod prohibere ſolus nequeat.

Quanquā verò, ſicuti anteà dictū eſt, Illuſtriſs. & Clemētiſs. Princeps meus hæc grauamina eo animo nō proponat Sacro Cōcilio, quaſi præiudicium aliquod adferre, aut iudicium auferre velit, cùm non ignoret quid poſtulet officiū ſecularis Chriſtiani Principis, quem deceat ſe obedientem Apoſt. Sedis filium & non iudicem controuerſæ religionis in Concilio exhibere. Quapropter cum hæc talis ſuſpicio procul à per-

persona Illustrisimæ suæ celsitudinis submota sit, tum illud non dedecere se arbitratur, Si saltem quid sibi hisce malis remedij salutariter adhiberi posse videatur, familiariter & quasi consultādi gratia S. Concilio insinuet.

Primùm igitur quantum attinet ad submouēda publica scandala Cleri, quibus imperitus populus permotus subinde magis magisque efficitur à Catholica religione nostra alienior, Illustrisima celsitudo sua putat huic communi morbo duobus remedijs occurri posse. Quorum prius, vt Clerus iuxta antiquos Canones reformetur, Alterū: vt Prælati dent operam erigendis domesticis scholis, & amplificandis publicis academijs. Reformare mores Cleri sæpius à diuersis Germaniæ Episcopis tentatum est parum fœliciter, ac sine omni fructu: quemadmodum re ipsa compertum est, cùm tam ardua negocia, non tam singulorum Præsulum authoritas quàm consensio vniuersorum rectisimè vtilisimeque expediat, dum alij, ne suos capitulares confratres of-

ſenderent, conniuere viſi ſunt: alij, ſi quid tentarunt (vt fecerunt certè quidam optimi Antiſtites) nihil tamen effi cere idcirco potuerũt, quod Coëpiſcopi cæteri idem non vrſerunt, reforman di inſtitutum. Quocirca exiſtimat om nem priuatam reformationis operam inutilem fore & infructuoſam, niſi eo acceſſerit Generalis Cõcilij authoritas ac legitima executio decretæ reformationis.

Nec verò ignorat Illuſtriſſimus Prin ceps, quid à plæriſq; ne ſeria aliqua mo rum repugnatio ſuſcipiatur obijci ſoleat. Cùm verendum ſit, ſi Clerus ex rigo re antiquiorum Canonum reformari debeat, fore omnino, vt plærique omnes, prǽſertim Parochi Parochiarumq; miniſtri, (qui ferre oẽs cõcubinarij ſũt) ſuas Eccleſias deſerant & confugiant ad ſectarios, vbi concubinas liceat in vxores ſumere; & vnumquemque ex li bertate carnis, ita ſicuti velit, viuere. Ne gari haud poteſt, quin hæc omnia in malis ſacerdotibus expectanda ſint, in bonis autem nullo modo. Verum vt-

cunque

cunque hoc metuendum videatur, non defuit tamē olim, nec nunc deest huic malo nodo congruens cuneus. Nam diligentem operam impendere Antistites debebant, educando Ecclesiasticæ iuuentutis semenario, & quo in locum eorū, qui vel apostasia abrepti, vel morte defuncti essēt, restitui possent. At enim verò hæc necessaria diligētia cū neglecta est, atque hinc ista honesti Cleri inopia emersit: inprimis necessarium videtur, vt summo studio Sacrosancta Synodus Tridentina legittimum aliquem modum excogitet, quo inopia Cleri auferri possit, copia restitui. Multæ enim adhuc sunt in Catholicorum principum Territorijs opes: quarum liæ in continua Symonia versantur: aliæ tenentur ab hominibus indoctis, impuris, inutilibus: aliæ etiam per fraudem eorum, qui bona vel maximè tueri debuerant, extinguuntur passim, ab Ecclesijs alienatæ & translatę in vsus prophanos. Nec dubium est, quin si hæc Ecclesiastica bona in certum ordinem redigerentur, posse in-

de ſelectum aliquem & copioſum Eccleſiaſtici ſeminarij in iuuentute plātari cœtū, & ex eo cœtu ſubinde, vbi neceſſariæ vtilesque perſonæ requirerentur, tanq̃ ex inſtructa officina cateruatī depromi. Atqui verò ſi hac via collabeſcenti Eccleſiæ occurſum nō fuerit, timendū prorſus, ne aliquādo Catholicos, tam ui ſectariorum expugnatos eſſe, quàm domeſticis copijs deſtitutos perijſſe, conqueri oporteat.

Quapropter Illuſtriſsimus Princeps amicè ſubmiſſeq; admonet S. Concilij Reuerendiſs. ac Illuſtriſs. Dominos Legatos cæterosque Patres vt hanc rem ſibi velint imprimis eſſe curæ, ne poſthac tanta educandæ iuuentutis negligentia Prælatis permittatur. Sperandū enim magnopere, mirabiliter ſuas Eccleſiæ vires pedetētim reſtitui poſſe, ſi ſedulò operam nauaremus erudiendæ copioſæ iuuentuti, & ordinādis fouendisque pijs ac doctis hominibus, qui Eccleſiá doctrina aduerſus hęreſes tueri queāt, & ſubmouendis inutilib. flagitioſisque ſacerdotibus, qui ſuis morib.

tur-

turpiſſimis Eccleſiam vehementer deformant,& ſua inſcitia labefactant non mediocriter.Illuſt.verò Princeps meus quid grauiſſimis ſumptibus & perpetuo ſtudio hac in re conatus ſit, referre iactanter minimè cupit;teſtes autem habet quàmplurimos, tam eos ipſos quos liberaliſſimè etiamnũ fouet Doctores, Profeſſores atque Sacerdotes,quàm vicinos Prouincialesq́ue Epiſcopos,& alios etiã Catholicæ Religionis amãtes.

Cæterùm exiſtimant pleriq; viri rerum Germanicarum periti,tale nunc eſſe in Germania ſeculum, quaſi quãdam occultam naturæ vim, quæ non modò omnes libidinoſos,ſed etiã moderatos, vereq́ue Catholicos eò perduxit,vt plerique omnes caſtum matrimonium cõtaminato cælibatui præferendum arbitrentur.Quam ob rem animaduertitur paſsim præclara ingenia, doctiſſimosq; homines ducere vxores malle,vt careãt Eccleſiaſticis beneficijs,quàm Eccleſiaſtica beneficia acceptare & carere vxoribus.Videlicet cùm videant reliquam Cleri multitudinem gulæ, libidinumq́;

flagitijs coopertum, magno detrimento esse ac dedecori Catholicæ Religioni, ne ipsi in hoc contaminationis grege versari cogantur, eorumq́ue videri consimilimos. Hinc etenim doctorum hominum in Clero penuria extitit, hinc Cleri detestanda inscitia traxit originẽ, hinc Hæretici sumpserunt vires, Ecclesia verò debilitata est. Periti igitur qui pressius hæc negotia accuratiúsque discusserunt, existimant quòd ad subleuandam penuriam docti idoneiq́ue Cleri, vix alia ratione, prȩsertim hac ætate nostra in Germania Clerus instaurari ac saltem ad obeunda necessaria Ecclesiæ munera satis frequens haberi queat, nisi more primitiuæ Ecclesiæ docti mariti & ad docendum instructi, admittantur ad sacros ordines; prȩsertim verò ad prȩdicandum & amplificandū populo verbum Dei. Legis enim diuinæ cùm non sit, vt oporteat hominem Sacerdotem esse cœlibem, siquidem constet ex veterum monumentis atque historijs, maritos Sacris ordinibus initiatos esse, & nō modò ad Sacerdotij dignitatem, sed

etiam

etiam ad sublimitatem Episcopi perueuenire. Quapropter hanc rem videri eiusmodi esse, cum qua ius diuinum non sit, vt S.D.N. Sacrique Concilij auctoritas posit ex instinctu diuino id statuere pro necessitate laborantis Ecclesiæ, quò status Cleri instaurari queat, ac vires sectariorum infirmari. Verùm hoc non aliter in Concilio proponi iusit Illust. Princeps meus, nisi vt Reuerēd. Patres Germaniæ morbos tanto diligētius inspicere queant, & quid remedij salubriter adhibendum, iudicent, oportuno loco & tempore constituere.

Postremò verò, quia fuit hoc consilium statim ab initio huius exortæ dissensionis piorum doctissimorumque hominum, ne tantopere ob vnius alteriúsue Speciei vsum tanta certamina instituerentur, ipso rei euentu animaduersum est, quod plerȩque Prouinciȩ in Germania, in obedientia Sedis Apostolicæ retineri potuissent, ab omni reliqua sectariorū labe immunes; si moderatio quædā in re, natura sua indifferēte, admissa fuisset. At verò cū populus vtriusq; Speciei

vium, quasi ex diuina institutione sibi deberi arbitraretur, cumque vicissim is vsus à Prælatis constanter denegaretur; surreptitij sectarum duces eam occasionem nacti, sub prætextu diuinæ institutionis & cõcepto odio irati populi, nõ solùm hoc sanctę Eucharistię Sacramẽtum penitùs prophanarunt, sed etiam sub eodem prætextu diuersa hæresum semina longè lateq; adeò efficaciter dispersérunt, vt nunc occasione vtriusq; speciei nõ modò populi Germaniæ, sed et reliquæ Nationes instar torrentis ab Ecclesia Catholica defluere videantur. Vt autem hæc ista tã frequens defectio, tamque feruens decursus saltẽ inhiberi aliquo modo posit, prudentiũ virorũ iudicium est, si S. D. N. ex plena potestate sedis Apostolicæ & ex iudicio S. Tridentini Concilij, Laicis vtriusque speciei communionẽ benignè largiretur, fore, vt qui hactenus Sedi Apostolicæ obedientes remãserint, in posterũ quoque obedientes permansuri, ac si qui leniter deflexerint, ad obedientiam reuersuri existimentur, quemadmodum in

non-

nõnullis cognitũ eſt, qui cũ ex indulgẽtia Pauli Tertij compotes deuotionis ſuæ facti eſſent, reuerſi ſunt ad Eccleſiam.

Cùm igitur hæc tria, turpis vita Cleri, concubinatus Sacerdotum, & prohibitio vtriuſque Speciei principales cauſæ ſunt, cur tanto odio Catholicorũ, tantoq; ſtudio nouitatis, Populi, Nationeſq́ue ab obedientia Apoſtolicæ ſedis reſiliant, conferantq́ue ſe ad diuerſos ſectarum Duces, periti ſanè Catholici viri arbitrantur, nullis alijs præſidijs hoc tempore populum ſtudio nouitatis tumeſcentem, ne ſenſim in manifeſtã defectionem prorumpat, in obedientia Sedis Apoſtolicæ retineri poſſe, quàm ſi ad ſubmouendos vitioſos Sacerdotes, idoneus Clerus ex inſtauratis ſcholis, copiosè educaretur: ad tollendum turpem concubinatum caſtis maritis Sacri ordines concionandiq́; in primis facultas, conferrentur: ad placandos irritati populi animos, vtriuſque Speciei vſus permitteretur. Quia verò dubium non eſt, etiam ſi hæc tria ex quadam Catholi-

cæ matris Ecclesię indulgētia per aucto-
ritatē præsentis Concilij ritè ordinaren
tur, tamen sectarios duces seductosque
populos idcirco ad Ecclesiam non reuer
suros esse, cùm palam editis libris nō du
bitent obfirmare sese, quod nunquam
velint Romanis Pontificibus vllam obę
dientiam præstare. Itaque non vult Il-
lustrissimus Princeps meus hanc suam
sententiam sic accipi, quasi illis tribus
concessis, putet Hæreticos posse ad Ec-
clesiam reduci, sed eam esse multorum
piorum hominum opinionem, quod
isto modo Catholici populi reliquiæ in
Germania confirmari atque retineri a-
liquo modo possint, cùm hoc tempore
non tam necessarium videatur, vt refu-
tentur aduersarij, quàm vt queāt fulciri
domesticæ ruinæ nostræ, quæ nunc non
minus domi graues sunt, quàm foris
aduersariorum machinationes. Atque
hoc illi, qui enodatius præsentis Eccle-
siæ statum ad limam ducunt, eo inter-
pretātur, vt opinentur in præsenti Con
cilio Tridentino nihil prius ducendum
esse, quàm vt ante omnem cuiusuis do-
gma-

gmatis explicationem, necessariò præcedere debeat eiusmodi morum in Catholico Clero rebúsque Ecclesiasticis, (de quibus paulò ante facta mentio) reformatio; Vt cùm personæ Clericales, pristinæ innocentis vitæ suæ testimonium vulgò receperint, tandem maiori apud populum auctoritate ac fide id possint, quod in Catholica fide nostra verũ est, constanter docere, quod falsum refellere. Nec est vllus persuadendi modus, quo Clerus populo reconciliari potest, & audientium sibi parare aditum, nisi palam constet anterioris vitæ inquinamenta abiecta esse, atque purioris vitæ documenta palàm exhibeantur. Quocirca omne Tridentini huius Concilij studium prorsus inane futurum creditur, nisi omnis huius mali origo atque scaturigo, quasi in ipso fonte, hoc est, in Clero eluatur atque repurgetur, quo meliore auspicio repurgata fontis origo, in reliquos vniuersæ Ecclesiæ riuulos deduci posse, vulgò cognoscatur. Postea verò, quum talis facta reformatio, cùm etiam honestioris Cleri

atque

atque doctioris suppeditata est copia; cùm turpem cõcubinatum Sacerdotes deposuerunt, receperuntq; vicissim sui licitam medicinam à Concilio suppeditatam, siue constantem spontanei voti obseruantiam; cùm etiam populus adhuc Apostolicæ Sedis auctoritate non prorsus exautoratus, de Communione vtriusque speciei mediocriter placatus existimatur, tunc denique tempus erit, cùm omnia nostra domi fieri confirmatiora, vt de dogmatibus ineatur aliqua solidior disceptatio aduersus hæreses. Qualis autem & quæ hæc disceptatio cum fructu Catholicæ Religionis suscipi possit, Illustrissimus Princeps meus solus non scit fortasse optimè, sed intelliguntur piorum hominum & Catholicorum hac de re nõ inanes voces haud obscurè. De qua etiam, si suæ quoq; Illustrissimæ Celsitudinis opinio aliquãdo requiratur, posset ea quę aliquo modo explorata sunt, non importunè referre. Verùm hoc tempore quando hoc tantum est propositum Legationis, Illustrissimæ Celsitudinis suæ nihil aliud velle

velle in mediũ Cõcilij per me afferri, nisi vt cogitetur, nõ tã quomodo vel refutari sectarij queãt, quod durũ est, vel reduci, quod multo magis dubiũ, sed potiùs quomodo hæ afflictę Catholici populi reliquię possint corrobarari, stabiliri atq; reduci ad meliorẽ Ecclesiæ statũ. Nõ.n. videtur satis oportunũ, velle omni conatu aduersę religionis copias inuadere, & nõ prius omne studiũ impẽdere, vt ante oĩa nostrę vires rectè domi cõstitutę sint, & ita quidẽ cõfirmatæ, vt tã singulę q̃ vniuersę, vniuersis ac singulis cõtrarijs possint opponi feliciter.

Reuerendiss. autem Illustrissimique Sacri Cõcilij Legati cæterique Patres, hanc Illustrissimi & Catholicissimi Principis mei qualemcunque suggestionẽ, forsitan non satis elaboratam, amicam tamen beneuolentissimamque, suapte natura boni consulẽt. Constãter enim sperat, nihilque penitus dubitat Illustriss. sua celsitudo eidem Sacrosanctæ Tridentinæ Synodo hanc suã deuotissimam iuuandæ Ecclesiæ deliberationẽ, si nõ inseruire commodissimè, vlterius

tamen de grauissimis istis Ecclesiæ afflictionibus cogitandi materiam & occasionem subministrare posse: Deũ enim summum testatur nihil esse eorum omnium per me propositorũ, quæ ipse temere absque cõsilio sibi expetat, ac nõ potius extrema esse Reip. Christianę adhibenda remedia putet: Ad illũ ipsum Illustrissimũ & pijssimũ Principẽ meũ quod attinet, ita firmissimè aĩo propositũ habet, cumq́; Dei beignitate auitis in religiõe & doctrina Catholica vestigijs fortiter insistat, nihil existimat tam necessariũ, tãq́, piũ vitę suę munus, quã id pro virili efficere & obtinere, vt ij, quos regẽdos tutandosq́; Deus illi cõmisit, perpetuo secum habeãt rectè, orthodoxè, & Catholicè credendi, pieq́; secundũ instituta Patrũ viuendi cõmoditatem. Gratissimũ verò quouis tẽpore Illustriss. suæ celsitudini futurum est, si quæ hucusque in religionem Catholicam præstitit libentissimo sanè animo officia auctiora posthac & cumulatiora ingenti subditorum ac Patriæ fructu, reddere vlla ratione poterit. Dixi.

RES-

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE Oratoris Illustrißimi D. Alberti Ducis Bauariæ in Generali Congregatione Die. XXVII. Iunij M.D.LXII.

Xcellẽs Doctor, & Magnifice D. Orator, in magna expectatione S. Synodus vsq; ad hãc diẽ fuit, vt aliquis ex nobilissimis Germaniæ Principibus ad hoc Sacrũ Cõciliũ accederet, & sua præsentia eam pietatem in Catholicam Ecclesiã declararet, quæ in primis à Principibus viris expectari debet: vel si ipsi grauioribus negocijs impediti adesse non possent, Oratores suos mitterent, qui optimam illorum voluntatem profiterentur. Inter cæteros autem, à quo omnia pietatis officia Sãcta Synodus expectãda esse semper existimauit, Eccellẽtissimus & Illustrissimus D. Albertus Bauariæ Dux extitit, qui veram, & Catholicam Religionem à Clarifs. & Nobilifs. maioribus suis traditam; tãta fide & cõ-

ſtantia conſeruauit, vt hiſce miſeris tẽporibus in tota Germania firmiſſimũ Sanctæ Apoſtolicæ Eccleſię propugnaculũ iure optimo habẽdus ſit. Cũ igitur graues rationes prohibuerint quò minus ipſe huc accederet, ſuumq; egregiũ animum S. Synodo coràm declararet, quod quidem eum præſtiturum eſſe, ſi per alias occupationes ſibi licuiſſet, dubitare nõ poteſt, ſumma lætitia affecta eſt, cùm virũ optimis artibus præditũ ſuæ volũtatis teſtem, ac veluti obſidem huc allegauit. Sperat enim fore, vt eius auctoritas nunquã defuiſſe videatur ad ea peragẽda, quæ Sanctã Dei Eccleſiã quacunq; ratiõe iuuare poterũt. Quod igitur reliquum eſt, te Magnifice Orator, Sancta Synod. benigne accipit, mãdatumq; tuũ, prout iuris eſt, libẽter admittit, daturaq; eſt operã, quod quidẽ hactenus diligẽter, & ſedulò curauit, vt ea oĩa piè & religioſè conſtituãtur, quĩbus Dei cultus magis amplificari, & fideliũ ſaluti ac tranquillitati cõmodiùs cõſuli poſſe, afflãte Sprituſancto, qui optimorũ conſiliorũ auctor eſt, iudicarit.

COMPARITIO ORATORIS SIGISMVNDI REGIS

Poloniæ. Die XXIII. Octob. M. D. LXII.

Literæ. Oratio. Responsum.

LITERÆ SIGISMVNDI REGIS POLONIAE, EXHIBITAE

ab eius Oratore in sua Comparitione Die XXIII. *Octob.* M. D. LXII. *in Generali Congregatione.*

SIgiſmundus Auguſtus, Dei grã tia, Rex Poloniȩ: Magnus Dux Lituaniæ, Ruſsiæ, Pruſsiȩ, Maſoniæ, Samogitiæq;, &c. Dominus & hȩres, Reuerẽdiſsimis In Chriſto Patribus, Dominis Sanctæ Eccleſiæ Rom. Cardinalibus, ac Sacroſancti Concilij Tridentini Legatis, cæterisq; Reuerendis & Venerabilibus Dominis Epiſcopis, Abbatibus, Ordinũ Generalibus, ac alijs omnibus Vniuerſale Oecumenicum Concilium Tridenti repræſentantibus, amicis noſtris chariſsimis, ſalutem, & beneuolentiæ noſtræ commendationem. Reuerendiſsimi in Chriſto Patres, & R. ac Venera-

nerabiles Dñi Amici N, charifs. Fecimus pro officio noſtro Regio, vt ad hũc celeberrimũ & Sacroſanctũ Dominationum veſtrarũ conuentum ablegaremus noſtro nomine Reuerẽdũ in Chriſto Patrem, Dominũ Valentinũ Herburtũ Epiſcopum Præmiſlieñ. Oratorẽ noſtrũ. Cui quoniam noſtro nomine quædã ad Dominationes Veſtras renũtianda cômiſimus, ab illis petimus, vt eum differentẽ benignè audiant, ipſiúſque verbis nõ multò minus quàm noſtris fidẽ adhibeant. Quas optimè valere cupimus. Datæ Vilnæ, Die VI. Mẽſis Septemb. Anno Dom. M. D. LXII. Regni verò noſtri, Anno XXXIII.

Sigiſmundus Auguſtus Rex.

A TERGO.

REVERENDISSIMIS IN CHRISTO *Patribus, Dominis Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinalibus, ac Sacroſancti Concilij Tridentini Legatis, cæteriſq; Reuerẽdis ac Venerabilibus Dominis Epiſcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alijs omnibus Vniuerſale Oecumenicum Concilium Tridenti repræſentantibus, Amicis noſtris chariſſimis.*

ORA-

ORATIO HABITA A R. D. VALENTINO EPISCOPO PRÆmisliensi, Oratore Sereniss. D. Sigismūdi Regis Poloniæ, in eius Cōparitione in Generali Congregatione. Die XXIII. Octob. 1562.

Erenissimus & clemētissimus Dominus meus Rex, Illustrissimi Sedis Apostolicæ Legati, Amplissimi Oratores, Reuerendissimi in Christo Patres, Venerabilesque viri, eo nomine quòd hoc Sacrosanctum Concilium, tam necessario tempore coactum sit, Ecclesiæ Dei vnicæ dilectæ in Domino nostro Iesu CHRISTO parenti suæ, vehementer gratulatur. Cui prauis & perniciosis impiorum hominum opinionibus, ceu violentissimis tempestatibus iactatę atque afflictæ, nihil oportunius, nihilque magis necessarium, quàm hoc Sacrosanctum Concilium accidere potuisse existimat. Scit enim Sacra illius Maiestas eius generis tempestates, nulla re

commodius, q̃ Oecumenicis Concilijs, posse, aut vnquam potuisse ab Ecclesia Dei propulsari. Et vt ex optimo animo Serenissimus Rex hoc tam peropportunum, & pernecessarium negotium Ecclesiæ Dei gratulatur: sic de singulari vestra pietate, omnia præclara, atque egregia sentiēs, facilè sibi persuadet Vos vnũ id agere, in id vnum incumbere, vt salutaribus huius Sacræ Synodi Concilijs, tam horribilis Ecclesiæ Dei tempestas componi, aut disijci poßsit. Et est (Deo opt. Max. sit gratia) Sereniß. Regis *mei* hæc de Vobis opinio minimè vana. Nã video omnes curas cogitationesq́ue vestras in salutem Ecclesiæ Dei conuersas, video Vos ea de re vehementer esse solicitos. Est omnibus Catholicis Viris, semperq́ue erit Serenißimo Regi meo grata, & iucũda vestra tam necessaria, & pia solicitudo, eam Vos memores salutis vestræ non debetis deponere. Hæc enim muneris nostri cõditio, nobis diuinitùs data est, vt omnes curas solicitudinesq́, patienter perferamus, dùm ijs rebus Ecclesię Dei pax, ac tranquillitas salusq́ue paria-

pariatur. Et eò certè id nobis diligẽtius faciẽdum eſt, quod niſi id fecerimus, certò ſcimus nobis illam æternam curã atque ſolicitudinem, quæ inſtar peſtiferi vermis conſcientiam conficit, eſſe ſubeundam. Sed non eſt quòd quiſquam vereatur commiſſuros vos vnquam, vt curæ aliquid & diligentiæ prætermittatis, in hoc Sacroſancto Concilio optato fine terminãdo. Nam cùm obſeſſa impiorum hominum furore, velut facibus ac telis ad vos tendat ſupplex manus Catholica Eccleſia, vobis ſe, vobis gregem precioſo ſanguine Domini N. Ieſu Chriſti redemptum, vobis aras, templa, ipſumq; ſummum Dei Opt. Max. cultum cõmendans; eritis ne tam duri, vt illam in extremo diſcrimine deſeratis? nec de illius ſalute, inſtituta cõſilia inire perſeueretis? Vos verò pro veſtra pietate, non modò id non facietis, ſed ne cogitabitis quidẽ. Quòd autem in tanta oppugnatione, ac magnis procellis Eccleſię, Sacroſanctum hoc Concilium velut præſens auxilium, ac gratiſsimus Sol illuxit id primum Dei benignitati, deinde Beatiſs. ac Maximo

Pontifici Pio Quarto meritò acceptũ ferre debemus. Quas enim ille Põtifex impensas, quos labores, quas curas non suscepit ac pertulit, priusquàm hunc Vestrũ Sanctissimũ grauissimũque cœtũ coëgit? Quæ igitur illi pro tam ingenti diuinoq; beneficio præmia, quæ honoris insignia, quæ laudum munimenta ab Ecclesia Dei nõ debentur? Sed cùm ille suo tam præclaro ac egregio facto contentus, ista non postulet, hoc tamen vel inuitus consequetur, quod id illius præstans in Ecclesiàm Dei beneficium mortalium memoria aletur, sermonibus crescet, atque literarum monimẽtis inueterascet, corroborabitq;: ac ita demum sempiternum est futurũ, nec illud vnq̃ ætas conticescet. Neque verò vlla illud non opportunè Dei benignitate accidit, quod ad Ecclesiæ salutem defendendam tuẽdamq; Pius, & Inuictiss. Imperator, ac alij Catholici Reges, Prĩcipes, Resque pub. magno studio, vt ex hac Oratorum clarissima, magnaq; frequentia cognosci potest, consentiunt. Quid Sereniss. ac clemẽtiss. Dominus

meus

meus Rex diſſenſit ne ab hac tã pia cauſa à reliquis Catholicis Regibus? Is verò cùm illis mẽte, volũtate, ſtudio ac virtute, ad cõſeruandum veterem illũ Catholicæ Religionis ſtatum vehementer cõſenſit. Ac in eo ſtudio ſe Regijs facultatibus ſuis huic Sacro S. Concilio non defuturum offert atque pollicetur. Nã cùm is Sereniſs. Rex meus ſapiẽtia, iuſtitia, fortitudine, temperãtia, omniq; illo pulcherrimo choro virtutũ ſtipatus, ac in primis ornatus ſit: tum pietatis tãto, quãtus eſſe maximus poteſt, lucet ſplendore. Quot enim is Templa, delubraq; honoris, & cultus Dei Opt. Max. gratia magnificè extruxit, ac copiosè ampliſſimeq; ditauit? Quantum extat eius ſtudium in vera Religione augenda, dilatanda, ac etiã ad Barbaras gẽtes Regno ſuo vicinas proferenda? Iã verò quanto ſtudio cõtendat, & elaboret, vt hęc lues tetra, quæ noſtro ſeculo pleraſque Europæ Prouincias peruagata eſt, ſi minus funditùs euelli, ſaltem reprimi, & ſopiri queat, nos qui Regni illius incolæ ſumus, teſtes locupletes eſſe poſſumus.

cæ matris Ecclesię indulgētia per auctoritatē præsentis Concilij rite ordinarentur, tamen sectarios duces seductosque populos idcirco ad Ecclesiam non reuersuros esse, cùm palam editis libris nō dubitent obfirmare sese, quod nunquam velint Romanis Pontificibus vllam obędientiam præstare. Itaque non vult Illustrisśimus Princeps meus hanc suam sententiam sic accipi, quasi illis tribus concessis, putet Hæreticos posse ad Ecclesiam reduci, sed eam esse multorum piorum hominum opinionem, quod isto modo Catholici populi reliquiæ in Germania confirmari atque retineri aliquo modo possint, cùm hoc tempore non tam necessarium videatur, vt refutentur aduersarij, quàm vt queāt fulciri domesticæ ruinæ nostræ, quæ nunc non minus domi graues sunt, quàm foris aduersariorum machinationes. Atque hoc illi, qui enodatius præsentis Ecclesiæ statum ad limam ducunt, eo interpretātur, vt opinentur in præsenti Concilio Tridentino nihil prius ducendum esse, quàm vt ante omnem cuiusuis dogma-

gma-

gmatis explicationem, necessariò præcedere debeat eiusmodi morum in Catholico Clero rebúsque Ecclesiasticis, (de quibus paulò ante facta mentio) reformatio; Vt cùm personæ Clericales; pristinæ innocentis vitæ suæ testimonium vulgò receperint, tandem maiori apud populum auctoritate ac fide id possint, quod in Catholica fide nostra verũ est, constanter docere, quod falsum refellere. Nec est vllus persuadendi modus, quo Clerus populo reconciliari potest, & audientium sibi parare aditum, nisi palam constet anterioris vitæ inquinamenta abiecta esse, atque purioris vitæ documenta palàm exhibeantur. Quocirca omne Tridentini huius Concilij studium prorsus inane futurum creditur, nisi omnis huius mali origo atque scaturigo, quasi in ipso fonte, hoc est, in Clero eluatur atque repurgetur, quo meliore auspicio repurgata fontis origo, in reliquos vniuersæ Ecclesiæ riuulos deduci posse, vulgò cognoscatur. Postea verò, quum talis facta reformatio, cùm etiam honestioris Cleri

atque

atque doctioris suppeditata est copia; cùm turpem cõcubinatum Sacerdotes deposuerunt, receperuntq; vicissim sui licitam medicinam à Concilio suppeditatam, siue constantem spontanei voti obseruantiam; cùm etiam populus adhuc Apostolicæ Sedis auctoritate non prorsus exautoratus, de Communione vtriusque speciei mediocriter placatus existimatur, tunc denique tempus erit, cùm omnia nostra domi fieri confirmatiora, vt de dogmatibus ineatur aliqua solidior disceptatio aduersus hæreses. Qualis autem & quæ hæc disceptatio cum fructu Catholicæ Religionis suscipi possit, Illustrissimus Princeps meus solus non scit fortasse optimè, sed intelliguntur piorum hominum & Catholicorum hac de re nõ inanes voces haud obscurè. De qua etiam, si suæ quoq; Illustrissimæ Celsitudinis opinio aliquãdo requiratur, posset ea quę aliquo modo explorata sunt, non importunè referre. Verùm hoc tempore quando hoc tantum est propositum Legationis, Illustrissimæ Celsitudinis suæ nihil aliud velle

velle in mediũ Cõcilij per me afferri, ni ſi vt cogitetur, nõ tã quomodo vel refutari ſectarij queãt, quod durũ eſt, vel reduci, quod multo magis dubiũ, ſed potiùs quomodo hæ afflictę Catholici populi reliquię poſſint corrobarari, ſtabiliri atq; reduci ad meliorẽ Eccleſiæ ſtatũ. Nõ. n. videtur ſatis oportunũ, velle omni conatu aduerſę religionis copias inuadere, & nõ prius omne ſtudiũ impẽdere, vt ante oĩa noſtrę vires rectè domi cõſtitutę ſint, & ita quidẽ cõfirmatæ, vt tã ſingulę q̃ vniuerſę, vniuerſis ac ſingulis cõtrarijs poſſint opponi feliciter.

Reuerendiſs. autem Illuſtriſſimique Sacri Cõcilij Legati cæterique Patres, hanc Illuſtriſſimi & Catholicisſimi Principis mei qualemcunque ſuggeſtionẽ, forſitan non ſatis elaboratam, amicam tamen beneuolentiſſimamque, ſuapte natura boni conſulẽt. Conſtãter enim ſperat, nihilque penitus dubitat Illuſtriſs. ſua celſitudo eidem Sacroſanctæ Tridentinæ Synodo hanc ſuã deuotiſſimam iuuandæ Eccleſiæ deliberationẽ, ſi nõ inſeruire commodiſſimè, vlterius

tamen de grauissimis istis Ecclesiæ afflictionibus cogitandi materiam & occasionem subministrare posse: Deū enim summum testatur nihil esse eorum omnium per me propositorū, quæ ipse temere absque cōsilio sibi expetat, ac nō potius extrema esse Reip. Christianę adhibenda remedia putet: Ad illū ipsum Illustrissimū & pijssimū Principē meū quod attinet, ita firmissimè aīo propositū habet, cumq; Dei beignitate auitis in religiōe & doctrina Catholica vestigijs fortiter insistat, nihil existimat tam necessariū, tāq, piū vitę suę munus, quā id pro virili efficere & obtinere, vt ij, quos regēdos tutandosq; Deus illi cō misit, perpetuo secum habeāt rectè, orthodoxè, & Catholicè credendi, pieq; secundū instituta Patrū viuendi cōmoditatem. Gratissimū verò quouis tēpore Illustriss. suæ celsitudini futurum est, si quæ hucusque in religionem Catholicam præstitit libentissimo sanè animo officia auctiora posthac & cumulatiora ingenti subditorum ac Patriæ fructu, reddere vlla ratione poterit. Dixi.

RES-

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE Oratoris Illustrißimi D. Alberti Ducis Bauariæ in Generali Congregatione Die. XXVII. Iunij M.D.LXII.

Xcellēs Doctor, & Magnifice D. Orator, in magna expectatione S. Synodus vsq; ad hāc diē fuit, vt aliquis ex nobilissimis Germaniæ Principibus ad hoc Sacrū Cōciliū accederet, & sua præsentia eam pietatem in Catholicam Ecclesiā declararet, quæ in primis à Principibus viris expectari debet: vel si ipsi grauioribus negocijs impediti adesse non possent, Oratores suos mitterent, qui optimam illorum voluntatem profiterentur. Inter cæteros autem, à quo omnia pietatis officia Sācta Synodus expectāda esse semper existimauit, Eccellētissimus & Illustrissimus D. Albertus Bauariæ Dux extitit, qui veram, & Catholicam Religionem à Clariss. & Nobiliss. maioribus suis traditam, tāta fide & cō-

ſtantia conſeruauit,vt hiſce miſeris tẽporibus in tota Germania firmiſſimũ Sanctæ Apoſtolicæ Eccleſię propugnaculũ iure optimo habẽdus ſit. Cũ igitũ graues rationes prohibuerint quò minus ipſe huc accederet, ſuumq; egregiũ animum S. Synodo coràm declararet, quod quidem eum præſtiturum eſſe, ſi per alias occupationes ſibi licuiſſet, dubitare nõ poteſt, ſumma lætitia affecta eſt, cùm virũ optimis artibus præditũ ſuæ volũtatis teſtem, ac veluti obſidem huc allegauit. Sperat enim fore, vt eius auctoritas nunquã defuiſſe videatur ad ea peragẽda, quæ Sanctã Dei Eccleſiã quacunq; ratiõe iuuare poterũt. Quod igitur reliquum eſt, te Magnifice Orator, Sancta Synod. benigne accipit, mãdatumq; tuũ, prout iuris eſt, libẽter admittit, daturaq; eſt operã, quod quidẽ hactenus diligẽter, & ſedulò curauit, vt ea oĩa piè & religioſè conſtituãtur, quĩbus Dei cultus magis amplificari, & fideliũ ſaluti ac tranquillitati cõmodiùs cõſuli poſſe, afflãte Sprituſancto, qui optimorũ conſiliorũ auctor eſt, iudicarit.

COM-

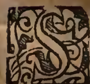
COMPARITIO ORATORIS SIGISMVNDI REGIS

Poloniæ. Die XXIII. Octob. M. D. LXII.

Literæ. *Oratio.* *Responsum.*

LITERÆ SIGISMVNDI REGIS POLONIAE, EXHIBITAE

ab eius Oratore in sua Comparitione Die XXIII. *Octob.* M. D. LXII. *in Generali Congregatione.*

Igiſmundus Auguſtus, Dei gratia, Rex Polonię: Magnus Dux Lituaniæ, Ruſsiæ, Pruſsię, Maſoniæ, Samogitiæq́;, &c. Dominus & hęres, Reuerēdiſsimis In Chriſto Patribus, Dominis Sanctæ Eccleſiæ Rom. Cardinalibus, ac Sacroſancti Concilij Tridentini Legatis, cæterisq́; Reuerendis & Venerabilibus Dominis Epiſcopis, Abbatibus, Ordinū Generalibus, ac alijs omnibus Vniuerſale Oecumenicum Concilium Tridenti repræſentantibus, amicis noſtris chariſsimis, ſalutem, & beneuolentiæ noſtræ commendationem. Reuerendiſsimi in Chriſto Patres, & R. ac Ve

nerabiles Dñi Amici N, chariſs. Fecimus pro officio noſtro Regio, vt ad hũc celeberrimũ & Sacroſanctũ Dominationum veſtrarũ conuentum ablegaremus noſtro nomine Reuerẽdũ in Chriſto Patrem, Dominũ Valentinũ Herburtũ Epiſcopum Præmiſlieñ. Oratorẽ noſtrũ. Cui quoniam noſtro nomine quædã ad Dominationes Veſtras renũtianda cõmiſimus, ab illis petimus, vt eum differentẽ benignè audiant, ipſiúſque verbis nõ multò minus quàm noſtris fidẽ adhibeant. Quas optimè valere cupimus. Datæ Vilnæ, Die VI. Mẽſis Septemb. Anno Dom. M. D. LXII. Regni verò noſtri, Anno XXXIII.

Sigiſmundus Auguſtus Rex.

A TERGO.

REVERENDISSIMIS IN CHRISTO *Patribus, Dominis Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinalibus, ac Sacroſancti Concilij Tridentini Legatis, cæteriſq; Reuerẽdis ac Venerabilibus Dominis Epiſcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alijs omnibus Vniuerſale Oecumenicum Concilium Tridenti repræſentantibus, Amicis noſtris chariſsimis.*

ORA-

ORATIO HABITA A R. D. VALENTINO EPISCOPO PRÆmisliensi, Oratore Serenissi. D. Sigismūdi Regis Poloniæ, in eius Cōparitione in Generali Congregatione. Die XXIII. Octob. 1562.

Erenissimus & clemētissimus Dominus meus Rex, Illustrissimi Sedis Apostolicæ Legati, Amplissimi Oratores, Reuerendissimi in Christo Patres, Venerabilesque viri, eo nomine quòd hoc Sacrosanctum Concilium, tam necessario tempore coactum sit, Ecclesiæ Dei vnicæ dilectæ in Domino nostro Iesu CHRISTO parenti suæ, vehementer gratulatur. Cui prauis & perniciosis impiorum hominum opinionibus, ceu violentissimis tempestatibus iactatę atque afflictæ, nihil oportunius, nihilque magis necessarium, quàm hoc Sacrosanctum Concilium accidere potuisse existimat. Scit enim Sacra illius Maiestas eius generis tempestates, nulla re

commodius, q̃ Oecumenicis Concilijs, posse, aut vnquam potuisse ab Ecclesia Dei propulsari. Et vt ex optimo animo Serenissimus Rex hoc tam peropportunum, & pernecessarium negotium Ecclesiæ Dei gratulatur: sic de singulari vestra pietate, omnia præclara, atque egregia sentiēs, facilè sibi persuadet Vos vnũ id agere, in id vnum incumbere, vt salutaribus huius Sacræ Synodi Concilijs, tam horribilis Ecclesiæ Dei tempestas componi, aut disijci possit. Et est (Deo opt. Max. sit gratia) Sereniss. Regis mei hæc de Vobis opinio minimè vana. Nã video omnes curas cogitationesque vestras in salutem Ecclesiæ Dei conuersas, video Vos ea de re vehementer esse solicitos. Est omnibus Catholicis Viris, semperque erit Serenissimo Regi meo grata, & iucũda vestra tam necessaria, & pia solicitudo, eam Vos memores salutis vestræ non debetis deponere. Hæc enim muneris nostri cõditio, nobis diuinitus data est, vt omnes curas solicitudinesq; patienter perferamus, dum ijs rebus Ecclesię Dei pax, ac tranquillitas salusque paria-

pariatur. Et eò certè id nobis diligẽtius faciẽdum eſt, quod niſi id fecerimus, certò ſcimus nobis illam æternam curã atque ſolicitudinem, quæ inſtar peſtiferi vermis conſcientiam conficit, eſſe ſubeundam. Sed non eſt quòd quiſquam vereatur commiſſuros vos vnquam, vt curæ aliquid & diligentiæ prætermittatis, in hoc Sacroſancto Concilio optato fine terminãdo. Nam cùm obſeſſa impiorum hominum furore, velut facibus ac telis ad vos tendat ſupplex manus Catholica Eccleſia, vobis ſe, vobis gregem precioſo ſanguine Domini N. Ieſu Chriſti redemptum, vobis aras, templa; ipſumq; ſummum Dei Opt. Max. cultum cõmendans; eritís ne tam duri, vt illam in extremo diſcrimine deſeratis? nec de illius ſalute, inſtituta cõſilia inire perſeueretis? Vòs verò pro veſtra pietate, non modò id non facietis, ſed ne cogitabitis quidẽ. Quòd autem in tanta oppugnatione, ac magnis procellis Eccleſię, Sacroſanctum hoc Concilium velut præſens auxilium, ac gratiſsimus Sol illuxit id primum Dei benignitati, deinde Beatiſs. ac Maximo

Pontifici Pio Quarto meritò acceptũ ferre debemus. Quas enim ille Põtifex impensas, quos labores, quas curas non suscepit ac pertulit, priusquàm hunc Vestrũ Sanctissimũ grauissimũque cœtũ coëgit? Quæ igitur illi pro tam ingenti diuinoq; beneficio præmia, quæ honoris insignia, quæ laudum munimenta ab Ecclesia Dei nõ debentur? Sed cùm ille suo tam præclaro ac egregio facto contentus, ista non postulet, hoc tamen vel inuitus consequetur, quod id illius præstans in Ecclesiam Dei beneficium mortalium memoria aletur, sermonibus crescet, atque literarum monimẽtis inueterascet, corroborabitq;: ac ita demum sempiternum est futurũ, nec illud vnq̃ ætas conticescet. Neque verò vlla illud non opportunè Dei benignitate accidit, quod ad Ecclesiæ salutem defendendam tuẽdamq; Pius, & Inuictiss. Imperator, ac alij Catholici Reges, Prĩcipes, Resque pub. magno studio, vt ex hac Oratorum clarissima, magnaq; frequentia cognosci potest, consentiunt. Quid Sereniss. ac clemẽtiss. Dominus

meus Rex diſſenſit ne ab hac tã pia cauſa à reliquis Catholicis Regibus? Is verò cùm illis mẽte, volũtate, ſtudio ac virtute, ad cõſeruandum veterem illũ Catholicæ Religionis ſtatum vehementer cõſenſit. Ac in eo ſtudio ſe Regijs facultatibus ſuis huic Sacro S. Concilio non defuturum offert atque pollicetur. Nã cùm is Sereniſs. Rex meus ſapiẽtia, iuſtitia, fortitudine, temperãtia, omniq; illo pulcherrimo choro virtutũ ſtipatus, ac in primis ornatus ſit: tum pietatis tãto, quãtus eſſe maximus poteſt, lucet ſplendore. Quot enim is Templa; delubraq; honoris, & cultus Dei Opt. Max. gratia magnificè extruxit, ac cópiosè ampliſſimeq; ditauit? Quantum extat eius ſtudium in vera Religione augenda, dilatanda, ac etiã ad Barbaras gẽtes Regno ſuo vicinas proferenda? Iã verò quanto ſtudio cõtendat, & elaboret, vt hęc lues tetra, quæ noſtro ſeculo pleraſque Europæ Prouincias peruagata eſt, ſi minus funditùs euelli, ſaltem reprimi, & ſopiri queat, nos qui Regni illius incolæ ſumus, teſtes locupletes eſſe poſſumus.

Sed

Sed quid omnia Serenissimi Regis mei pietatis certissima signa persequi necesse est, cùm non mediocre eius rei documentum sit, quòd cùm ipse belli, ac Regni sui grauissimis negotijs impeditus, ad hoc Sacrosanctum Concilium venire non posset, me licèt indignum suum Oratorem misit. Noluit enim pius Rex in hoc totius Christiani Orbis, de cōponendis dissidijs Religionis ardore à Beatissimi Maximique Pontificis, ac ab omnium Catholicorum Regum studio, studium quoque suum abesse. Sed factū fortasse est, vt Sacra illius Maiestas, in ea re serius aliquantò Ecclesiæ Dei ac ipsi Religioni officium suum præstitisse videatur. Id verò officium si diligentius examinetur, penitiusq́ue inspiciatur, profectò prematurum potiùs, quàm serum esse iudicabitur. Nam cùm in veteri more ac instituto Regni Serenißs. Regis mei hoc positum sit, vt de decernendis, mittēdisq; quaquauersum legationib. in Comitijs Regni suscipiatur deliberatio, vtique nisi Comitiali Decreto intercedente, Orator Regiæ Maiestatis huc nō erat

mit-

mittendus. Sed cùm Serenissim. Rex aliquot iam annis à Regno suo in remotioribus Regionibus belli negotijs vehementer impeditus abesset, ac ob eam causam facultatem celebrandorum Comitiorū Regni ad hoc vsque tempus prorsus sublatam sibi videret, diutius pro sua pietate se tenere non potuit, quin huc Oratorē suum, non expectato ea de re Comitiali Decreto ablegaret. Ex quo satis cuiuis perspicuum esse potest, quòd Serenissimus Rex meus maturiùs Oratorem suū huc miserit, quàm per morem in Regno receptum, ei licere videbatur. Id verò eò fecit alacriùs, quòd ea, quę in Christianam Religionem hac nostra infelici ætate grassatur pestis, pestiferum virus suum in Regnum quoque illius Maiestatis lōgè lateque diffudit. Quod quidem malū Serenissimus Rex à suo Regno, ac ab vniuerso Christiano orbe auersum & propulsatum in salutaribus eius Cōcilij Decretis, confidit ac sperat. Quæ ne spes eū atque adeò vniuersum Terrarum Orbē fallat, per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi obsecro, ea qua cœpistis,

pistis solicitudine curate. Nihil enim ad eam tempestatem, qua nauis vobis commissa iactatur, componendam, nihil ad eam pestem qua gregem, cuius Pastores estis populari videtis depellẽdam Vobis deesse videtur. Nam & præclara eius Consilij occasio, & tanta quãta videtis, Catholicorum Regum ac Principum studia, modò non emissa voce, vestri officij Vos admonent, vtque ijs tantis malis occurratis atque obsistatis exposcunt. Quibus autem rationibus fieri possit, Deus optimus Maxim. vobis inspiret ac quæcunque inspirauerit illa in honorem & gloriam suam, vestram totiusque Catholicæ Ecclesiæ salutem propitiùs redundare velit.

RE-

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE ORAtoris Serenißimi D. Sigismundi Regis Poloniæ in Generali Congregatione. Die XXIII. Octobris. Anno M. D. LXII.

Euerendißime & Illustrißime Domine Orator, Sigismundi Augusti optimi, ac potentissimi Regis vestri, singularis pietas, & excellens iuuandę Catholicæ Ecclesiæ studium adeò perspectum S. Synodo semper fuit, vt quēadmodū summa cum lætitia & voluptate eius Legatū aduenientē excepit, ita certè nullā moræ & tarditatis excusationē ab eius Maiestate expectandā esse vnquā existimauit. Cùm enim Serenißimus Poloniæ Rex is sit, qui acceptam à clarißimis Regib. maiorib. suis Catholicæ fidei veritatem, non solùm ipse constanter retinuerit, verumetiam optimis legibus, ac continentibus propè bellis, à nefariorum hominū scelere atque impetu defen-

defendendam ſumma cum laude ſuſceperit, ſatis per ſe S. Synodus ĩtelligebat, eum celeberrimo huic, ac legitimo totius Orbis Cõcilio animo intereſſe, eandemq́ue pietatem omni tempore Sanctæ Dei Eccleſiæ reipſa præſtiturũ eſſe, quam Inuictiſsimus Cæſar, cæteriq́ue Chriſtiani Orbis Reges, ac populi, miſſis legationibus profeſſi eſſent. Accedebat autem Hoſij Cardinalis Ampliſſimi aſpectus, præſentiaq́ue ad declarandam Regiam mentem & voluntatem, veluti magnum aliquod atq; illuſtre teſtimoniũ. Neque enim dubitari poterat, Sigiſmundum Auguſtum Regem omnia, quæ ad Sacræ huius Synodi decus & ornamentum pertinerent, ſummo ſtudio curaturũm eſſe, in qua Ditionis ſuæ hominem Apoſtolicę Sedis legationem obire perbenignè pateretur. Hæc igitur ſunt præſtantiſſime Orator, quæ hactenus fecerunt, ne ab hoc Generali Concilio Regis veſtri pietas, & auctoritas abeſſe videretur. Verùm quando per Legatum etiam ſumma religionis & prudentiæ, & integritatis laude præditum adeſſe voluit.

luit. Hoc quidem S. Synodo eò iucundius accidit, quòd intellexit eius Maiestatem, non expectatis Regni Comitijs, de hac re deliberasse, ne scilicet cùm ea longius differrentur, aliquod pietatis officium ab optimo & Religiosissimo Rege defuisse illis videri posset, qui minus sincerè, atque adeò inuidiosè Catholicorum Principum facta interpretari solent. Quare Sancta Synodus Regiæ Maiestati de honorificencissima legatiône, deque eius in Catholicam & Apostolicam Ecclesiam egregia voluntate, maximas gratias agit. Deinde verò te Reuerendissime Domine, non solùm quia illius Regis, cui nihil antiquiùs vera Religione vnquam fuit, personam geris, sed quia Hosij Cardinalis & Legati Amplissimi laudatione es ornatus, non potest hoc munere non dignissimum iudicare, libētissimè excipit, mandatumq; tuum, prout iuris est, admittit. Quod autē Sanctam Synodum hortaris, vt Dei causam, quam suscepit, ita tueatur, vt aliquando sancta Ecclesia pristinam dignitatem recuperare queat, illa quidem sua sponte

incitata, in hanc curam omni cogitatione incumbit: lætaturque Dei misericordia tam pręclara diuini huius operis fundamenta iacta esse, vt diuina ope & auxilio freta, speret fore, ne cùm sibi à Pio Quarto Pontifice Maximo, cuius virtutem immortalitati consecratam omnes ætates admirabuntur, summa constituendæ Ecclesiæ adiumenta suppeditata fuerint, ipsa suo mouerí & officio defuisse existimari possit.

COMPARITIO ORATORIS EMMANVELIS PHILIBERTI Ducis Sabaudiæ, Die ultima Ianuarij. M. D. LXIII.

Literæ. Mandatum.
Oratio. Responsum.

LITERÆ DVCIS SABAVDIAE, EXHIBITAE AB EIVS ORAtore in Generali Congregatione, ultima Ianuarij. Anno Domini M. D. LXIII.

(?)

Llustrissimi & Reuerẽdiss. Patres: In tãta rerum perturbatione, in qua totus Christianus orbis periclitatur, illud nobis, vt certissimum, ita vnicum remedium, quòd ab istius Sacrosancti Concilij diu desiderata diffinitione dependet, relictum esse videtur. Reliquæ enim omnes, quæ huic morbo adhibentur, medelę, vulnus potiùs exacerbare, quàm obducere dignoscuntur. Quare & Pontifice summo, qui hoc tam salubre medicamentum adhiberi voluerit, & Vobis omnibus, qui vestra opera, diligẽtia, virtute, in hanc rem prorsus incumbere, & pro Religiõe tot labores sustinere nõ recusatis, maximæ sunt agendæ gratiæ, Christianis verò omnibus summoperè

gaudendum, quòd Religione suo pristino candori restituta, & omnibus erroribus deplosis, viam, quam sequantur, veritatis minimè sint ignoraturi. Mihi quidē nulla res gratior, nec desiderabilior obuenire poterat, tum totius Reip. Christianæ causa, tum etiā populorum meorum, vt quos à bellorum anfractibus, diuino munere liberatos mea magna lætitia conspicio, eos etiam animarum pace fruentes, maiore cum gaudio intelligā. Quòd si serius ad vos Oratorem & Procuratorem meum, qui mos omnib. Catholicis Principibus est antiquus, destinaui, id facilè mihi à Vobis condonatū iri existimo, si varia atque eadem grauia negotia, quæ me hactenus totum occupauerunt, considcrare nō dedignabimini. Nunc cùm primùm licuit, Reuerendum Episcopū Augustensem, isthuc mittendum curaui, qui & Oratoris & Procuratoris mei mnnere, apud istam Sacrosanctam Synodum fungatur: ab eo intelligetis, & quanto in periculo constituti simus, & quo teneamur desiderio cōuentum hunc Vestrum vnanimi consensu ad

totius

totius orbis Christiani quieté, & ad Catholicæ Religionis augmētum perfici: qua denique afficiamur voluntate Vestra decreta, Vestrasque diffinitiones, quantum in nobis erit, omnibus fauoribus prosequi & adiuuare, vt quod à Vobis (Spiritu sancto cooperante) determinatum fuerit, id à nobis pro virili nostra sincerissimè executioni demandetur, Valete. Taurini Kal. Ianua. M. D. LXIII.

A tergo autem, Sacrosanctæ Oecumenicæ Synodo Tridenti in Spiritusancto congregatæ.

Illustrissimarum & Reuerendissimarum DD. VV.

Obsequentissimus Filius

Dux Sabaudiæ.

E Philibert.

MANDATVM DVCIS SABAVDIAE, EXHIBITVM AB EIVS *Oratore in Generali Congregatione, Die Vltima Ianuarij. Anno Domini* M. D. LXIII.

VM Filibertus Dei gratia Dux Sabaudiæ, Chablaſij, & Auguſtæ Sacri Romani Imperij Princeps, Vicariusq; perpetuus, Marchio in Italia, Princeps Pedemontium, Comes Gebennarum, Gebenneſij, Baugiaci, Recondimontis, & Aſte: Baro Vaudi, Gai, & Faucigniaci, Niciæque, Bræſciæ, ac Vercellarum, &c. Dominus. Vniuerſis pateat, quòd cùm Sereniſs. in Chriſto Pater, Dñs Pius diuina prouidentia Papa Quartus, pro hæreſibus extirpandis, moribus reformandis, abuſibus corrigendis, atq; alijs, quæ ad Catholicæ Religionis veritatem afferendam, priſtinumque candorem reſtituendum neceſſaria fuerint, proponendis, tractandis, diffiniendis, & exequendis, Sacrum Oecumenicum Concilium in Ci-

in Ciuitate Tridētina prosequendū indixerit, quo in loco multi iam Patres cō uenêre, atq; huic tam salubri, ac necessario negotio operá nauare minimè desinunt. Nos pro ea, qua erga Religionem Catholicā afficimur pietate, Sacrosanctū hunc Cōuentū omni studio, omniq; fauore prosequi cupientes, vt pro virili nostra vniuersæ Reip. Christianæ, & his præsertim populis, quibus regendis Diuina nos præposuit benignitas, in re tā necessaria prodesse valeamus, vt Principē decet Christianū, nostrū illuc Oratorē & Procuratorē transmittere decreuimus. Confisi itaq; de fide, legalitate, sciētia, ꝓbitate, rerū experiētia, alijsq; virtutū moribus, Reuer. Cōsiliarij nr̄i chariss. Domini Marciantonij Bobbæ Episcopi Augustensis, Eundē Episcopum Oratorem, & Procuratorem nostrū elegimus, deputauimus, & fecimus, ac tenore p̄sentiū ex certa nostra sciētia, motuque proprio, & citra aliorum per nos hactenus constitutorum Procuratorum reuocationē eligimus, deputamus, & facimus, eique auctoritatem & facultatem impar

timur nostro nomine, sese dictæ S. Synodo præsentandi in Congregationibus, Sessionibus, alijsq; in locis, vbi fuerit opportunum, interueniendi, ea, quæ Christianæ Reip. necessaria & vtilia fuerint, proponendi, Decretis & diffinitionibus assistendi, illaq; & illas acceptandi, atque illorum, & illarum obseruantiã promittendi, ac demùm omnia alia in pręmissis, & circa tractandi, gerendi, negotiandi & concludendi, quæ nos, si præsentes essemus, tractare, gerere, negotiari & concludere possemus. Promittentes in verbo Principis, oĩa & singula per D. Episcopũ Oratorem & Procuratorem nostrũ, proposita, tractata, conclusa, acceptata, & promissa, rata, grata, & firma habere, & tenere, eaque inuiolabiliter obseruare: Renunciantes quibuscunque Legib. Priuilegijs, & alijs omnibus, quibus contra præmissa, vel aliquod præmissorum facere, vel venire possemus. In quorum fidem, has manu propria subscripsimus. Datum Ripolis die prima Ianuarij.

M. D. LXIII.

E Philibert.

ORA-

ORATIO HABITA A R. D. EPISCOPO AVGVSTENSI, ORATO-re Illuſtriſsimi D. Emmanuelis Philiberti, Ducis Sabaudiæ, in eius Com paritione.

VEllem Illuſtriſsimi & Reuerendiſsimi Patres, tantum mihi hodie daretur eloquẽtiæ, vt in hoc digniſsimo Conſeſſu, pro rei, de qua agitur grauitate, & pro eius, cuius nomine ad Vos venio, Principis egregia in Religionem Catholicam, pietate, nonnulla breuiter explicare poſſem, non quod exiſtimem oratione quãtumuis prolixa & elaborata, poſſe me quicquam, non dicã plenè complecti; ſed ne ſummatim quidem per capita attingere; quod nõ à Vobis, & acutiſsimè præuiſum & diligentiſſimè examinatum fuerit, ſed quoniã rem vobis minimè ingratam, & fortaſſe non omnino inutilem me facturum puto, ſi quanti apud homines Veſtri fiant labores, quomodo veſtra probentur conſilia, quæ denique ſit omnium de vobis expectatio, curſim expoſuero: mox aliqua de

gloriosissimo Principe Emmanuele Phi liberto Sabaudiæ Duci subiecero, quæ licèt vobis sint notissima, ea tamen silentio prætereunda non esse duxi, quòd earum rerum, quæ maximè expetuntur, & prosunt, iucunda mirum in modum solet esse rememoratio. Illud itaque Vos minimè latere scio, cùm superioribus annis seditio hæc pessima, Christianam Rempublicam inuasit; & modicis non contenta finibus, longè lateq; peruagaretur, eam bonorum omnium fuisse sententiam, Concilium cogendum esse, cuius auctoritate salubris huic morbo medela adhiberetur, eoque non tantùm malè affectæ Prouinciæ purgarentur, sed ne aliæ polluerentur, quàm citissimè prouideretur, id aliquando impetratum est, Conciliumque hac in eadem Ciuitate agi cœptum, qua in re cùm à Patribus vigilantissimè insudaretur, renouato inter eos Principes bello, apud quos summa Christiani orbis & potestas, & auctoritas erat, ab eo, re imperfecta, cessatum est, quæ cessatio, vt maximũ bonis omnibus dolorem attulit, ita

Ca-

Catholicæ Religioni grauiores peperit difficultates. Nam multi, qui cùm Concilium perageretur, illius censuram perhorrescentes obmutuerunt, vt eo timore sese liberatos dimissis Patribus crediderunt audaciores facti, quasi tempus, quo tacuerant recuperare volentes, non secus àc amnis intra claustra aliquandiu conclusus, sublatis obijcibus, vehementius defluit, acrius venena sua diffundere, & contra receptas ab Ecclesia sententias nouas asserere opiniones non destiterunt, donec omnibus perturbatis, Galliam ipsam Nobilissimam, atque eandem Religiosissimam Prouinciã in hoc, quod videtis Patres, discrimen traxerũt. Sed quid dixi Galliam! imò verius Vniuersum orbem: hac enim amissa, alias Prouincias diu in Religione contineri non posse, summopere timendum est. Quare cùm res in maximam viderentur redactæ desolationẽ, Omnipotẽs Deus, qui nobis semper præstò est in tempore opportuno, pace inter Principes conciliata, huius instaurandi Concilij facultatẽ nobis restituit, quod diuina primũ bo-

nitate

nitate,deinde Sanctissimi D.N. Pij IIII. prudentia,& incomparabili erga creditã sibi Ecclesiam charitate, singulari etiam Principum Christianorum voluntate, Vestra prætereà Patres, virtute & diligentia frequentissimum,& certè Reipublicæ Christianæ maximè necessarium conspicimus,quàm verò vtile futurũ sit, res ipsa indicabit.Hoc tam celebri Conuentu omnium permoti animi,omnium excitata studia,omnium spes erectæ, omnes Vos laudare, omnes Vos admirari, quòd in tempore tam difficili domibus, opibus,amicis,propinquis,Ecclesijs Vestris relictis,non æstus,non frigora, non maria,non hostium gladios exhorruistis, quòd Vos huc Religionis tuendæ, & pacis in Ecclesia Dei constituendæ gratia conferretis.Fingite Vos Patres in amplissimo Theatro constitutos esse, & huius Vestræ actionis omnes homines spectatores habere, summos, infimos, bonos, malos,pios,impios,sed non omnes eisdẽ oculis,eademque mente vos intueri: nõ omnes eundem exitũ huius negotij expectare. Alij enim,qui sibi soli sapere videntur,

tur,& de Nobis pessimè sentiunt, nihil aliud in votis habent, quàm vt Conuentus hic, qui præter suam ipsorum opinioné celeberrimus euasit, discordibus sententijs dissoluatur, illud secũ ratiocinantes (& mehercule summa cum ratione) nihil Religioni Catholicæ perniciosiùs, nihil quòd eorum malam causam magis adiuuet, euenire posse, quare si quæ inter Vos aliquando exoriuntur quæstiones, q̃ longiori egeant tractatu, tum verò maximè exultant, & vt hominũ sunt ingenia, qui ea facillimè credunt, quæ vehemẽter cupiunt, has controuersias ad concordiã redigi minimè posse certissimè sibi persuadent, nihil minus, quàm Spiritum sanctum in Nobis esse constanter affirmantes. Alij verò in Vobis omnẽ spem repositam esse cognoscentes, qua si fallamur, omnia Nobis mala timẽda esse, tum precibus apud Deum contendunt, tum Vos rogant obtestanturque, ne communi & necessariæ causæ deesse velitis, in hoc cũ alijs conuenientes, Concilij re infecta dimissionem grauissimas Vniuerso orbi calamitates allaturã, in cæteris ab illis omninò

nino dissentientes, siquidē istis vestri conatus multò cum honore extolluntur, illis magna cum detestatione deprimuntur. Isti disceptationes vestras veritatis indagandæ studio adscribunt, illi occultandæ desiderio attribuunt: isti charitatis igne nos flagrare arbitrantur, illi contradictionis spiritu agitari calumniātur, quid plura? boni benè omnia interpretantur, mali in malum omnia detorquēt sensum. Quocirca, vt istis, Patres (quòd Vos prorsus velle certò scio) satisfactum eat, illud potissimùm à nobis expectari existimate, vt cùm aliqua quæstio discutienda proponetur, illud Cassianum semper prę oculis habeamus, cui bone? vt scilicet, si quid tractandum fuerit, quod ad disciplinam Ecclesiasticam temporū iniuria, & hominum vitio inclinatam subleuandam, quòd ad hæreses extirpandas, quòd ad pacem in Ecclesia Dei cōponēdam pertineat, in hoc totis viribus insudemus, & quid agēdum sit, sincerè explicemus: at si aliqua inciderint, quæ nobis magnum facessant negotium, rei verò, de qua nunc agitur, moras potius inijtiant,

tiant, quàm adiumentum afferant, hęc prætereuntes, ad ea, quæ maximè profutura ſunt, vnanimes deſcendamus. Duo ſunt, quæ à nobis deſiderantur, morum caſtitas, & puritas Doctrinæ: hæc ſi fideliter præſtiterimus, breui nos ſumma bonorum omnium cũ lætitia ab hoc negotio expediemus, quo nihil primo aſpectu difficilius, at ſi rem interius cõſideremus, nihil explicatu facilius eſſe poteſt: Quid enim difficilius, quàm mores per tot ſecula deprauatos corrigere, & licentioſam multorum vitam duro ſeuerioris cẽſuræ fræno cohibere? Quid difficilius, quàm in tanta opinionum varietate, ita véſtras proferre ſententias, vt benè ſentientes confirmetis, malè autem opinantes à tenebris ad veritatis lucem reuocetis? Quid, inquã, hominibus difficilius, quàm Sacras aperire Scripturas, Sacra tractare myſteria, & quaſi Dei conſiliarij fuerimus, illius arcana, ſenſusque ſcrutari & interpretari velle? Contra quid facilius, quàm id agere, quod vt fiat, in tua poſitum eſt voluntate? Iure enim ea difficilia credemus, quę nobis etiam maximè

ad-

adnitentibus aſſequi minimè poſſumus, at huius noſtri negotij ea eſt natura, vt quicquid velimus, id in Domino poſſimus, à quo ſexcentę nobis de hac re factę ſunt promiſsiones. Fidelis aũt Deus eſt, & eas irritas fieri non patietur. Quid facilius, quàm ne cogitantes quidem ea loqui, quæ hominum prudẽtiſſimi ſummo ſtudio, ſumma cura, ſumma diligentia, nõ ſolùm non intelligere, ſed ne attingere quidem (niſi Deus adſit) vnquam potuerũt? At nobis, ne cogitemus quid loquamur, à Domino mandatum eſt, quẽ ſubminiſtratorem verborum noſtrorum habemus, quòd ſuam per Nos, nõ noſtram velit prædicari Doctrinã. Quid facilius, quàm veritatis interprete Spirituſancto, veras proferre diffinitiones? Ille nos docebit omnia, ille nobis ſuggeret omnia, nihil tam veritati contrarium eſt, quàm error, at vbi Spiritus ſanctus adeſt, illinc, vt omnis error abſit, neceſſe eſt: ergo ne falli quidem poſſumus, niſi Spiritui reſiſtamus, ille ſemper nobiſcum eſt, hìc circum uolitat, is hæret parietib. hìc in medio noſtrûm manet, non tantum quidẽ, vt

vt omnia compleat, ſed ſingulari quodam modo noſtros occupaturus ſenſus, quos ſi ei aperire voluerimus, profectò & corda noſtra Sacris repleri myſterijs, & linguas noſtras (ne cogitantibus quidem nobis) ad ea pronuncianda ſolui ſentiemus, & magnalia Dei loquentes, ab omnibus ſumma cum admiratione audiemur. Reliquum eſt Patres, vt ad Religioſiſſimum Principem Emmanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem mea conuertatur Oratio, qua in re paucis me expediam: Neq; enim in illuſtranda Sereniſſimæ illius familiæ nobilitate, in Ditionis latitudine deſcribenda, in rei militaris ſcientia laudanda, in clariſſimis victorijs recenſendis, denique in virtutibus, quibus fulget, innumeris connumerandis immorabor, tum quia is non eſt locus, tum etiam, quia ea vos ita cognita habetis, vt digitos veſtros: Duo tantùm dicam, quæ rationi huius temporis maximè conueniunt, primùm nobis gaudendũ eſſe, quòd Strenuiſſimus Princeps, nõ tam ſua fortitudine antiquum Regnũ

ſibi recuperauerit, quàm ſua pietate in Religione Catholica conſeruauit, ſiquidem eò proceſſerat militum licentia, inuitis & repugnãtibus ijs, penes quos tunc erat adminiſtrtio, vt multoties dubitatum fuerit penitùs actum eſſe de Religione, quæ, quòd adhuc in illis partibus retineatur, id totum poſt Deum, Sabaudiæ Ducis virtuti acceptum ferre debemus. Alterum illud eſt, quod ab eo præcipuum mihi datum eſt in mãdatis, vt ſuo nomine Vobis profitear, Vos in Veſtris Decretis obſeruandis alacriorem, in exequendis promptiorem habituros neminem.

Dixi.

RE-

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE

Oratoris Illustrißimi D. Ducis Sabaudiæ, datum in Generali Congregatione, Die ultima Ianuarij. M. D. LXIII.

Euerendiſsime Domine, ac Illuſtris Orator, Multæ ſunt, & eę quidem graues rationes, quæ huius Oecumenicæ Synodi animum & voluntatem excitare debent ad ea omni diligentia perſequenda, & inuante Domino, perficienda, quæ ſumma bonorum omnium approbatione inſtituit. Hoc enim Chriſtianæ Reipublicæ afflicta ſanè & miſera conditio poſtulat, fidelis populus non ſolùm expectat, ſed etiam flagitat, charitas ſuadet, & Sereniſsimi Domini noſtri Pij Quarti Pontificis Max. ſumma auctoritas ſuo iure expetere videtur. Veruntamen ſpes illa, quę indies maior benegerẽdę rei oſtenditur, ita eius ſtudium commouit, vt ſua ſpõte ſatis incitata nullius cohortatiõe

indigeat. Nam, vt omittamus eius benignitate, in cuius manu corda ſunt Regum, factum eſſe, vt præter omnium opinionem pax inter Chriſtianos Principes conſtitueretur, ſine qua, aut Generale Concilium cogi, aut de eo conuocando, ne cogitari quidem vllo modo poterat, cùm Sancta Synodus animo repetit, quæ deinde conſequuta ſunt, in maximam ſpem adducitur fore, vt Deus Sanctæ Eccleſiæ calamitates miſeratus, laborum ſuorum exitum afferat, quem omnes optamus. Ac primùm quidem illud mirum videri debet, tantum breui temporis ſpatio ex remotis, & diſiunctiſsimis locis Patrũ concurſum factum eſſe. Deinde poſteaquam de grauiſsimis rebus agi cœptũ eſt, quàmuis in deliberando nonnullæ interdum, & variæ diſputationes orirentur (quòd alia ratione veritas ſatis elucere non poſsit) tamen in decernendo ſumma inter omnes, & verè Chriſtiana conſenſio nunquam defuit. Prætereà in quo omnia ferè eſſe poſita videntur, tanta Catholicorum Principum

pum alacritas, tam propenſa in orthodoxam fidem omnium voluntas, tanta animorum conſpiratio tot honeſtiſsimis legationibus declarata eſt, vt hoc veluti certiſsimum conſtituendæ Eccleſiæ pignus à Deo immortali Sacroſancta Synodus habeat. At verò inter cæteros maximi nominis Principes, cuius ſe vel dignitate ornari, vel pietate, & opibus plurimum iuuari poſſe ſibi perſuadet, quanti facere debeat Emmanuelis Philiberti optimi, & fortiſsimi Sabaudiæ Ducis clariſsimum nomen atque auctoritatem multò notius eſt, quàm vt pluribus verbis demonſtrari oporteat. Vt autem multa paucis comprehendantur, ſatis illud argumento eſſe poterit, quod Dux veſter nobiliſsimi generis ſplendorem, Ditionis amplitudinem, ſummam bellicæ artis, & cæterarum virtutum gloriam, ita cũ veræ pietatis & Religionis ſtudio coniunxit, vt ſimul regnandi, & Catholicæ fidei defendendæ initium fecerit. Itaque Reuerendiſsime Domine, vel quòd eius Principis perſonam geris,

in quo Sancta Synodus multum præsidij positum esse iure optimo existimat, vel quòd Te ijs virtutibus ornatum esse intelligit, quæ tam graui personæ & causæ maximè conueniunt, & summa lætitia venientem excepit, & ea modò loquentem, quæ à prudenti Viro, & pietatis studiosissimo expectanda erãt, libentissimè audiuit, atq; in posterum omnia beneuolentię & humanitatis officia, quæ nunc tibi prolixè pollicetur, re ipsa multò libentiùs præstabit. Mandatũ verò tuum, prout iuris est, benigno animo admittit.

LITERÆ ET MANDATVM

ILLVSTRISSIMI D. COSMI MEdicis, Floren. & Senarum Ducis, exhibitæ à R. D. Hieronymo Episcopo Corstonen, eius Oratore die xxiiij. Iulij. M. D. LXIII.

LITERÆ ILLVSTRISSIMI

D. COSMI FLOREN. ET SEnarum Ducis, exhibitæ à R. D. Episcopo Cortonen. eius Oratori, in Generali Congregatione. XXIIII. Iulij. 1563.

Llustrissimi, Reuerendiss. & Amplissimi Patres, Domini Obseruandissimi, Hieronymum hunc Gaddium Episcopum Cortonen. nõ minus nobilitate natalium, literarum peritia, morum grauitate, rerumq; agẽdarũ solertia, q̃ ordine Pontificio, ac Religione p̃clarũ ad Amplit. Vestras, ac Sacrosanctã istã Vniuersalẽ Synodũ, alterũ iam Oratorẽ legaui, prosequẽdi officij causa ipsis affuturũ: atq; ijs, q̃ ad diuinę Maiest. gloriã, rectæ fidei cultum, atq; Sac. Rom.

Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ reuerentiam, nostræ item perpetuæ voluntatis, & in amplissimum ordinẽ istum obsequij promptitudinem pertinent, explicandis, partes nostras acturum. Sicut autem quæ sui muneris fuerint, probè ipsum atque ex animi mei sententia impleturum spero: vicissim quoque studiosè peto, easque impensius rogo, vt comiter illum ac benignè excipiant, & quæ illarum est humanitas, audiant patienter; ipsique in omnibus coram explicandis & tractandis, indubitatam fidem non secus ac mihimetipsi habere velint: ac sibi persuadeant, nihil mihi antiquius, nihil optabilius fore, quodque studiosius ac vehementius curaturus sim, quàm vt dignitatis & existimationis earum vbique gentium ratio & honorifica inprimis mentio habeatur: vtpote quæ maxima Christiani orbis afflictæ Reipublicę misereantur, congruamque tandem corporis huius vulneribus ac scissuris medelam adhibere conentur. Quas Omnipotens Deus, qui eas ad id munus, & mi-

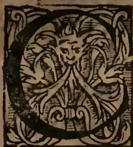
nisterium obeundum, curandumq́, assumpsit, seruet incolumes. Florentiæ Nonis Iulij. M. D. LXIII.

A TERGO AVTEM,
Illustrissimis & Reuerendissimis Dominis Obseruandiss. S. R. Ecclesiæ Cardinalibus, Præsidentibus, & Patribus in Sacro Tridentino Concilio congregatis.

Eorundem deditiss. Cosmus Med. Flor. & Senarum Dux.

MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. COSMI FLOREN. ET Senarum Ducis, exhibitum à R. D. Episcopo Cortonen. eius Oratore. XXIIII. Iulij. M. D. LXIII.

(?)

OSMVS Medices Dei gratia, Florentiæ, Senarumque Dux Illust. &c. Vniuersis has patentes literas inspecturis, salutem, & syncerę dilectionis affectum. Sanè iam inde ab administratione quam gerimus, diuino fauore suscepta, officij nostri esse cognoscimus, more, institutoque maiorum, Sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ, cuius fidem, pietatemque profitemur, vestigijs atque obsequijs studiosè ac reuerenter insistere, atque eò feruentius, quò grauiorum negotiorum, curarumque solicitudo & pondus incumbit, vt in præsenti conuulsæ Religionis, morumque lapsorum discrimine imminere comperimus.

mus. Quapropter vt noſtri perpetuò ſimiles, eiuſdemque voluntatis ipſi quoque pro virili noſtra pio huic muneri adeſſe videremur, Reuerendum virum nobis dilectiſsimum, Hieronymum Gaddium, Præſulem Cortonen. fide, probitate, atque eruditione præclarum, ipſisque rerum experimentis probatum, ad Sacroſanctam Tridentinam Synodum, Deo auctore, ac Sanctiſsimo Domino noſtro ſummo Pontifice pientiſs. congregatam, deſtinauimus cum mandatis, eundemq; item Nuncium, Procuratoremque harum patentium literarum ſerie deputamus: vt noſtro ſcilicet nomine, noſtraq; poſſit auctoritate, quoties oportuerit, Illuſtriſsimis, Reuerẽdiſsimisque Sedis Apoſtolicæ Legatis, ampliſsimorũq; Patrum Sacroſancto Concilio, ipſorũque cuilibet adeſſe, atq; in Seſsionib. Cõgregationibus, & extra, & in omnibus tam celebri negotio, quomodolibet opportunis & expedientibus, aſsiſtere, inſeruire, proſequi, & obſequi. Cùm Cæſareæ quoque Maieſtatis, & Sereniſsim.

Regum, ac ſublimium Principum Legatis, Nuncijs, negotiorúmue geſtoribus, & eorum quilibet, quoties expedierit, & ipſi Hieronymo Procuratori placuerit, ea, quæ Sanctiſsimæ Trinitatis, ac D. N. Ieſu Chriſti gloriam, cultumque, ac Sanctæ matris Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ fidem, vnitatem, auctoritatem, puritatemque reſpiciunt, profiteri, promouere, ſuadere, agnoſcere & acceptare: cæteraque adhæc pertinentia gerere, tractare & explicare, etiamſi nominatim nuncupanda, & ſpecialiori nota cenſenda eſſent, plena videlicet, & libera ipſi poteſtate per nos attributa. Cuius acta, geſta, tractata, & explicata, quæcunque fuerint, bona fide, rata nos & grata perpetuo iure, atque optimo recipimus & profitemur. Datum Florentiæ, Anno M. D. LXIII. Indictione ſexta, Nonis Iulijs.

Coſ. Med. Floren. & Sen. Dux.

Vidit Lælius.

FINIS.

